ಶಂಕರಕಥಾಸಾರ

(The Life and Teachings of Sri Sankara)

ಡಿ. ಎಸ್. ಶಂಕರನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಮೈಸೂರು.

MYSORE:

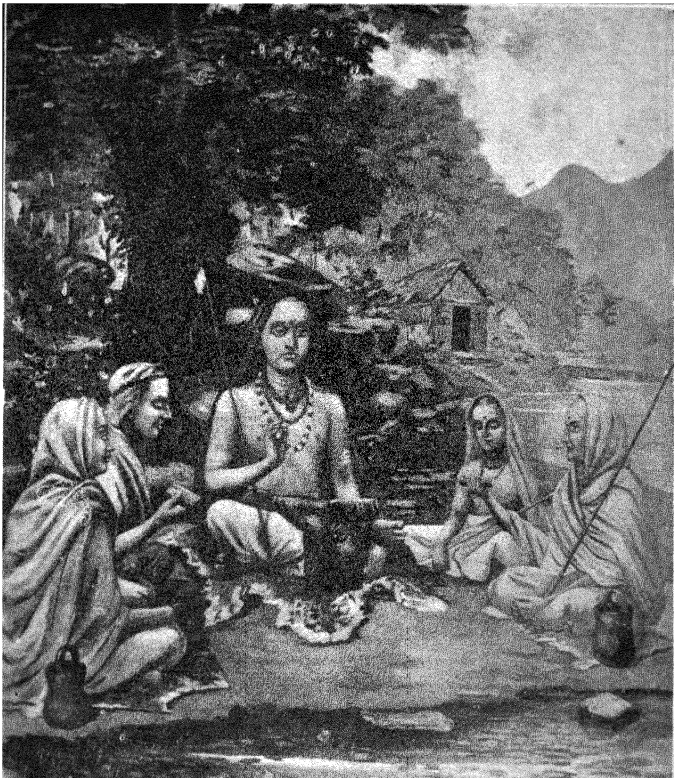
ROYAL PRESS

1916

Price 8 As.] [ಬೆಲೆ 8 ಆಣೆ.

PRINTED BY
B. V. NARASIMHAIYENGAR
AT THE ROYAL PRESS, MYSORE—1916.

ಓಂ

D. S. Sankarnarayana Mysore.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಭಗವತ್ಪೂಜ್ಯಪಾದರು.

ರಾಮಲ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು

Contents (ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ.)

ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧಗಳು.

ಪುಟ.	ಪಙ್ಕ್ತಿ.	ಅಶುದ್ಧ.	ಶುದ್ಧ.
೪	೨೪	ಜ್ಯೊತಿರ್ಲಿಂಗ	ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ
೭	೨	ಪಡೆಯದಂತೆ	ಪಡೆದಂತೆ
,,	೯	ಪುಸಕ	ಪುಸ್ತಕ
೯	೧೩	ದ್ವೇತ	ದ್ವೈತ
,,	೧೫	ಪುಟ್ಟಿದರು	ಹುಟ್ಟಿದರು
೨೧	೨೦	ಪ್ರತಿಜಾದೃಷ್ಟಾಂತ	ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದೃಷ್ಟಾಂತ
೨೬	೧೩	ನಿನಗೆ	ನನಗೆ
೨೭	೨೪	ಕಪಟವಾಯಿತು	ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು
೨೯	೪	ಉಕ್ರಮಿಸಿದರು	ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು
೩೨	೧೧	ನೋಸ	ಮೋಹ
,,	೧೮	ಎಲಎಲ್ಲದವನಾಗಿ	ಎಲ್ಲದವನಾಗಿ
೩೯	೧೯	ಮಹೇಸ	ಮಹೇಶ
೪೪	೨೨	ಹಸ್ತಾಮಲಕ್ಕ	ಹಸ್ತಾಮಲಕ
೪೫	೧೭	ಆ ರಡರ	ಆ ಎರಡರ
೪೭	೭	ಕಾಳಹಸ್ತಿಶ್ವರ	ಕಾಳಹಸ್ತೀಶ್ವರ
೫೦	೨೫	ಆದ್ದರಿಂಡ	ಆದ್ದರಿಂದ
೫೫	೨೧	ಯಜ್ಞಾಭದಿಕರ್ಮ	ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮ
,,	೨೨	ಭಿನ್ನರನಪವಾದ	ಭಿನ್ನರೂಪವಾದ
,,	,,	ವೃದಿ ;	ವೃದ್ಧಿ
,,	೨೩	ಉಂಟಾಗುತ್ತದ್ಧೆ	ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ
೫೬	೮	ಬಂಧವು	ಬಂಧುವು
೬೪	೧೨	ಮತಾನುಸಿದ್ಧಾಂತ ಜ್ಞಾನಯಾಯಿಗಳಾದ	ಮತಾನುಯಾಯಿ ಗಳಾದ
೬೫	೧೫	ವಸ್ತ್ವಪಾಂತನಾಪ	ವಸ್ತ್ವಪಾಂತಮಾಪ
೬೮	೧೧	ಪ್ರಸಿದ್ಧರು	ಸಿದ್ಧರು.

N.B.—ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಕೆಲವು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿದೆ. ಉಳಿದುವನ್ನು ವಾಚಕರು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಓದಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಮಹನೀಯರೇ,

ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮಹಾಪಂಡಿತರಿಂದಲ್ಲದೇ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದಾಗಲಾರದೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದೇಯಿರುವುದು; “ಲೋಕೋಭಿನ್ನರುಚಿಃ” ಎಂಬ ನಾಣ್ನುಡಿಯಂತೆ, ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರುವಂತೆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿರುವುದು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ “ಶಂಕರಕಥಾಸಾರ” ವೆಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯು ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ರಸಭರಿತವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಮ|| ರಾ|| ಡಿ. ಎಸ್. ಶಂಕರನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನವರು. ಇದೇ ಇವರ ಮೊದಲನೆಯ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯು. ಈ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಹುಟ್ಟಿ, ತಮ್ಮ ಆಶಾಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲುಪಕ್ರಮಿಸದೇ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರವರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಗಿಸಿದುದು ಆಚಾರ್ಯರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಯಲ್ಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತರಲು “ಶ್ರೇಯಾಂಸಿಬಹು ವಿಘ್ನಾನಿ” ಎಂಬಂತೆ ನಾನಾ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹತಾಶರಾಗಿ ಧೈರ್ಯಗುಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗಾಗ್ಯೆ ಇವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.

ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ಉದಾರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೊಟ್ಟು ಇವರ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವರೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇವೆ.

ಇತಿ

ಮೈಸೂರು
15–3–1916

ಬಿ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರ್ಯ.

ಉಪೋದ್ಘಾತ.

ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ಯಂ ಜಗನ್ಮಿಥ್ಯಾ ಜೀವೋ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ನಾಪರಃ ।
ಅನೇನವೇದ್ಯಂ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಇತಿ ವೇದಾಂತ ಡಿಂಡಿಮಃ ॥

ಆರ್ಯಮಹನೀಯರೇ !

ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಕಲಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನಂತರದಲ್ಲಿ, ವೇದಗಳನ್ನೂ, ವೇದಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಅದ್ವೈತವನ್ನೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದನು.

ಚತುರ್ವೇದನೆಂಬ ವೃಕ್ಷವು ಅದ್ವೈತನೆಂಬ ಮುಖ್ಯ ಶಾಖೆಯಿಂದಲೂ, ಷಡಂಗಗಳೆಂಬ ಉಪಶಾಖೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಫಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ ಬಹಳಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಅನಂತರ, ಅಂದರೆ ಈಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ೧೨೦೦ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ (ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ಇದ್ದ ಕಾಲವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಮತವು ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ವಾಚಕರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ :—

ಶಂಕರದೇಶಿಕರ ಕಾಲವಿಚಾರ.

(1) "ಪ್ರೊಫೆಸರ್, ವಿಷ್ಣುಮಹಾದೇವಪಾಠಕ್" ರೆಂಬುವರು, ಶ್ರೀಮಚ್ಛಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು ಕ್ರಿ. ಶ. 788 ರಲ್ಲಿ ಅವತಾರಮಾಡಿ, ಕ್ರಿ. ಶ. 820 ರಲ್ಲಿ ವೃಷಭಾರೂಢರಾಗಿ ಕೈಲಾಸಗಮನಮಾಡಿದರೆಂದು [ಕ್ರಿ. ಶ. 1882 ನೇ ಜೂನ್ 6 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ (ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವೇರಿ-Indian Antiquary) ದಕ್ಷಿಣಹಿಂದೂಸ್ಥಾನೇತಿಹಾಸದ 11 ನೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ] ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

(2) "ತಾರಾನಾಥತರ್ಕವಾಚಸ್ಪತಿಮಿಶ್ರ, ಬಿ. ಎ." ಎಂಬುವರು ತಾವು ಮಾಡಿರುವ ಬುದ್ಧನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿ. ಶ. 700 ಮತ್ತು 750 ರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟನಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

(3) "ಡಾಕ್ಟರ್, ಬರ್ನೆಲ್" ಎಂಬುವರು, ಕ್ರಿ. ಶ. 650 ಮತ್ತು 700 ವರುಷಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕರದೇಶಿಕರಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

(4) "ಡಾಕ್ಟರ್, ಟೇಲರ್" ಎಂಬುವರು ಶಂಕರರು 900 ವರುಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

(5) "ಪಂಡಿತ್, ಕೋಲಬ್ರೂಕ್" ಎಂಬುವರು ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು 1000 ವರುಷಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಜೆ. ಸಿ. ಅಲರ್, ಎಮ್, ಎ," ಎಂಬುವರು "ಇ. ಡಬ್ಲೂ, ಥಾಂಸರ್, ಎಮ್, ಎ," ಎಂಬುವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು 8 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ರೆಂದು ತಿಳಿಸುವರು.

(6) "ಪಂಡಿತ್, ರಾಮಮೋಹನರಾಯ" ಎಂಬುವರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶಂಕರಭಗ ವತ್ಪಾದರು ಕ್ರಿ. ಶ. 700 ಮತ್ತು 800 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

(7) "ಪಂಡಿತ್, ವಿಲ್ಸನ್" ಎಂಬುವರು ಈ ಮೇಲಿನ ಮೂವರ ಮತವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ "ಶಂಕರದೇಶಿಕರು 8 ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಶಂಕರರು 1200 ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ"

(8) ಜಿನವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು 2000 ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ರೆಂದು ಇದೆ.

(9) 'ಕಲ್ಯಾದಿಸೋಮಹಾದೇವಿ ಸಹಸ್ರದ್ವಿತಯಾತ್ಪರಮ್' ಎಂಬ ಶಿವರಹ ಸ್ಯದ ವಚನದಂತೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು 2000 ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ.

(10) "ಧರ್ಮೋದ್ವಾವಿಂಶತಿಶಿಕೆ ಸಪ್ತಶದ್ವಿ ಸಹಸ್ರಕೇ" ಎಂದು ಸದಾನಂದ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಸುಮಾರು 2000 ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.)

ಕಲಿಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೂ, ದುರ್ಮತಸಂಜಾತರೂ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಗಳೂ ಆದ ಕ್ರಕಚರು, ಕಾಪಾಲಿಕರು, ಶಾಕ್ತರು, ಶೈವರು, ವೈಷ್ಣವರು ಇತ್ಯಾದಿ ಜನರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಚತುರ್ವೇದವೆಂಬ ವೃಕ್ಷವು ನಾಶವಾಗುವ ಸಮಯ ಬಂದಿತು.

ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರಶನವ್ರತ ವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮ ಸಹಿತರಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭೂಲೋಕದ ಅನಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರಕಾರಣ.

ಆಗ ಕರುಣಾಳುವೂ ಭಕ್ತಜನರಕ್ಷಕನೂ ಆದ ಮಹೇಶ್ವರನು—

(1) "ಕಲೌರುದ್ರೋ ಮಹಾದೇವೋ ಲೋಕಾನಾಮೀಶ್ವರಃಪ್ರಭುಃ |
ತದ್ದೈವ ಸಾಧಯೇನ್ನೄಣಾಂ ದೇವತಾನಾಂಚ ದೈವತಮ್ ||೧||

ಕರಿಷ್ಯತ್ಯವತಾರಾಣಿ ಶಂಕರೋ ನೀಲಲೋಹಿತಃ |
ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾರ್ಥಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ||೨||
ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯತಿತದ್‌ಜ್ಞಾನಂ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಮ್ |
ಸರ್ವವೇದಾನ್ತ ಸಾರಂ ಹಿ ಧರ್ಮಾನ್ ವೇದನಿದರ್ಶನಾತ್ ||೩||
ಯೇ ತಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾನಿಷೇವನ್ತೆಯೇನಕೇನೋಪಚಾರತಃ |
ವಿಜಿತ್ಯ ಕಲಿಜಾನ್ ದೋಷಾನ್ ಯಾನ್ತಿತೆ ಪರಮಂಪದಮ್ ||೪||
ಅನಾಯಾಸೇನಸುಮಹತ್ಪುಣ್ಯಂತೇ ಯಾನ್ತಿ ಮಾನವಾಃ |
ಅನೇಕದೋಷ ದುಷ್ಟಸ್ಯ ಕಲೇರೇಷಮಹಾನ್‌ಗುಣಃ " ||೫||

ಎಂದು ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ 30 ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ.

(2) "ವ್ಯಾಕುರ್ವನ್ ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರಾರ್ಥಂ ಶ್ರುತೇರರ್ಥಂ ಯಥೋಚಿವಾನ್ |
ಶ್ರುತೇರ್ನ್ಯಾಯಸ್ಸ ಏವಾರ್ಥಃ ಶಂಕರಃಸವಿತಾನನಃ" ||೧||

ಎಂದು ಶಿವಪುರಾಣ 7 ನೇ ಖಂಡ, 1 ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ ;

(3) ಶೃಣುದೇವಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಸದ್ಭಕ್ತಾನಾಂಚರಿತಂ ಕಲೌ | ವದಾಮಿಸಂ ಗ್ರಹೇಣೈವ......... || ಮದಂಶಜಾತಂ ದೇವೇಶಿ ಕಲಾವಪಿತಪೋಧನಮ್ | ತಸ್ಯೇವಾಚರಿತಂತೇಽದ್ಯವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣುಶೈಲಜೆ || ಕಲ್ಯಾದಿಮೇಮಹಾದೇವಿ ಸಹಸ್ರದ್ವಿತಯಾತ್ಪರಮ್ | .... || ಕೇರಳೇಶಶಲಗ್ರಾಮೆ ವಿಪ್ರಪತ್ನ್ಯಾಂ ಮದಂಶತಃ | ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾದೇವಿ ಶಂಕರಾಖ್ಯೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ || ಎಂದು ಶಿವರಹಸ್ಯದ ನವಮಾಂಶದ 16 ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ.

(4) ಯದಾಯದಾಹಿಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ | ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನ ಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಮ್|| ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಗಳಂತೆ ಕೇರಳದೇಶದ ಕಾಲಟ್ಯಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿರುವ, ಶಿವಗುರು ಆರ್ಯಾಂಬಿಕೆಯರಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯಂ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು.

ಈಶ್ವರನು ಆದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಸನ್ಯಸ್ತನಾಗಿ ಶಂಕರನಾಮಧೇಯವಂ ಧರಿಸಿ, ವ್ಯಾಸರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ, ಗೀತಾ, ನೃಸಿಂಹತಾಪಿನೀ, ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ, ಗಾಯತ್ರೀ ಇವುಗಳಿಗೂ, ಸನತ್ಸುಜಾತೀಯ, ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ, ಮಂಡಲಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ದಶೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ, ಭಾಷ್ಯವಂ ರಚಿಸಿ, ದೇವಾಂಶಸಂಭೂತರಾದ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ದುರ್ಮತಗಳಂ ಖಂಡಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಸರಸ್ವತ್ಯವತಾರ

ರಾದ ಮಂಡನಮಿಶ್ರೋಭಯಭಾರತಿಗಳನ್ನು ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮೋಚನಮಾಡಿ, ಮಂಡನ ಮಿಶ್ರರನ್ನು ಶಿಷ್ಯತ್ವೇನಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಗುರುಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ಷಣ್ಮತಗಳಂ ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ, ಷಣ್ಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವಜ್ಞಪೀಠಾರೋಹಣವಂ ಮಾಡಿ, ಸರ್ವಜ್ಞರೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ಗುರುಪೀಠಗಳಂ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸಶರೀರನಾಗಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

"ದೈವಾಧೀನಂಜಗತ್ಸರ್ವಂಮನ್ತ್ರಾಧೀನಂತು ದೈವತಮ್ | ತನ್ಮನ್ತ್ರಂಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧೀನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಮಮದೇವತಾ" || ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನುದ್ಧರಿಸಿದ ಆ ಮಹನೀಯರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಯಾರಿಂದತಾನೇ ಶ್ಲಾಘಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ?

ಈ ಮಹನೀಯರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಪಾದ, ಚಿದ್ವಿಲಾಸ, ವ್ಯಾಸಾಚಲ, ಆನಂದಗಿರಿ, ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರಿಂದ ವಿಶದವಾಗಿಯೂ, ರಸಭರಿತವಾಗಿಯೂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯವು. ದೇಶಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಎಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾಗದೆಯೂ, ಎಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿರಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗದೆಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗನೇಕಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿಯೂ, ಇವೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಈ ಕುಂದಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸಿ ಆರ್ಯಮಹನೀಯರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆಯು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲೆಂದು, ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ "ಶಂಕರಕಥಾಸಾರ" ವೆಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವೆನು.

ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು:—

ಗ್ರಂಥ	ವಿಭಾಗ
(1) ಮಾಧವೀಯ ಶಂಕರದಿಗ್ವಿಜಯ	ಸಂಸ್ಕೃತಪದ್ಯ
(2) ಶಂಕರವಿಜಯವಿಲಾಸ (ಚಿದ್ವಿಲಾಸಶಂಕರವಿಜಯ)	ಸಂಸ್ಕೃತಪದ್ಯ
(3) ಮಣಿಮಂಜರಿಭೇದಿನೀ	ಸಂಸ್ಕೃತಪದ್ಯ
(4) ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಚರಿತ	ಸಂಸ್ಕೃತಗದ್ಯ
(5) ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯಚರಿತ್ರಮ್	ಸಂಸ್ಕೃತಗದ್ಯ
(6) ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಕಥಾಮೃತ	ಕನ್ನಡಗದ್ಯ
(7) ಶ್ರೀ ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯಚರಿತ್ರೆ	ಕನ್ನಡಗದ್ಯ

(8) ಶ್ರೀ ಶಾಂಕರಮಠ ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹಮು—ತೆನುಗು

(9) ಹೀಸ್, ಲೈಫ್, ಅಂಡ್ ಟೈಮ್ಸ್—ಹೀಸ್ ಫಿಲಾಸಫೀ—ಇಂಗ್ಲೀಷು.
(His Life and Times—His Philosophy.)

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಟ್ಟು, ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮೈಸೂರು, ಧಾರ್ವಾಡ, ಚಿದಂಬರಂ, ಹಿಂದೂಪುರಂ, ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳೀಯರಾದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಗೂ, ತಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ, ವೇ|| ಸಿ. ವೆಂಕಟರಮಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಅಂದವಾಗಿಯೂ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೂ, ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ರಾಯಲ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರಾದ ಮ|| ರಾ|| ಬಿ. ವಿ. ನರಸಿಹ್ಮೈಂಗಾರ್ಯರಿಗೂ ನಾನು ಅಹರ್ನಿಶಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು.

ವೃ|| " ದೋಷವಕಂಡುತಿರ್ದಿ, ಗುಣದೊಳ್ಬೆರೆಸಾನರೆ ? ಟೋದಮುತ್ತಮರ್; |
ದೋಷವಕಂಡದಂಬಿಡುತ್ತೆ, ತೋಷಿಪರ್ಬೈ ! ಗುಣದಿಂದೆ, ಮಧ್ಯಮರ್, ||
ದೋಷಮದಲ್ಪಮಿರ್ದೊಡೆಯುಮೆಲ್ಲವದೂಷಿಪರೆಂದುಮಲ್ಪರಾ; |
ದೋಷಮೆಶೂನ್ಯಮಾದೊಡೆಯುಮೇಡಿಪರ್ಬೈ ! ಕುಕವೀಂದ್ರಶೇಖರರ್ || "

ಎಂಬ ನೀತಿವಚನದಂತೆ ಗುಣಗ್ರಹಣತತ್ಪರರಾದ ಮಹನೀಯರು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಬಿದ್ದಿರುವ ದೋಷವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಮುಂದಣ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಇತಿಶಂಕರಕಿಂಕರ,

ರಾಕ್ಷಸ, ಸಂ|| ಫಾ|| ಶು|| ೯
ಸೋಮವಾರ13-3-1916

ಡಿ. ಎಸ್. ಶಂಕರನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿ,
ದಿಡ್ಡಪುರ(ಚಾಮರಾಜನಗರದತಾಲ್ಲೂಕು.)

ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತನ್ತ್ರಾಯಸದಾತ್ಮಾದ್ವೈತವೇದಿನೇ |
ಶ್ರೀಮತೇಶಂಕರಾರ್ಯಾಯವೇದಾನ್ತಗುರವೇನಮಃ ||

ಶ್ರೀಃ.

ಜಯ ! ಶಂಕರ ಭಗವನ್ ::

ಶಂಕರಕಥಾಸಾರ.

ಪ್ರಥಮವಲ್ಲರೀ

ಪರಿಚಿನ್ತ್ಯ ಪರಾತ್ಮಾನಂ ಅದ್ವಿತೀಯಂ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ |
ಶಾಂಕರೇ ವಿಜಯೇ ಸಾರಃ ಸಂಗ್ರಹೇಣ ನಿರೂಪ್ಯತೇ || ೧ ||

ಅದ್ವೈತವಿದ್ಯಾಪ್ಧವಿಲೋಪನೇನ |
ವಿಮ್ಲೋತವಾಸಂ ಮಕರಂದಮೀಕ್ಷ್ಯಪುನ್ ||
ಪ್ರದಾಯ ಯೋಸ್ಮಾನ್ ಕೃಪಯಾ ರರಕ್ಷ |
ಸ ದೇಶಿಕಃ ಶಂಕರ ಏವ ಚಿನ್ತ್ಯಃ || ೨ ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೇ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದೆಂದು ಸಕಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇಇದೆ. ಆ ಮೋಕ್ಷವು "ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ" "ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ" ಎಂಬ ಅದ್ವೈತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬರುವುದೇ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. "ಜ್ಞಾನಾತ್ ಕೈವಲ್ಯಮಶ್ನುತೆ" ಎಂಬಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಅದ್ವೈತ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನವು ಕೇವಲ ಮುಕ್ತಿಹೇತುವೆಂದು ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಅದ್ವೈತವಿದ್ಯೆಯು ದುರ್ಮತಸಂಜಾತರಾದ ಬೌದ್ಧರೇ ಮೊದಲಾದವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಕ್ಷೀಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಭೂಲೋಕದ ಅನಾಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಅವರ ಸಂಗಡಲೇ ಲೋಕಶಂಕರನಾದ ಶಂಕರನ ಸಮೀಪವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದನು.

ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕನಾದ ತ್ರ್ಯಕ್ಷನು ಪಾರ್ವತೀ ಮತ್ತು ಗಜಾನನರಿಂ ಸಹಿತನಾಗಿ, ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪಠಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ವೇದಗಳಂ ಲಾಲಿಸುತ್ತಾ ಹಸನ್ಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ತಮಗೆಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯನೂ, ರಕ್ಷಕನೂ ಮತ್ತು ಕರುಣಾಳುವೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನಂ ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾಮಹಾತ್ಮನು, ಬಂದ ಕಾರಣವಂ ಪೇಳಿರೆನಲಾ ದೇವತೆಗಳು ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ "ಸ್ವಾಮಿ! ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಅಸುರರನ್ನು ವ್ಯಾಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧಾವತಾರವಂ ಮಾಡಿದಾಗ, ಆತನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಯುಕ್ತಿಗಳ ಬಲದಿಂದ, ಬೌದ್ಧರು ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ವೇದಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಜ್ಞವೆಂಬುದನ್ನು ಸಕಲರೂ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶೈವಾಗಮ, ವೈಷ್ಣವಾಗಮಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಭಕ್ಷಣ, ನರಬಲಿ, ಮದ್ಯಪಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸಜ್ಜನರೂ ಕೂಡ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ಮಹಾನುಭಾವನೇ! ನೀನು ಆ ದುಷ್ಟರಂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ವೇದಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಂಗೈದು ನಮ್ಮನ್ನುದ್ಧರಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಬೇಡಿದರು.

ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂ ಕೇಳಿ ಆ ಲೋಕಶಂಕರನು "ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ವೇದಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆಯನ್ನುದ್ಧರಿಸಲೋಸುಗವೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೋಸುಗವೂ ದ್ವೈತಧ್ವಾಂತಮಧ್ಯಾಹ್ನಭಾನುಗಳಂತಿರುವ ನಾಲ್ವರು ಶಿಷ್ಯರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪರಮಹಂಸನಾಗಿ, ಶಂಕರನೆಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಾವತಾರವಂ ಗೈಯುತ್ತೇನೆ. ನೀವೂ ಕೂಡ ಮತ್ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ನನ್ನ ಆಗಮನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿರಿ. ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತನು.

ಅನಂತರ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ತನ್ನ ತನುಜನಾದ ಗುಹನಂ ಕುರಿತು—"ಎಲೈ ಕ್ರೌಂಚವಾರಣನೇ! ಕಾಂಡತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ ವೇದವು ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತಾಗುವರು. ನನ್ನಿಂದಲೇ ಅಪ್ಪಣೆಯಂ ಪಡೆದುಹೋಗಿರುವ ಶೇಷವಿಷ್ಣುಗಳು ಸಂಕರ್ಷಣಪತಂಜಲಿಗಳೆಂಬ ಮುನಿಗಳಾಗಿ ಉಪಾಸನಾ ಮತ್ತು ಯೋಗಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುತ್ತಲಿರುವರು. ಮೂರನೆಯದಾದ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವನ್ನು ನಾನೇ ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವೆನು. ನೀನು ಜೈಮಿನಿಯ ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸವೆಂಬ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ಊರ್ಜಿತಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಅನ್ವರ್ಥಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನೂ ನಿನಗೆ ಸೌಗತಾದಿಗಳ ನಾಶವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಂಡನ ಮಿಶ್ರಾಭಿಖ್ಯಾ

ನದಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡುವನು. ಇಂದ್ರನೂ ಸುಧನ್ವನೆಂಬ ಅರಸನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಸೌಗತರಂ ಗುಂಪುಕೂಡಿಸುತ್ತಲಿರುವನು" ಎಂದುಸುರಿದನು. ಮಹೇಶ್ವರನ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಆಜ್ಞೆಯಂ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದಂಗೀಕರಿಸಿದನು.

ಬಳಿಕ ಆ ವಿಶಾಖನು "ಭಟ್ಟಪಾದಾಚಾರ್ಯ" ರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರವಂ ಮಾಡಿದನು. ಆತನು, ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳಂ ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ದಿಗ್ವಿಜಯವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಧನ್ವರಾಯನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಹಳಕಾಲದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜನು ಅವರನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾಚಮನಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಭಟ್ಟಪಾದರು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮರದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಕೋಗಿಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು "ಮಲಿನೈಶ್ಚೇನ್ನಸಂಗಸ್ತೇ ನೀಚೈಃ ಕಾಕಕುಲೈಃ ಪಿಕ| ಶ್ರುತಿದೂಷಕನಿರ್ಹ್ರಾದೈಃಶ್ಲಾಘನೀಯಸ್ತದಾ ಭವೇಃ" || ಎಲೈ ಕೋಗಿಲೆಯೇ! ಮಲಿನವಾಗಿಯೂ, ನೀಚವಾಗಿಯೂ, ಶ್ರುತಿದೂಷಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಕಾಗೆಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಶ್ಲಾಘ್ಯನಾಗುವಿ. ಎಂದರ್ಥವುಳ್ಳ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ "ಶ್ರುತಿದೂಷಕರಾದ ಬೌದ್ಧರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಕೀರ್ತಿವಂತನಾಗುವಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೌದ್ಧರೆಲ್ಲರೂ ಮತವಿಷಯಕವಾದ ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದರು. ಭಟ್ಟಪಾದರು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯುಕ್ತಿಸಹಿತವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಖಂಡಿಸಿ ರಾಜನಿಗೆ ವೇದತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ರಾಜನು "ಯಾರು ತಮ್ಮ ಮತವು ಸತ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪರ್ವತದ ತುದಿಯಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿ ಬದುಕಿ ಬಂದರೆ ಅವರ ಮತವೇ ಸತ್ಯವೆನ್ನುತ್ತೇನೆ" ಎಂದನು.

ಬೌದ್ಧರು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದರು. ಆಗ ಭಟ್ಟಪಾದರು ಪರ್ವತದ ತುದಿಗೆ ಹತ್ತಿ "ವೇದಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೆ ನನಗೇನೂ ಆಗಬೇಕ" ಎಂದು ಬಿದ್ದು, ಯಾವ ಉಪಹತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.

ಆಗ ಬೌದ್ಧರು "ಇವನು ಯಾವುದೋ ಮಣಿಮಂತ್ರೌಷಧದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬದುಕಿಬಂದಿದ್ದಾನೆ" ಎನ್ನಲು, ರಾಜನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದು ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರಿನಾಗರಹಾವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ಸಭೆಗೆ

ತರಿಸಿ “ ಇದರಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿಸಬೇಕು; ಯಾರಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗುವುದೋ ಅವರನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿ ಅರೆಯಿಸುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು.

ಉಭಯಪಕ್ಷದವರೂ ಸ್ವಸ್ವಗೃಹಾಭಿಮುಖರಾದರು. ಸೌಗತರು ಆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕಂಠಪರ್ಯಂತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೂರ್ಯನಂ ಕುರಿತು ತಪವಂ ಗೈದು ನಿಶ್ಚಿತಾಂಶವನ್ನು ಸೂರ್ಯದೇವನಿಂದ ತಿಳಿದು ರಾಜನ ಸಭೆಗೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಹೊತ್ತಿಗೆಮುಂಚೆ ಬಂದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿ ಸ್ವಕರ್ಮಾನಂತರ ರಾಜನ ಸಭೆಗೆ ಬಂದರು. ಸೌಗತರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ಕರೀಘಟಸರ್ಪವಿದೆ ಎಂದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು “ ನನ್ನ ಒಂದಂಶದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ” ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಿಂದ ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಶಾಯಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿರುವನೆಂದರು.

ರಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಖಿನ್ನನಾದನು. ಸೌಗತರು ಆ ಸರ್ಪದಿಂದಲೇ ಭಟ್ಟಪಾದನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು, “ ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಕುಂಭದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ತೆಗೆ” ಎಂದರು.

ಆಗ ಭಟ್ಟಪಾದರು ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಕುಂಭದಿಂದ ಶೇಷಶಯನನಾದ ವಿಷ್ಣುಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ರಾಜನು ಸೌಗತರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

ದ್ವಿತೀಯವಲ್ಲರೀ

ಕೇರಳೇ ಸರಳೇ ದೇಶೇ ಕರುಣಾನೀರಧಿಃ ಶಿವಃ ।
ಪೂರ್ಣಾನದೀಪುಣ್ಯತಟೇ ಸ್ವಯಂಭೂ ರ್ಭಾತಿ ಸಂತತಮ್ ॥

ಕೇರಳದೇಶದಲ್ಲಿ ವೃಷಭಾಚಲದೊಳಗೆ ಇರುವ ಪೂರ್ಣಾವಾಹಿನೀನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ್ದನು. ಆದೇವನು ಭಕ್ತರವಾಂಛಿತಾರ್ಥಗಳಂ ಕೊಡುತ್ತಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ

ದ್ದನು. ಆ ನದಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಕಾಲಟಿ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜನ ಮಗನಾದ ಶಿವಗುರುವು ಪತ್ನಿಯಾದ ಆರ್ಯಾಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಸಹಿತ ನಾಗಿ ಅನೇಕ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನೂ, ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನವಂಮಾಡುತ್ತಾ ಧರ್ಮದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲದವರಿವಿಗೂ ಪುತ್ರೋದಯವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಚಿಂತೆಯು ಅವರನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಾಡು ತ್ತಿತ್ತು.

ಅನಂತರ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸಿದರೆ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಮ್ಮ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸ ಬಹು ದೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಗಸ್ತ್ಯಶಿಷ್ಯರಿಂದುಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಭಕ್ತವರದನಾದ ಆ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಹನ್ನೆರಡುವರ್ಷಕಾಲ ಸಕಲಶ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಸಹಿ ಸಿಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಲಜ್ಞಾನದಿಂದಾರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರೆ, ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಮಹೇಶ್ವರನು ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರುವನ್ನು ಕುರಿತು “ ಎಲೈಶಿವಗುರುವೇ ! ನಿನ್ನಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು, ನಿನಗೇನುಬೇಕು ” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶಿವಗುರುವು “ ಸ್ವಾಮಿ ? ಪುತ್ರರ ತ್ನವು ಉದಯಿಸುವಂತೆ ವರವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ” ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತನು.

ಮಹೇಶ್ವರನು ಪುನಃ “ ನಿನಗೆ ಸುಗುಣಿಯೂ, ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ, ಅಲ್ಪಾ ಯುವೂ, ಆದಪೂರ್ವಪುತ್ರನುಬೇಕೋ ? ಅಥವಾ ದುರ್ಗುಣಿಗಳೂ, ದುಷ್ಟರೂ, ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತರೂ ಆದ ಬಹುಮಂದಿ ಪುತ್ರರುಬೇಕೋ ? ” ಎಂದುಕೇಳಲು — ಶಿವಗುರುವುತನಗೆ, ಸುಗುಣಿಯೂ, ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ, ಅಲ್ಪಾಯುವೂ ಆದಪೂರ್ವ ಪುತ್ರನೇಸಾಕೆಂದುತರವಿತ್ತನು.

ಮಹೇಶ್ವರನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದುಹೇಳಿ ವಿಭೂತಿಯನ್ನೂ, ಫಲವನ್ನೂ, ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು.

ಅನಂತರ ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಎಚ್ಚರವಾದಮೇಲೆ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ವಗೃ ಹಕ್ಕೆತೆರಳಿ ತಮಗಾದ ಶುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಬಂಧುವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಲು ಅವರು “ ನಿಮ್ಮ ವಂಶವೇಪವಿತ್ರವಾಯಿತು ನೀವು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದಿರಿ ” ಎಂದುಹರಸಿದರು.

ಈದಂಪತಿಗಳು, ಮಂತ್ರಜಪಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಲಕ್ಷಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನದಿಂದಲೂ, ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕದಿಂದಲೂ, ಚತುರ್ವೇದ ಪಾರಾಯಣದಿಂದಲೂ, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರಸೇವೆಯಿಂದಲೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಯಿಂದಲೂ ಸುಕೃತವೂ

ರ್ಣರಾಗಿ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಂಮಾಡಿ, ಅನೇಕ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಗಳಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾಧಾರಣಮಾಡಿ, ಶಿವಮಂತ್ರಾಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ಪರಮಾನ್ನಹವಿಶ್ಶೇಷವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿ ಧರ್ಮರತರಾಗಿದ್ದರು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಪರಮಾನ್ನಹವಿಶ್ಶೇಷದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟಾದಬಳಿಕ ಆರ್ಯಾಂಬೆಗೆ ದೋಹದಲಕ್ಷಣಗಳೊಂದೊಂದಾಗಿ ಕಾಣಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು, ತಾನು ವೃಷಭಾಚಲದಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ, "ಜಯ, ಜಯ" ಎಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ, ಕನಸಂಕಂಡು ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಎದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಆಕೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಪಾರಿಜಾತಾದಿಪುಷ್ಪಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಶಿವಗುರುವು ಆ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಪುಂಸವನವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಧರ್ಮದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

ತೃತೀಯವಲ್ಲರೀ

ಶಾಕ್ತೈಃ ಪಾಶುಪತೈರಪಿ ಕ್ಷಪಣಕೈಃ ಕಾಪಾಲಿಕೈರ್ವೈಷ್ಣವೈಃ
ಅಪ್ಯನ್ಯೈರಖಿಲೈಃ ಖಲೈಃ ಖಲು ಖಿಲಂ ದುರ್ವಾದಿಭಿರ್ವೈದಿಕಮ್ |
ಪನ್ಥಾನಂ ಪರಿರಕ್ಷಿತುಂ ಕ್ಷಿತಿತಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪರಿಕ್ರೀಡತೇ
ಘೋರೇ ಸಂಸೃತಿಕಾನನೇ ವಿಚರತಾಂ ಭದ್ರಂಕರಃ ಶಂಕರಃ ||

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾವತಾರಘಟ್ಟಃ.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ 3890 (ವಿಕ್ರಮಶಕೆ 850, ಕ್ರಿಶ 788) ನೇ ವಿಭವ ನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖಮಾಸ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ, ಪಂಚಮಿ * ಯದಿನ,

* ಪಂಚಮಿ ದಿನ ಆಚಾರ್ಯಾವತಾರವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ದಶಮಿದಿನ ಆಚಾರ್ಯಾವತಾರವೆಂದು ಸದಾನಂದಪಂಡಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರದೇಶದವರು ದಶಮಿಯ ದಿನವೇ ಶಂಕರಜಯಂತಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರು ಪಂಚಮಿದಿವಸ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೌಸಲ್ಯೆಯು ರಾಮನನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ, ದೇವಕಿಯು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಂ ಪಡೆದಂತೆಯೂ, ಅದಿತಿದೇವಿಯು ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯಂ ಪಡೆಯದಂತೆಯೂ ಪಾರ್ವತಿಯು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯಂ ಪಡೆದಂತೆಯೂ, ಸುದಕ್ಷಿಣಾದೇವಿಯು ರಘುಮಹಾರಾಯನನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ, ಶಿವಗುರುಪತ್ನಿಯಾದ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು, ಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಚಿದ್ರೂಪನಾದ, ಲೋಕಶಂಕರನನ್ನು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು.

ಆ ಶಿವನ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮಳೆಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಮಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಗಣನೆಮಾಡಿದವು. ಅಕಾಲವಾದರೂ, ವೃಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲಾ ಫಲ ಪುಷ್ಪಭರಿತವಾದವು. ಹೋಮ ಕುಂಡದಯಜ್ಞೇಶ್ವರನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಸೌಗತಾದಿಗಳ ಕೈಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕೆಳಗೆಬಿದ್ದವು. ದುರ್ಮತ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಕಾಪಾಲಿಕರೇ ಮೊದಲಾದವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಂಜಾದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಕ್ಕಿತು. ಈ ಶಿಶುವಿನ ಜನನವಾದಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದೀಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಾರ್ಪಿತಪ್ರತಿಮೆಗಳಂತಾದವು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಕಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತು.

ಶಿವಗುರುವು ಮಗುಹುಟ್ಟಿತೆಂಬ ಶುಭವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಬಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನೇಕಭೂಗೋ ಹಿರಣ್ಯದಾನಗಳನ್ನಿತ್ತನು.

ಜ್ಯೋತಿಷಿಕರು ಜಾತಕವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದರಫಲವಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲೂ ಅವರು ಶಕ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದುದಿನ ಆಮಗುವು ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಆದಿಶೇಷನು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವಿರುವುದನ್ನು ಮನೆಯವರು ಕಂಡು ಘಾಬರಿಯಿಂದ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಅದು ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯಂತೆ ಕಾಣಬಂದಿತು.

ಅನಂತರ ಅವರು ಇದೆಲ್ಲಾ ದೇವರ ಮಾಯೆಯೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಒಂದುದಿನ ಮಗುವು ಯಾರಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣದೇ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಆಗ ಓರ್ವವೃದ್ಧನು ಸಾಮಗಾನವಂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಂದು ಕೂಶ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು.

ಅವನು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೇ ಅದು ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಅದರ ಒಳಗಣಿಂದ ಶಿಶುವು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಅನೇಕ ರಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ತಾಯಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ಆ ಹುಡುಗನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರರೇಖೆಯೂ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಫಾಲನೇತ್ರಚಿಹ್ನವೂ, ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲರೇಖೆಯೂ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ, ಚಕ್ರ, ಡಮರುಕ, ಕಮಲಕಲಶಾದಿಗುರುತುಗಳೂ, ಉರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಗರೇಖೆಯೂ, ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಮಚ್ಚೆಯೂ ಇದ್ದವು; ಮತ್ತು ದೇಹವು ಸುವರ್ಣದಕಾಂತಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಶಿವಗುರುವು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದನು.

ಹೀಗೆ ಬಾಲಮೃಗಾಂಕಶೇಖರನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರಮಾಡಲಾಗಿ, ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠರು ಆತನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ವಿಮಲನೆಂಬ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಸನಂದನಾಭಿಧಾನದಿಂದ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅನಂತರ ಪದ್ಮಪಾದನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ವಹಿಸಿದನು. ವಾಯುವು ಪ್ರಭಾಕರನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಇವನನ್ನೇ ಹಸ್ತಾಮಲಕರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ನ್ಯಂಶದಿಂದ ತೋಟಕಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಿಮಮಿತ್ರಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಗನಾದನು. ಆತನನ್ನೇ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಂದೀಶ್ವರ, ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶಾಂಶಗಳಿಂದ ಉದಂಕಮುನಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಆನಂದಗಿರಿಯಾದನು. (ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೇ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನಾಗಿಯೂ, ನಂದೀಶ್ವರನೇ ಆನಂದಗಿರಿಯಾಗಿಯೂ, ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ವರುಣನು ಚಿತ್ಸುಖಾಚಾರ್ಯನಾದನು. ಯಮನು ಕಾಲಾನಲನೆಂಬ ವಾದಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ನಿರ್ಋತಿಯು ಶಾಕ್ತಮಂತ್ರವಾದಿಯಾದನು.

ದೂರ್ವಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ವೇದಪಾರಾಯಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಸ್ವರವನ್ನು ತಪ್ಪಲು ಸರಸವಾಣಿಯು ನಕ್ಕಳು. ಆಗ ದೂರ್ವಾಸರು ಕೋಪಾರುಣನೇತ್ರರಾಗಿ “ ಎಲೈ ಶಾರದೆಯೇ ! ನನ್ನ ಅವಮಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನು ನಕ್ಕವಳಾದಕಾರಣ ನೀನು ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವಂ ಪಡೆ ” ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಾರದೆಯು ನಡುಗುತ್ತಾ, ಭೂಸುರೇಂದ್ರನ ಪಾದಾರವಿಂದಕ್ಕೆರಗಿ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು.

ದೂರ್ವಾಸರು ಅವಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕರುಣೆಯಂ ಪೊಂದಿ “ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸುವ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಿನಗೆ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ” ಎಂದರು. ಅವರಂತೆ ಶಾರದೆಯು ವಿಷ್ಣುಮಿತ್ರಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಗಳಾಗಿ "ಉಭಯಭಾರತೀ" ಎಂಬ ಹೆಸರಂಪೊಂದಿ, ಹಿಮಕರ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನ ಮಗನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾವತಾರಿಯೂ ಆದ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿದ್ದಳು.

ಶಂಕರಾವತಾರಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಈಶಾನ, ವಿಷ್ಣು, ಕಮಲಾಸನ, ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆದಿಶೇಷನು ಸ್ವಾಮಿಸೇವೆಗಾಗಿ ಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪಾದರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿ, ಶುಕಶಿಷ್ಯರಾದ ಗೌಡಪಾದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶವಂ ಪಡೆದು, ಪತಂಜಲಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ, ನರ್ಮದಾತೀರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕಲಿ, ಕಾಮೋಭಯಾಂಶಗಳಿಂದ ಅಮರುಕರಾಯನು ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣನಾದನು. ಕಾಲಭೈರವಾಂಶವು ಅಥರ್ವಣಾಂಶದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಉಗ್ರಭೈರವನೆಂಬವಾದಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ತಂತ್ರಾಗಮಶಾಬರ ದೇವತಾಂಶಗಳು ಕಾಪಾಲಿಕರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕುಬೇರನು ಕೇರಳಾಧಿಪನಾದನು. ವೀರಾವಳ್ಯಂಶಗಳು ಶಾಕ್ತರಾದರು. ರಾಕ್ಷಸರು ಚಾರ್ವಾಕರಾದರು. ದಾನವರು ದ್ವೈತದುರ್ಮತವಾದಿಗಳಾದರು. ದೈತ್ಯರು ಕ್ಷಪಣಕರಾದರು. ಗೌತಮ, ದಧೀಚಿ ಮೊದಲಾದವರು ನೀಲಕಂಠಭಟ್ಟ, ಅಭಿನವಗುಪ್ತ, ಭಾಸ್ಕರ, ಶ್ರೀಹರ್ಷರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪ್ರಮಥಗಣಾಂಶದಿಂದ ಕ್ರಕಚಕಾಪಾಲಕರೂ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾದ್ಯಂಶಗಳಿಂದ ವೈಖಾನಸಪಾಂಚರಾತ್ರರೂ ಅವತರಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ದೇವಲೋಕನೇ ಭೂಲೋಕವಾಗಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳೇ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿಯೂ ಅವತರಿಸಿದರು.

ತುರೀಯವಲ್ಲರೀ.

ಧರ್ಮಗ್ಲಾನಿಮಪಾಚಿಕೀರ್ಷುರಸೌ ಕಾತ್ಯಾಯನೀವಲ್ಲಭಃ
ಪ್ರಾದುರ್ಭೂಯ ಮಹೀಸುರೇಷು ವಿಹರನ್ ಷಡ್ವರ್ಷನ್ಯೈಃ ಕಂದುಕೈಃ |
ಗೃಹ್ಣಾನೋ ಜನನೀನಿಯೋಗ ಮಮಿತಗ್ರಾಹಗ್ರಹಚ್ಛದ್ಮನಾ
ಬಾಲ್ಯೇ ಪ್ರಾರಜನಂ ಚಕಾರ ಭವತಾತ್ ಸ ಶ್ರೇಯಸೇ ದೇಶಿಕಃ || ೧ ||

ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಕೌಮಾರ ವರ್ಣನವು.

ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲೊಂದುದಿನ ಆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸ್ವಯಂಭುಲಿಂಗೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಬಿಲ್ವಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆ

ಗಳು ಶಂಕರನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪುನಃ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ, ದೇವರ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾಲಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಭಯಾಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ ಈ ಶಿಶುವು ದೇವಾಂಶಸಂಭೂತವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮತ್ತೊಂದುದಿನ ಶಿವಗುರುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಪ್ರಸಂತರ್ಪಣೆಯ ದಿನ ಊಟದ ಆವರ್ತಮಾಡುತವಿಂದ ಶಂಕರನು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಶಿವಗುರ್ವಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹುಡುಕುತ್ತಿರಲು, ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ, ಎಂಟು ಜನರು ಸಮಾನರೂಪಿಗಳಾದ ಎಂಟು ಶಂಕರರೂಪುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರು.

ಸಂತರ್ಪಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರುವು ಬಹುಮಾನದಿಂ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಾಗ್ಯೆ, ಗುರುವಾಯೂರೆಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು, ಪುಜಿತರು ಯಾರೋ ತಂದು, ಶಿವಗುರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗವರು, ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಅನೇಕ ರಕ್ಷಾವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿದರು.

ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರುವು ಅಸ್ತ್ರಪೂರ್ವವನ್ನು, ವಾಯುವು ದ್ವೈತಾದಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ, ಶ್ರೀಮೂಕಾಂಬಿಕಾ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ, ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೊರಟನು, ಆಗಲೇ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಿಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮಹಾತ್ಮೆಯೆಂದರಿತರು.

ಇನ್ನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರುವಿನ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ಶಂಕರನೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದನು. ಒಬ್ಬ ಬಾಲನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆಹೋಗಿ, “ಈ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬೀಜಗಳಿವೆ? ಈ ಬದನೇಕಾಯಿನಲ್ಲೆಷ್ಟು ಬೀಜಗಳಿವೆ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲು, ಯಾರಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ತರದಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳದೇ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನು ಕೇಳಲು, ಅವನು ಬಗೆಬಗೆಯಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೇ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿರೆಂದು ಹೇಳಲು, ಆ ಬಾಲಕನು ಈ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯದೇ ವಿದ್ವಜ್ಜನರಿಗೆ ತಿಳುಹಲಾಗಿ, ಅವರು ಆ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೇಒಂದು ಬೀಜವಿರುವುದಂ ಕಂಡು ಶಂಕರನ ವಾಕ್ಯಶಕ್ತಿಯು ಅದ್ಭುತವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇಶಭಾಷೆಯಂ ಕಲಿತನು. ದ್ವಿತೀಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಬೋಧಕಗಳಾದ ಪೌರಾಣಿಕಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತನು.

ಶಿವಗುರುವು ಶಂಕರನಿಗೆ ತೃತೀಯವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚೌಲಕರ್ಮವಂ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಸತಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಪರಲೋಕವನ್ನೈದಿದನು.

ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ತನ್ನ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಂದ ಸತಿಗೆ ಔರ್ಧ್ವದೈಹಿಕವಂ ಮಾಡಿಸಿದಳು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರನ ಐದನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ‘ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಕಾಮಸ್ಯಕಾರ್ಯಂ ಕುರ್ವೀತಪಂಚಮೇ’ ಎಂಬ ಮನುಮಹರ್ಷಿಯ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದಲೂ, ಸಹಿತಳಾಗಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶವಂ ಮಾಡಿಸಿದಳು.

ಆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು, ದಂಡಾಜಿನ ಧಾರಿಯಾಗಿ, ಗುರುಸೇವೆಯಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವಂ ಮಾಡುತ್ತಾ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ಒಂದುದಿನ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನು ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ‘ಓಂ ಭವತಿಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ’ ಎಂದನು.

ಆಗ ಆ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸು ಬಂದು “ಸ್ವಾಮಿ! ಏನೂ ತೋರೂಗತಿಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದುನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದಳು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಸ್ತುತಿಸಲಾಕೆಯು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ—

ಲಕ್ಷ್ಮಿ:—ಶಂಕರಮುನೀ! ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಶಂಕರಮುನಿ:—ಮಾತಾ! ಈ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಲ:—ಇವರು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗುಂಟಾಗುವುದು?

ಶಂ. ಮ:—ಪೂಜ್ಯಳೇ? ‘ಅತ್ಯುತ್ಕಟೈಃ ಪುಣ್ಯಪಾಪೈರಿಹೈವಫಲಮಶ್ನುತೆ’ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ಲ:—ಸಂದೇಹವೇನು?

ಶಂ. ಮ:—ಹಾಗಾದರೆ, ಈ ಸ್ತ್ರೀಯು ಈಗ ದಾನಮಾಡಿರುವ ಆಮಲಕಫಲಕ್ಕಾದರೂ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸು.

ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೇ ಅರನಿಸ್ಸು [illegible] ಸ್ವರ್ಣದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳ ವೃಷ್ಟಿಯಂ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಸಿ ಅದೃಶ್ಯಳಾದಳು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿಯಮಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಗುರುಕುಲ ವಾಸಮಾಡಿ, ಚತುರ್ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಿತ್ತು 'ಭದ್ರವಟಮೂಲದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯೊ' ಎಂಬಂತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು.

ಮೇರುವು ಇತರ ಪರ್ವತಗಳಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಹಾಗೆ ಈ ಶಂಕರನು ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಹಿಂದೆ ಅವತರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಅವತರಿಸಲಾರನು. ಇವನು ಕಾಮಾದ್ಯರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದ್ದನು. ವಾಂಛಿತಫಲಪ್ರದಾನವಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು 'ಧರಣೀಕಲ್ಪದ್ರುಮ' ವೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದುದಿನ ದೂರ್ವಾಸರು ಬಂದು ಶ್ರೀ ಶಾಂಕರಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂ ಕೊಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಮತ್ತೊಂದುದಿನ ಬಹಳ ಕೃಶಳಾದ ಇವನ ತಾಯಿಯು, ನದೀಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ ತಪ್ತಳಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರದೇ ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಶಂಕರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪಚರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದು, ಆ ನದಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಆ ನದಿಯು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಹತ್ತಿರ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜನಗಳು ತಿಳಿದು ಶಾಂಕರಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ತನ್ನ ಮಗನು ಅಲ್ಪಾಯುಷೆಂದು ಆರ್ಯಾಂಬೆಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನಂತೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಚಿರಾಯುವಾಗುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಿವನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕೇರಳದೇಶದ ಜನರು ಯಾವ ಈತಿಬಾಧೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದರು. ದುರ್ಭಿಕ್ಷವೆಂಬ ಹೆಸರೇ ಅಡಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿನ ದೊರೆಯು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮಹಿಮೆಯಂ ಕೇಳಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಮಂತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಅವರು ಬಂದು ನಿಸ್ಪೃಹಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಶಂಕರನಂ ಕರೆದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಶಂಕರನು "ಸ್ವಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವಂ ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಾನುವರ್ತನಕಾಲಕ್ಷೇಪವು ಸರಿಯಲ್ಲವು" ಎಂದು ತಿಳಿದು "ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅರಸನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು" ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವರು ನಿರಾಶರಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿಬಂದು ದೊರೆಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಆಗ ರಾಜನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಹತ್ತುಸಹಸ್ರ ವರಹ ಕಾಣಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಂಕರಪಾದಾರವಿಂದಕ್ಕರ್ಪಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಶಂಕರನು, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕೇರಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವಂತೆಯೂ, ಆ ವರಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡುವಂತೆಯೂ ಹೇಳಿ ಸಂತಾನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಇರುವ ಆ ರಾಯನಿಗೆ ಒಂದು ಇಷ್ಟಿಯನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಲಾರಾಯನು ಶ್ರೀ ಶಾಂಕರಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪುತ್ರವಂತನಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರನ ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಹಳ ದೂರದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಜನಗಳು ಬಂದು ಅಭೀಷ್ಟವು ನೆರವೇರಿದ ಬಳಿಕ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಂಕರದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಜನಗಳಿಗೆ ನಿಧಿನಿಕ್ಷೇಪಾದಿಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಖಿಲವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಶಂಕರಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕ್ಷುದ್ರಗ್ರಹ, ಪಿಶಾಚ, ಭೂತಿಕಾಭಿಚಾರಿಕೆಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಕಲಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಂ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದುದಿನ ಶಂಕರಜನನಿಯು ಅಗಸ್ತ್ಯಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥಿಯಾಗಲು, ಅವರು ಬಂದರು. ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಯಾವಾಗ ಆಗುವುದೆನ್ನಲವರು “ ಅಮ್ಮಾ! ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಇದು ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮ; ಈ ವರ್ಷ ತುಂಬುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆಯುರ್ದಾಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ; ಆಗ್ಗೆ ಸನ್ಯಾಸಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಜನ್ಮವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆಯುಸ್ಸು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ವ್ಯಾಸಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ” ಎಂದುಹೇಳಿ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂತರ್ಹಿತರಾದರು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಹತಾಶಳಾಗಿ, ‘ ಹಾ ! ಪರಮೇಶ್ವರಾ !! ’ ಎಂದು ಮೂರ್ಛಾಕ್ರಾಂತಳಾದಳು. ಶಂಕರನು ಆಕೆಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಚಿಂತಾನಾಶಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ಪುರಾಣಗಳಂ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ತನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಶಿವಪೂಜಾಸಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳನಂತರ ಮಾತೃಪುತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಶಂಕರನು ನದಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಮೊಸಳೆಯು ಬಂದು ಶಂಕರನ ಪಾದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆಯತೊಡಗಿತು.

ಆಗ ಶಂಕರನು “ ಅಮ್ಮಾ ! ಒಂದು ಮೊಸಳೆಯು ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಪಿಡಿದು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ; ಏನುಮಾಡಲಿ? ಪ್ರಾಣಾಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆನಲ್ಲಾ ! ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದುರ್ಮರಣವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭವು ಬಂತು; ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಮಾತ್ರ ಬದುಕಬಹುದಾದಷ್ಟು ವ್ಯವಧಾನವಿದೆ; ನಾನು ಬದುಕಿರಬೇಕೆಂದು ನಿನಗಿಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕಾದರೂ ತಡಮಾಡದೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು,” ಎಂದು ವ್ಯಸನದಿಂದ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದನು.

ನದಿಯ ದಡದಮೇಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕಾದರೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬಹುದೆಂದರು.

ಆಗ ಆಕಾಶವಾಣಿಯು “ ಈಗಲೆ ತಡಮಾಡದೇ ಸನ್ಯಾಸಗ್ರಹಣವಂ ಮಾಡಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವುಕಾಲ ಬದುಕಬಹುದು” ಎಂದಿತು.

ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೇ “ ಮಗುವೇ ! ನೀನು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕು” ಎಂದು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ತಾಯಿಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಶಂಕರನು ಈಷಣಾದ್ಯಭಿಮಾನಗಳಂ ತೊರೆದು ತೂಷ್ಣೀಭೂತನಾಗಿ “ ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ” ಎಂದು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲು, ನಕ್ರವು ಶಂಕರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಧರ್ವರೂಪವಂ ಪೊಂದಿ ಶಂಕರಯತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

ಶಂಕರರು ಸಂಸಾರಸಾಗರವಂ ದಾಂಟಿದಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದುಬಂದು ತಾಯಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿಯಂ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಅವಳಪ್ಪಣೆಯಂ ಪಡೆದು ಕ್ರಮಸನ್ಯಾಸವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ತಕ್ಕ ಗುರುವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟರು.

ಆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಜನರು ಶಂಕರರನ್ನು ಆ ದಿನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಮಾರನೆಯದಿನ ಹೊರಡಬಹುದೆಂದರು. ಶಂಕರರು ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ ಆ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿನ ಕೃಷ್ಣದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜನರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಣ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಪಂಡಿತರು ಬಂದು, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಗ್ರಹಣವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ನೀವು ಹೇಗೆ ಸನ್ಯಾಸಗ್ರಹಣಮಾಡಿದಿರಿ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು, ಶಂಕರಯತಿಗಳು ಆ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ‘ಸನ್ಯಾಸೋದ್ಧಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸಿ ‘ಸನ್ಯಾಸಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ’ರೆಂದು ವಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ “ನದಿಯು ನನ್ನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಅರ್ಚಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರೊಂದುಕಡೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಹೋಗು” ಎನ್ನಲು, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬರುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ದು ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಅನೇಕ ರಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶುಭವಾಗಲೆಂದು ಹರಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

(ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪಶುಪೈರುಗಳಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಕ್ಕೂ ಕ್ಷತಿಇಲ್ಲ.)

ಪಂಚಮವಲ್ಲರೀ.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರೋ ಗುರುಗವೇಷಣ ತತ್ಪರಸ್ಸನ್
ಗೋವಿಂದದೇಶಿಕ ಪದಾಬ್ಜ ಸಮೀಪಮೇತ್ಯ |
ತಸ್ಮಾದವಾಪ್ಯ ನಿಖಿಲಾಗಮಶಾಸ್ತ್ರತತ್ತ್ವಃ
ಗುರ್ವಾಜ್ಞಯೇಷ್ಯಮುಪಿಮಾ ಪ್ರಯಯೌ ಚ ಕಾಶೀಮ್ ||

ಅನಂತರ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಮಾತೃ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮರ ಅನುಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆದು ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶಮಾದಿಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಶ್ವವನ್ನೇರಿ, ವೈರಾಗ್ಯವೆಂಬ ಛತ್ರವಂ ಹಿಡಿದು, ಉಪನಿಷತ್ಪರಿಮಳದೊಂದಿಗೆ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕವೆಂಬ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿರಲು, ವಿವೇಕವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನೂ, ಪರ್ವ

ತಗಳನ್ನೂ, ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ, ಜನಗಳನ್ನೂ, ಪಶುಗಳನ್ನೂ, ನೋಡುತ್ತಾ ಉಪನಿಷತ್ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಗೋವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವಾದಿಗಳ ಸೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಕೋಲು ಬೇಕಾಗಲು, ಈ ದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವರೋ ಎಂಬಂತೆ ದಂಡಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಹೊರಟು ಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪಾದರ ತಪೋವನವನ್ನು ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಖವಾಗಿ ಸೇರಿ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು.

ಆಚಾರ್ಯರು, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಯೋಗಾರೂಢರಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪಾದರನ್ನು ಕಂಡು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೋವಿಂದಭಗತ್ಪಾದರನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲು, ಅವರು ಬಹಿರ್ಮುಖರಾದಮೇಲೆ ಶಂಕರಯತಿಯಂ ಕುರಿತು “ನೀನು ಯಾರು” ಎನ್ನಲು ಶಂಕರರು “ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲ; ಜಲವಲ್ಲ; ತೇಜಸ್ಸಲ್ಲ; ವಾಯುವಲ್ಲ; ಆಕಾಶವಲ್ಲ; ಕರ್ಮಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಅಲ್ಲ; ಆನಂದಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಶಿವನೇ ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋವಿಂದಭಗತ್ಪಾದರು “ಶಂಕರಯತಿಯೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಶಂಕರನೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನು; ನೀನು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ನಾನೇ ನೀನಾಗಿರುವಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಶುಕಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಗೌಡಪಾದಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ಓಂಕಾರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ ಗುರುಪಾದನ್ಯಸ್ತಮಸ್ತಕರಾದರು.

ಆಗ ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಕ್ರಮಸನ್ಯಾಸವಿತ್ತು, ಚತುರ್ವೇದಸಾರಗಳಾದ ಅನೇಕ ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರಹಸ್ಯವನ್ನೂ, ರಾಜಯೋಗವಿದ್ಯಾರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಶಂಕರರು ಗುರುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಹಳಕಾಲ ಇದ್ದರು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಶಂಕರರನ್ನು ‘ಪರಮಹಂಸ’ ರೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವ್ರತವಂ ಕೈಕೊಂಡು ಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ (ನರ್ಮದಾ) ನದಿಯು ಪೂರ್ಣಪ್ರವಾಹದೊಡನೆ ದಡಮೀರಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪ್ರವಾಹವು ಕ್ರಮೇಣ

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಸಂಕಲ್ಪವಂ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದ ಯತಿಗಳ ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ರಶಾಲೆಗಳ ಕಡೆಗೂ, ವೇದಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಬೃಂದಗಳ ಕಡೆಗೂ ಬಹಳ ರಭಸದಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಯತಿಗಳು ಓಡಿಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೇ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಲು ಯೋಗಾರೂಢರಾಗಿದ್ದ ಶಂಕರದೇಶಿಕರು, ಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಲಾತಿಕ್ರಮಣವಾಗುವುದೆಂದರಿತು, ತಮ್ಮ ಕಮಂಡಲುವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕಡ್ಡಲಾಗಿಡಲು ಹೆಚ್ಚು ನೀರೆಲ್ಲಾ ಆ ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೋಯಿತು.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ 'ಅಗಸ್ತ್ಯನೇನಾದರೂ ಈ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿದಾನೆಯೋ' ಎಂದು ಶಂಕರರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕಗಳಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಭಾನುವಿನ ಚಂಡಕಿರಣಗಳಿಂದ ತಪ್ತರಾಗುತ್ತಲಿರುವ ಗುರುಗಳಂ ಕಂಡು ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ತಮ್ಮ ಶಾಟಿ (ವಸ್ತ್ರ) ಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಸೆಯಲು ಅದು ಛತ್ರದಂತೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ನೆರಳುಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು.

ಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪಾದರು, ವ್ಯಾಸರು ತಮಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯನು ಇವನೇ ಎಂತಲೂ, ಮತ್ತು ಇವನು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥವಾದ ಭಾಷ್ಯ ಮಾಡುವನೆಂದೂ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅನಂತರ ಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪಾದರು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು "ಯತಿಯೇ! ನಾನು ಅತ್ರಿಮಹರ್ಷಿಯು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ವ್ಯಾಸರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು' ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವರು 'ಈಶ್ವರನೇ ಮನುಷ್ಯಾವತಾರವಂಗೈದು ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾಗಿ ಭಾಷ್ಯವಂ ರಚಿಸಿ ಧರ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಂ ಗೈಯುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಲು, ನಾನು 'ಆ ಮನುಷ್ಯರೂಪಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಕುರುಹೇನು' ಎನ್ನಲವರು 'ಮಹಾನದೀಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಯಾವ ಬಾಲಸನ್ಯಾಸಿಯು ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸುವನೋ ಅವನೇ ಈಶ್ವರನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಂತೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ತೋರ್ಪಟ್ಟಕಾರಣ, ನೀನು ಭಾಷ್ಯರಚನೆಯಂಗೈದು ದಿಗ್ವಿಜಯವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯಂಮಾಡಿ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರಬೇಕು" ಎಂದರು.

ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹೇಶ್ವರನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಾಗೀರಥಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಷ್ಟಕವೆಂಬ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯಂ ನೆರವೇರಿಸಿ ಢುಂಡಿರಾಜ, ಭೈರವಮಾಧವಾದ್ಯಷ್ಟಕಸ್ತವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ದೇವಾದಿದೇವನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಕಾಶಿಜನಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಲೂ, ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು.

ಷಷ್ಠವಲ್ಲರೀ.

ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಸನ್ನಖಿಲದುಷ್ಟಮತಾನಿ ಭಿಂದನ್
ಶಿಷ್ಯಂ ಸನಂದನಮವಾಪ್ತಮವೇಕ್ಷ್ಯ ತಸ್ಯ ।
ಚಕ್ರೇ ಹಿ ಪದ್ಮಚರಣಾಹ್ವಯಮಾತ್ಮಬುದ್ಧ್ಯಾ
ಭಾಷ್ಯಾದಿಕಂ ಚ ಗುರುಚಾರಮಣಾನುಮತ್ಯಾ ||

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸನ್ಯಾಸಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಬಾಲಕನು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಶಂಕರರು ಅವನನ್ನು “ನೀನು ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಯಾರು ? ನಿನ್ನ ವಾಸವು ಎಲ್ಲಿ ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ ?” ಎನ್ನಲು ಆ ಬಾಲಕನು “ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನು ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ನನ್ನ ವಾಸವು ಚೋಳದೇಶವು; ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂಥಾವನಾಗಿ ಏಳಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೇ, ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲರ್ಹರಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ನಾನಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ; ಇದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು; ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಚಾರ್ಯರು, ತಮಗೆ ಆಹಿಂದಣರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಮಾಧವಸ್ವಾಮಿಯು “ನನ್ನ ಅಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಓರ್ವನು ಬಂದು ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗುವನು” ಎಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದುದು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವಂ ಕೊಟ್ಟು ಸನಂದನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಆ ಸನಂದನನ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖಚಕ್ರರೇಖೆಗಳೂ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವನಮಾಲಾವೈಜಯಂತೀ ರೇಖೆಗಳೂ, ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರೇಖೆಗಳೂ, ಇದ್ದವು. ಆತನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು; ಆತನು ಆಜಾನುಬಾಹುವಾಗಿದ್ದನು; ನೇತ್ರಗಳು ಪದ್ಮಗಳಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದವು; ಈ ಮೇಲಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ವಿಷ್ಣ್ವಂಶಸಂಭೂತನೆನ್ನಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಒಂದೊಂದು ದೇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ, ಅನೇಕಸಾವಿರ ಸ್ತೋತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಆತ್ಮಬೋಧ, ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿ, ಜ್ಞಾನವಾಸಿಷ್ಠಸಾರೋದ್ಧಾರೇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾ, ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಕಾಶೀಜನಗಳ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಯಂಮಾಡುತ್ತಾ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನಾಚಾರ್ಯರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಂ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಂಕರರು ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದ ತೊಂಭತ್ತುಸಹಸ್ರಮಂದಿ ದ್ವೈತಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪಾದರು ತಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನೂ ರತ್ನಗರ್ಭಗಣಪತಿಯನ್ನೂ, ಶ್ರೀಚಕ್ರ, ನವಗ್ರಹಯಂತ್ರ, ನೃಸಿಂಹಸಾಲಗ್ರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಸನಂದನರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕೊಡಲು ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಜನರಿಗೆ ತನ್ಮಹಿಮೆಗಳಂ ಪೇಳುತ್ತಾ ಧರ್ಮರತರಾಗಿದ್ದರು.

ಒಂದುದಿನ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಶಿಷ್ಯಸಹಿತರಾಗಿ, ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಓರ್ವಚಂಡಾಲನು, ಮದ್ಯಘಟವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆದುರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಆಚಾರ್ಯರು, 'ಗಚ್ಛಗಚ್ಛ' ಎಂದು ಕೈಸನ್ನೆಮಾಡಲಾಗಿ, ಆ ಚಂಡಾಲನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು, "ಓ ಯತಿವರನೇ! ಅನ್ನಮಯವಾದ ಶರೀರದ ಸಮೀಪದಿಂದ ಅನ್ನಮಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ದೂರಹೋಗಹೇಳುತ್ತೀಯೋ? ಒಂದೇಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಭೇದವು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ಪರಮಾರ್ಥವಾದ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಪರಮಹಂಸರಿಗೆ ಈ ಭೇದಗಣನೆಯು, ಸತ್ಯವಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಓರ್ವ ಸೂರ್ಯನೇ ಗಂಗೆಯಲ್ಲೂ, ಹೊಲಗೇರಿಯ ಬಚ್ಚಲಿನಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ ಅನೇಕವಾಗಿ ತೋರಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸೂರ್ಯರು ದಿಟರಾಗಿಹರೋ"? ಎನ್ನಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ, "ಆಹಾ! ವೇದಾಂತರಹಸ್ಯವು ಈ ಚಂಡಾಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು! ಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಜ್ಞಾನವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಇವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನೇ ಸರಿ" ಎಂದು

ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಚಂಡಾಲರೂಪವು ಬಯಲಾಗಿ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವಾದ ದಿವ್ಯರೂಪದೊಂದಿಗೆ ಉಮಾರ್ಧದೇಹನೂ ವೃಷಭಾರೂಢನೂ ಪ್ರಮಥಗಣಯುತನೂ ಚತುರ್ವೇದಸ್ತೂಯಮಾನನೂ ಆದ ದೇವೋತ್ತಮನೆನಿಸುವ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಆಗ ಮಹೇಶ್ವರನು, ಮದಂಶಸಂಭೂತನಾದ ಯತಿಯೇ! ನೀನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನುದ್ಧರಿಸಿ ವೇದಾಂತಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ಕಾರಣ, ಮಹಾವಿಷ್ಣ್ವಂಶಜನಾದ ವೇದವ್ಯಾಸನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ, ದಶೋಪನಿಷತ್ಪಂಚರುದ್ರ, ನೃಸಿಂಹತಾಪಿನೀ, ಶ್ರೀ ರುದ್ರಾದಿವೇದಾಂತಗಳಿಗೂ, ಗೀತಾ, ಸಹಸ್ರನಾಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಅದ್ವೈತಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಭಾಷ್ಯವಂ ರಚಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರವಚನಮಾಡಿಸಿ, ದುರ್ಮತಗಳಂ ಖಂಡಿಸಿ, ದೇವತಾಕಲೆಗಳಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ವಾಣೀಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭರಿಗೆ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಂಮಾಡಿ, ಗುರುಪೀಠಗಳಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಷಡ್ದರ್ಶನಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿಷ್ಯರನ್ನುದ್ಧರಿಸಿ, ಶಾಶ್ವತಕೀರ್ತಿಯಂಪಡೆದು, ಕೊನೆಗೆ ಸಶರೀರನಾಗಿ ನನ್ನೊಳಗೈಕ್ಯವಾಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಆಚಾರ್ಯರು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರು ಕಾಣದೇ ಹೋಗಲು, ಸನಂದನರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಆತಿಥ್ಯವಂ ಕೈಕೊಂಡು "ನೀನು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಭಾಷ್ಯಪ್ರವಚನಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಂ ಕಾಣುವಿ" ಎಂಬ ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ, ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಭಾಷ್ಯವಂ ರಚಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ಶಿಷ್ಯರು, ಪದ್ಮನಾಭಾವತಾರಿಯಾದ, ಸನಂದನರನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸನಂದನಾಚಾರ್ಯನು, ಒಂದುದಿನ ಗಂಗಾನದಿಯ ಆಚೇದಡದಲ್ಲಿ, ದೇವತಾರ್ಚನೆಗೆ ತುಳಸೀ, ಬಿಲ್ವ, ಪುಷ್ಪಗಳಂ, ಕುಯ್ಯುತ್ತಿರಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಆಗಲೇ ಬರಹೇಳಿ ಕೂಗಿದರು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಗುರುಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶಿಷ್ಯನು, ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಗಂಗೆಯು, ಇವನ ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಪ್ರತಿಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಗೂ, ಒಂದೊಂದು ಕಮಲವನ್ನು, ಒಡ್ಡುತ್ತಾ ಬಂದಳು.

ಸನಂದನರು ಬೇಗ ಬಂದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ಪದ್ಮಪಾದರೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

ಇತರ ಶಿಷ್ಯರು, ಅದನ್ನುನೋಡಿ ಭಯಾಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಅನಂತರ ಒಂದುದಿನ ಆಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಭಾಷ್ಯಪ್ರವಚನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಗರ್ವಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಪಾಶುಪತರು ಆಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯವಂ ಖಂಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಂದು “ ಕಾರ್ಯ, ಕಾರಣ, ಯೋಗ, ವಿಧಿ, ದುಃಖಾಂತಗಳೆಂಬ ಐದು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಜನರ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಈಶ್ವರ (ಪಶುಪತಿ) ನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತ್ವಾದಿಗಳೇ ಕಾರ್ಯವು; ಪ್ರಧಾನವೇ ಕಾರಣವು; ಸಮಾಧಿಯೇ ಯೋಗವು; ತ್ರಿಷವಣಸ್ನಾನಾದಿಗಳೇ ವಿಧಿಯು; ಮೋಕ್ಷವೇ ದುಃಖಾಂತವಾಗಿಇರುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನವೇ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವು; ಪಶುಪತಿಯಾದ ಈಶ್ವರನೇ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವು; ‘ ಸಈಕ್ಷಾಂಚಕ್ರೇ—ಸಪ್ರಾಣಮಸೃಜತ ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಾದಿಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಘಟಕರ್ತನಾದ ಕುಲಾಲನಂತೆ ಆದಿಕರ್ತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ರಾಜಸೈನ್ಯಪ್ರೇತಾದಿಗಳಂತೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಮತ್ತು ಸಾವಯವವಾಗಿಯೂ, ಅಚೇತನವಾಗಿಯೂ, ಅಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ, ನಾನಾವಿಧವಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪ್ರಪಂಚವು ಮೃತ್ಪಿಂಡಕಾರಣವಾದ ಘಟರುಚಕಾದಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಕೃತ್ಯುಪಾದಾನಕಗಳಲ್ಲದೇ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾದಾನಕಗಳಲ್ಲವು; ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಉಪಾದಾನವಾದರೆ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಅವಿಭಾಗವಾಗುವ ಪ್ರಪಂಚದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು ದುಷ್ಟವೆಂದು ಒಡಂಬಡಬೇಕಾದೀತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅದ್ವೈತಿಗಳಿಗಭಿಮತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾದಾನಕತ್ವವು ಸರಿಯಲ್ಲವು ” ಎಂದು ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಲು—

ಸನಂದನರು ಆಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂ ಪಡೆದು “ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಅಭಿನ್ನನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನವೆಂದರೆ ಛಾಂದೋಗ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಗೆ ಉಪರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೇ ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ. ‘ ಉತತಮಾದೇಶಮಪ್ರಾಕ್ಷ್ಯಃ ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉಪಾದಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಉಪರೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾವು; ಭಿನ್ನನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಏಕಮೃತ್ಪಿಂಡವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸರ್ವಮೃಣ್ಮಯವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಛಾಂದೋಗ್ಯವಚನವು ಉಪರೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಗಿಂತಲೂ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ‘ ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ’ ಎಂಬ ಅವಧಾರಣವಿಂದಲೂ ಬೇರೆ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮವೇ ನಿಮಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು; ‘ ಸೋಕಾಮಯತ ಬಹು ಸ್ಯಾಂಪ್ರಜಾಯೆಯೇತಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಕರ್ತ

ನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವನೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ; ಉಪಾದಾನೋಪಾದೇಯಗಳಿಗೆ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಅನಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಅಚೇತನವಾದ ಗೋಮಯದಿಂದ ವೃಶ್ಚಿಕವೂ, ಚೇತನನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪುರುಷನಿಂದ ಕೇಶನಖಾದಿಗಳೂ ಉಂಟಾದ ಹಾಗೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ದುಃಖಾನೃತಬಹುಳವಾದೀಜಡ ಪ್ರಪಂಚವು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಣವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ಬಾಧಕವಲ್ಲವಷ್ಟೆ; ಕಾರಣವಾದ ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಅವಿಭಾಗವಾಗುವಧ್ವಸ್ತಘಟಾದಿಗಳು ಸ್ವೋಪಾದಾನವಾದ ಮಣ್ಣಿಗೆ ದೂಷಕವಲ್ಲದೇ ಅನನ್ಯಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವು ಬ್ರಹ್ಮಾನನ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ' ಆತ್ಮೈವೇದಂ, ಬ್ರಹ್ಮೈವೇದಂ,ಯಥಾಮಣೀಚ್ಛ್ಯುದಕೇನ, ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ; ಅನುಭವದಲ್ಲಿಯೂ, ಸುಪ್ತೋತ್ಥಿತಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞೆಯೊಳಗೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚವು ಪ್ರಾಜ್ಞನಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತೆ" ಎಂದೀಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದೊಡಂಬಡಿಸಿ, ಅದ್ವೈತಸ್ಥಾಪನೆಯಂ ಗೈದು ವಾದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭೇದವಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬೌದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಆಚಾರ್ಯರು ಸೋಲಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ವೇದಾಂತವೆಂಬ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಪ್ರಚಾರಕರಾದ ಶಂಕರರು ಸದ್ಯುಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣಗಳಾದ ನಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ವಾದಿಗಳೆಂಬ ಆನೆಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಸಿಹ್ಮದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು.

ಯತಿಯೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಾಷ್ಯವೆಂಬ ಚಂದ್ರನು ವಿಬುಧ (ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು) ರಿಗೆ ಅಮೃತ (ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ) ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಾಗ್ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂಬ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕುಮತಗಳೆಂಬ ಅಂಧಕಾರಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಚಕೋರಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು; ಮತ್ತು, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದದಿಂದ ಗಂಗೆಯು ಅವತರಿಸಿದಳು; ಶಂಕರನ ಮುಖದಿಂದ ಭಾಷ್ಯವೆಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯು ಹೊರಟಿತು; ಗಂಗೆಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಳಿಗಿದವರನ್ನುದ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ; ಶಂಕರಭಾಷ್ಯವು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳಿಗಿಹೋಗಿದ್ದವರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಶಂಕರಭಾಷ್ಯಾಮೃತವು ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದಮೇಲೆ ಸಿಂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಗಾಮಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಸಪ್ತಮವಲ್ಲರೀ.

ವ್ಯಾಸೇ ವೃದ್ಧಮಹೀಸುರಾಕೃತಿಯುತೇ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸ್ವಕಂ
ಪ್ರಾಪ್ತೇಂತರ್ಧಿಮಥ ಪ್ರಯಾಗಮುಪಲಭ್ಯಾರ್ಯೋ ತುಷಾಗ್ನೌಸ್ಥಿತಂ|
ಭಟ್ಟಾರ್ಯಂ ಹ್ಯುಪದಿಶ್ಯ ತತ್ರ ಚ ತತಶ್ಶ್ರೀಮಂಡನಂಶಾರದಾಂ
ಮಾಹಿಷ್ಮತ್ಯಭಿಧೇ ವಿಜಿತ್ಯ ನಗರೇ ಪ್ರಾಯಾದ್ದಿಶಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್||

ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಆಚಾರ್ಯರು, ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಭಾಷ್ಯ ಪ್ರವಚನಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಲು, ಆಯಾಸಗೊಂಡು, ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಓರ್ವ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು 'ನೀನು ಯಾರು ? ಇವರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ ?' ಎನ್ನಲು ಪದ್ಮಪಾದಾದಿಗಳು 'ಇವರು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು; ವೇದಾಂತಭಾಷ್ಯಕಾರರು; ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದರು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳೆನ್ನಲು ಶಂಕರರು 'ನನಗೆ ಅರ್ಥಜ್ಞನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲ; ತಾವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು' ಎಂದರು.

ಆಗ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನು 'ತದಂತರ ಪ್ರತಿಪತ್ತೌರಂಹತಿಸಂಪರಿಷ್ವಕ್ತಃ ಪ್ರಶ್ನನಿರೂಪಣಾಭ್ಯಾಮ್' ಎಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶಂಕರರು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥದಮೇಲೆ ಅನೇಕ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

ಶಂಕರರು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಖಂಡಿಸಲು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಾದವು ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪದ್ಮಪಾದನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಿನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ಹರಿಹರಸ್ವರೂಪರೆಂದು ತಿಳಿದು (ಶಂಕರಃ ಶಂಕರಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವ್ಯಾಸೋನಾರಾಯಣೋಹರಿಃ | ತಯೋರ್ವಿವಾದೆ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೆ ಕಿಂಕರಃ ಕಿಂಕರೋಮ್ಯಹಂ) "ಶಂಕರಾವತಾರಿಗಳಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ, ನಾರಾಯಣಾವತಾರಿಗಳಾದ ವ್ಯಾಸರಿಗೂ ವಿವಾದಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ ಕಿಂಕರನಾದ ನಾನು ಏನುಮಾಡಲು ಶಕ್ತನು ?" ಎನ್ನಲು ಶಂಕರರು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಿಗಭಿವಂದಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಲು ವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಜರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

ಆಗ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು “ಯತಿಯೇ! ನೀನು ನನಗೆ ಸಮಾನನು; ನೀನು ನನ್ನ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು; ಹರಿಪಾದದಿಂದುದ್ಭವಿಸಿದ ಗಂಗೆಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ; ನಿನ್ನ ಭಾಷ್ಯವು ತನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದವರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಸಂತಸದಿಂದುತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರರು “ಗುರುಗಳೇ! ನನಗೆ ಇದು ಜನ್ಮಷೋಡಶವಾದ್ದರಿಂದ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚರಣಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ದೇಹೋಪಾಧಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವೆನು” ಎನ್ನಲು ವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು “ಶಂಕರಯತಿಯು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಬಹಳವಾಗಿವೆಯಾಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮನು ಇನ್ನೂ ಹದಿನಾರುವರುಷ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವರ ಭಾಷ್ಯವಂ ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅಂತರ್ಧಿತನಾದನು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಟ್ಟಪಾದರಿಂದ ವಾರ್ತಿಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ರುದ್ರಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಅವರು ತುಷಾಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿರುವರೆಂದು ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಕೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು, ಈರೀತಿ ಏಕೆಮಾಡಿದಿರಿ? ಎಂದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಭಟ್ಟಪಾದರು “ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು ಸೌಗತಮತವಂ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸಿ ಅವರ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕೇಳುತಲಿದ್ದೆನು; ವೇದದೂಷಣಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದಿತು; ಆಗ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಗಣಿಂದ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟರು; ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೀಳುವಾಗ ‘ವೇದಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೆ ನನಗೇನೂ ಆಗಬೇಡ’ ಎಂದುಸುರಿದೆನು. ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ನಾನು ಅಪಾಯರಹಿತನಾದೆನು ‘ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೆ’ ಎಂದು ಸಂದೇಹವನ್ನಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲು ನಾನು ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ರಾಜನ ಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧಕುಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಗುರುದ್ರೋಹಮಾಡಿದ್ದೊಂದುಪಾಪವು; ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನು ತರ್ಕಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಖಂಡಿಸಿ, ಜೈಮಿನಿಯ ನ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ತರ್ಕಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದೊಂದುಪಾಪವು. ಈ ಎರಡು ಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ನನಗೆ ತಾರಕೋ

ಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು "ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ವಾರ್ತಿಕಮಾಡುವಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೂ, ಕರ್ಮವಾದಿಯೂ, ಆದ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನು ಆರ್ಯಾವರ್ತದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ; ನೀವು ಆತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು" ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ಭಟ್ಟಪಾದರನ್ನು ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲು, ಅವರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ತಾರಕೋಪದೇಶವಂಗೈದು ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಮಾಹಿಷ್ಮತೀನಗರದ ಕಡೆ ತೆರಳಿದರು.

ಆ ನಗರವಂ ತಲಪಿದನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಂಡನಪಂಡಿತನ ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಆ ದಿನ ಮಂಡನಪಂಡಿತನ ತಂದೆಯ ಶ್ರಾದ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ, ಮಂಡನಪಂಡಿತನು ಮನೆಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ವ್ಯಾಸರನ್ನು ಪಿತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಜೈಮಿನಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವೇದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ, (ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೊರೆಯದಕಾರಣ) ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ವಿಷ್ಣುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇಟ್ಟು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಶಂಕರರು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಂಡಿತನ ಮನೆಯ ಒಳಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯಸಮಯವೆಂದರಿತು ಅವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಆಗ ಮಂಡನಪಂಡಿತನಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಈರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು ನಡೆದವು :

ಮಂ ಪಂ:—"ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದಬಂದವನು" ಎಂಬರ್ಥದಿಂದ "ಕುತೋ ಮುಂಡೀ" ಎನ್ನಲು.

ಶಂ. ಯ.:—"ಮುಂಡೀ" ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ "ಬೋಳ" ಎಂದರ್ಥವಂ ಮಾಡಿ, "ಆಗಳಾನ್ಮುಂಡೀ" (ಕತ್ತಿನಿಂದಮೇಲೆ ಬೋಳ) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ:—'ಕುತಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿ "ಪಂಥಾಸ್ತೇಪೃಚ್ಛತೇಮಯಾ" (ನಿನ್ನ ದಾರಿಯು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ) ಎಂದನು.

ಶಂ. ಯ.:—"ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂದರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು "ಕಿಮಾಹಪಂಥಾಃ" (ದಾರಿಯು ಏನುಹೇಳಿತು) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ.:—"ತ್ವನ್ಮಾತಾಮುಂಡೇತ್ಯಾಹ" (ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ಮುಂಡೆ ಎಂದಿತು ಅಂದರೆ 'ಮುಂಡೆಮಗನೇ' ಅಂದಿತು, ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತನು.

ಶಂ. ಯ.:—“ಆ ಉತ್ತರವು ಪೃಚ್ಛಕನಾದ ನಿನಗೆ ಸೇರುವುದೇಹೊರತು ನನಗಲ್ಲವು” ಎಂದು ಹೇಳಿ “ಹಾಗನ್ನಿಸಿಕೊಂಡೆಯಾ” ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ:—(ಕೋಪದಿಂದ) “ಸುರಾಪೀತಾವಾ” (ಹೆಂಡವು ಕುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ?) ಎನ್ನಲು—

ಶಂ. ಯ.:—“ಪೀತ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ “ಹಳದಿ” ಎಂದರ್ಥಮಾಡಿ “ಹೆಂಡವು ಹಚ್ಚಗಿಲ್ಲ”; ಆದರೆ “ಶ್ವೇತಾ” (ಬಿಳುಪು) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ.:—(ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೋಪದಿಂದ) “ಕಿಂತ್ವಂಜಾನಾಸಿತದ್ವರ್ಣಮ್?”

(ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಆದರ ಬಣ್ಣವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?”

ಶಂ.ಯ.:—“ಅಹಂವರ್ಣಂಭವಾನ್ರಸಮ್” (ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಬಣ್ಣ ತಿಳಿಯುವುದು; ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ರುಚಿ ತಿಳಿಯುವುದು.)

ಮಂ. ಪಂ.:—ಎಲೈ ಯತಿಯೇ! ಕತ್ತೆಯಿಂದಲೂ ಹೊರಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಂತೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದಿರುವ ನಿನಗೆ ಜುಟ್ಟು ಜನಿವಾರಗಳಿಂದ ಭಾರವಾಯಿತೇ?

ಶಂ. ಯ.:—ಮೂಢಮತಿಯೇ! ಅದು ನಿನಗೆ ಭಾರವಲ್ಲ; ವೇದಕ್ಕೆ ಭಾರವು;

ಮಂ. ಪಂ.:—“ಮತ್ತೋ ಜಾತಃ ಕಳಂಜಾಸೀ ವಿಪರೀತಾನಿ ಭಾಷಸೇ” (ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕನೂ, ಮತ್ತು ಮತ್ತನೂ, ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತೀಯೆ” ಎನ್ನಲು

ಶಂ. ಯ.:—“ಮತ್ತೋಜಾತಃ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ “ನನ್ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು” ಎಂದರ್ಥಮಾಡಿ “ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಷಿ ಪಿತೃವತ್ತ್ವತ್ತೋಜಾತಃ ಕಳಂಜಭುಕ್” (ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ನ್ಯಾಯವೇ; ನೀನು ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕನಾದಕಾರಣ ನಿನ್ನ ಮಗನೂ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕನು) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ.:—“ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪಾಣಿಗೃಹೀತಿಂ ಸ್ವಾಂ ಅಶಕ್ತ್ಯಾ ಪರರಕ್ಷಣೇ | ಶಿಷ್ಯಪುಸ್ತಕಭಾರೇಚ್ಛೋಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠತಾ” (ಮದುವೆಯಾದರೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅನ್ನವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಶಿಷ್ಯರನ್ನೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಿಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ನಿನ್ನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವವು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ) ಎನ್ನಲು—

ಶಂ. ಯ.:—“ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಣಾಲಸ್ಯಾತ್ ಸಮಾವೃತ್ಯ ಗುರೋಃಕುಲಾತ್ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಶುಶ್ರೂಷಮಾಣಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠತಾ” (ಗುರುಸೇವೆಮಾಡುವುದ

ರಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿ ಸಮಾವರ್ತನೆ ಎಂಬ ನೆವದಿಂದ, ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಸೇವಿಸಲೋಸುಗ ನಿನ್ನಿಂದ ಕರ್ಮತತ್ತ್ವವು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ.!—"ಸ್ಥಿತೋಽಸಿ ಯೋಷಿತಾಂ ಗರ್ಭೆ ತಾಭಿರೇವ ವಿವರ್ಧಿತಃ | ಅಹೋಽಕೃತಘ್ನತಾ ಮೂರ್ಖ ಕಥಂ ತಾಏವ ನಿಂದಸಿ" (ಹೆಂಗಸರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರಿಂದಲೇ ವರ್ಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಅವರನ್ನೇ ನಿಂದಿಸುವ ನೀನು ಕೃತಘ್ನನೇಸರಿ) ಎನ್ನಲು

ಶಂ. ಯ.!—"ಯಾಸಾಂ ಸ್ತನ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ಪೀತಂ ಯಾಸಾಂ ಜಾತೋಽಸಿ ಯೋನಿತಃ | ತಾಸು ಮೂರ್ಖತಮ ಸ್ತ್ರೀಷು ಪಶುವದ್ರಮಸೇ ಕಥಮ್"(ಎಲೈ ಮೂರ್ಖನೇ! ಯಾರ ಸ್ತನ್ಯವು ನಿನ್ನಿಂದ ಕುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಯಾರಯೋನಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದೆಯೋ, ಅಂಥಾ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿಯೇ ಪಶುಜಾತಿಯಂತೆ ಹೇಗೆ ರಮಿಸುವೇ?) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ.:—"ವೀರಹತ್ಯಾಮವಾಪ್ತೋಽಸಿ ವಹ್ನೀನುದ್ವಾಸ್ಯ ಯತ್ನತಃ| ಆತ್ಮಹತ್ಯಾಮವಾಪ್ತ ಸ್ತ್ವಮವಿದಿತ್ವಾ ಪರಂ ಪದಮ್ || ದ್ವಾರಿಕಾನ್ ವಂಚಯಿತ್ವಾ ಕಥಂ ಸ್ತೇನವದಾಗತಃ"(ನೀನು ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾದ್ಯಗ್ನಿಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ವೀರಹತ್ಯಾದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆ; ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವೂ ತಿಳಿಯದೇಇರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆ; ಆದರೂ ಬಾಗಲಿನಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ?) ಎನ್ನಲು—

ಶಂ. ಯ.:—"ಭಿಕ್ಷುಭ್ಯೋಽನ್ನಮದತ್ವಾ ತ್ವಂ ಶ್ಯೇನವದ್ಭಕ್ಷಸೇ ಕಥಮ್" (ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಗಿಡುಗನಂತೆ ನೀನು ಹೇಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವೆ?) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ.:—"ಕರ್ಮಕಾಲೇ ನ ಸಂಭಾಷ್ಯಃ ಅಹಂ ಮೂರ್ಖೇಣ ಸಂಪ್ರತಿ" (ಕರ್ಮಮಾಡತಕ್ಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೂರ್ಖರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲರ್ಹನಲ್ಲವು) ಎನ್ನಲು—ಶಂಕರರು ಮಂಡನನು ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಯತಿಭಂಗದೋಷವನ್ನು ಕಂಡು

"ಅಹೋ ಪ್ರಕಟಿತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯತಿಭಂಗೇನ ಭಾಷಿಣಾ" (ಯತಿಭಂಗದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಕಪಟವಾಯಿತು) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪಂ.:—"ಯತಿಭಂಗೇ ಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ಯತಿಭಂಗೋ ನ ದೋಷಭಾಕ್" (ಯತಿಭಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವನಿಗೆ ಯತಿಭಂಗದೋಷವಿಲ್ಲ) ಎನ್ನಲು—

ಶಂ. ಯ.:—“ ಯತಿಭಂಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ಪಂಚಮ್ಯಂತಂ ಸಮಸ್ಯತಾಮ್ ” (ಯತಿಭಂಗವೆಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠೀತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಪಂಚಮೀ ತತ್ಪುರುಷವನ್ನು ಮಾಡು) ಎಂದರು.

ಮಂ. ಪ.:—“ ಕ್ವ ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ವ ಚ ದುರ್ಮೇಧಾಃ ಕ್ವ ಸನ್ಯಾಸಃ ಕ್ವ ವಾ ಕಲಿಃ | ಸ್ವಾದ್ವನ್ನಂಜಗ್ಧುಕಾಮೇನ ವೇಷೋಽಯಂ ಯೋಗಿನಾ ಧೃತಃ ” (ಬ್ರಹ್ಮವೆಲ್ಲಿ ? ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಾದನೀನೆಲ್ಲಿ ? ಸನ್ಯಾಸವೆಲ್ಲಿ ? ಕಲಿಯುಗವೆಲ್ಲಿ ? ರುಚಿಯಾದ ಅನ್ನಭಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಯೋಗಿಯಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ವೇಷವು ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.) ಎನ್ನಲು—

ಶಂ. ಯ.:—“ ಕ್ವ ಸ್ವರ್ಗಃ ಕ್ವ ದುರಾಚಾರಃ ಕ್ವಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಕ್ವ ವಾ ಕಲಿಃ | ಮನ್ಯೇ ಮೈಥುನಕಾಮೇನ ವೇಷೋಽಯಂ ಕರ್ಮಿಣಾ ಧೃತಃ || ” ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲಿ ? ದುರಾಚಾರಿಯಾದ ನೀನೆಲ್ಲಿ? ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೆಲ್ಲಿ ? ಕಲಿಯುಗವೆಲ್ಲಿ ? ಮೈಥುನಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಕರ್ಮಿಷ್ಠರ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತೀಯೇ) ಎಂದರು.

ಹೀಗೆಯೇ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳಕಾಲ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯುಕ್ತಗಳಾದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು ನಡೆದವು.

ಅನಂತರ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನು ವೇದವ್ಯಾಸ ಜೈಮಿನಿಗಳ ಬುದ್ಧಿವಾದದಿಂದ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಿಷ್ಣುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು “ ನಾನು ಅನ್ನಭಿಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದವನಲ್ಲ; ವಾದಭಿಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನು ” ಎಂದರು.

ಆ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಂಡನಪಂಡಿತನು “ ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆನು; ನಾಳೆಯದಿನ ವಾದಭಿಕ್ಷೆಯಾಗಲೀ; ಈ ದಿನ ಅನ್ನಭಿಕ್ಷೆಯಾಗಲೀ; ” ಎಂದುತ್ತರವನ್ನೀಯಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ವಿಷ್ಣುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಆಕರ್ಮಾನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಊರುಹೊರಗಿಳಿದಿರುವ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿಸಿ ಮಾರನೇದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸ್ವಕರ್ಮಾನಂತರ ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಮಂಡನಪಂಡಿತನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಮಾಧ್ಯಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದಳು.

ಆಗ ಸರಸ್ವತಿಯು ಇಬ್ಬರ ಕೊರಳಿನಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ “ ಯಾರಕೊರಳಿನ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯು ಬಾಡುವುದೋ ಅವರು ಸೋತವರಂತೆ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ ” ಎಂದಳು.

ಅವರ ಶಪಥವೇನೆಂದರೆ ಶಂಕರಯತಿಯು ಸೋತರೆ, ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಂಡನಪಂಡಿತನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಬೇಕು; ಮಂಡನಪಂಡಿತನು ಸೋತರೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಶಂಕರಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶಪಥಮಾಡಿ ವಾದಮಾಡಲುಕ್ರಮಿಸಿದರು.

ಆಗ ಮಂಡನಪಂಡಿತನು "ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸವು" ಅಶ್ವಾಲಂಭಂಗವಾಲಂಭಂ ಸನ್ಯಾಸಂ ಪಲಪೈತೃಕಮ್ | ದೇವರೇಣಸುತೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಕಲೌಪಂಚವಿವರ್ಜಯೇತ್, ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಚನದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?

"ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಸರ್ವೇಷಾಂದ್ವಿಜಾನಾಂಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನಮ್| ಪರಿತ್ಯಜಂತಿ ಯೇಮೋಹಾತ್ತೇನೈನಿರಯಗಾಮಿನಃ||" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತತ್ಯಾಗವು ದೂಷ್ಯವಲ್ಲವೆ ?

'ಚತ್ವಾರೋಪ್ಯಾಶ್ರಮಾಸ್ತೇತೆಯಜ್ಞಾದ್ಯಯನವರ್ಜಿತಾಃ | ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾದೇವ ಹೀಯಂತೆ' ||......ಎಂಬ ವಚನದಂತೆ ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರವಲ್ಲವೇ?

'ವೇದೋಕ್ತಮಾಚರನ್ಮರ್ತ್ಯೋನರಕಂ ನೈವಪಶ್ಯತಿ' ಎಂಬ ಆಧಾರದಿಂದ ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳಂ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ನರಕಬಾಧಗಳು ತಪ್ಪುವುದಲ್ಲವೇ?

'ಸತ್ಕರ್ಮಾಚರಣೋನಿತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ವಿದುಃ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಮಾಡುವವನೇ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲವೇ?

ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳಿಂದ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ? ಎನ್ನಲು——

ಶಂಕರದೇಶಿಕರು "ಎಲೈ, ಮೂಢನೇ! 'ಯಾವದ್ವರ್ಣವಿಭಾಗೋಸ್ತಿಯಾವದ್ವೇದಃಪ್ರವರ್ತತೇ | ಸನ್ಯಾಸಶ್ಚಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಚ ತಾವದೇವಕಲೌಯುಗೇ ||' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ 'ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯವಿಭಾಗವೂ, ವೇದಗಳೂ, ಎದುವರೆವಿಗೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವುವೋ ಅದುವರಿವಿಗೂ ಸನ್ಯಾಸವೂ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೂ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟು' ಎಂದು ಇರುವುದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವು ಹೇಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವು ?

ವಪನಂಸಶಿಖಂಕೃತ್ವಾತ್ಯಜೇತ್ಸೂತ್ರಂ ಬಹಿರ್ಧೃತಮ್ || ಬ್ರಹ್ಮೈವಸೂತ್ರಮಿತ್ಯುಕ್ತಂತಾದೃಕ್ಸೂತ್ರಂವಹೇದ್ಬುಧಃ | ಬಹಿಸ್ಸೂತ್ರಂತ್ಯಜೇದ್ಯೋಗೀವಜೀನುಕ್ತಿಮಪೇಕ್ಷಿತಃ, (ಜ್ಞಾನಿಯು ಶಿಖೆಯನ್ನೂ, ಹೊರಗೆಧರಿಸಿರುವ ಸೂತ್ರವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು 'ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಕಾಮನು ಹೊರಗಿನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು) ಎಂಬ ವಚನಗಳಿಂದ ಸೂತ್ರತ್ಯಾಗವು ಹೇಗೆ ದೂಷ್ಯವು?

'ಬೀಜಸಂತಾನಜಾದೋಷಾಃ ಯೇಚಸ್ಯುಃಕರ್ಮಸಂಭವಾಃ | ಸನ್ಯಾಸಸ್ತಾನ್ದಹೇತ್ಸರ್ವಾನ್........|| ಚತ್ವಾರೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯೋಕ್ತಾಃ ಆಶ್ರಮಾಃಶ್ರುತಿಚೋದಿತಾಃ | ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯತ್ರಯಃಪ್ರೋಕ್ತಾಃದ್ವಾವೇಕೋವೈಶ್ಯಶೂದ್ರಯೋಃ ||' (ಸಂತಾನಜಗಳಾದ ದೋಷಗಳೂ, ಕರ್ಮಜಗಳಾದ ದೋಷಗಳೂ ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ ನಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ; ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಹಾನಿಯು ಹೇಗೆ ?) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವು ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲವಷ್ಟೆ!

'ಅಕ್ಷರಂಪರಮಂಬ್ರಹ್ಮಸದಾಧ್ಯಾಯನ್ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ | ಶಿಖಾಂಯಜ್ಞೋಪವೀತಂಚನಿತ್ಯಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಜೇತ್' (ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೂ, ನಾಶರಹಿತವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದವನು, ಶಿಖಾಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು) ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮಬಿಟ್ಟವನಿಗೆ ನರಕಬಾಧೆಯು ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು ಇವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಮಂಡನಮಿಶ್ರರು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಶಂಕರರು ಮೂಢನೇ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೀನು ಏನು ಪ್ರಲಾಪಿಸಿದೆ? ಅಚೇತನವಾದ ಕರ್ಮವು ಹೇಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವು? ಆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು ಶ್ರುತಿಸಮ್ಮತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಲವೇ? ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ದೂಷಿಸಿದವನು ಆವನಿಗಿಂತಲೂ ದೂಷ್ಯನಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ''

ಆಗ ಮಧ್ಯಸ್ಥಳಾಗಿದ್ದ ಶಾರದೆಯು ಜಾಗ್ರತೆ ಎದ್ದು, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ, ಯತಿಗಳಾದ ಶಂಕರರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆ ದಿನ ಪತಿಯತಿಗಳೀರ್ವ

ರನ್ನೂ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕರೆದಳು. (ಹಿಂದಿನ ಶಪಥದಂತೆ ಮಂಡನಪಂಡಿತನು ಸೋತದ್ದನ್ನೂ, ಅವನ ಕೊರಳಿನ ಮಾಲಿಕೆಯು ಬಾಡಿದ್ದನ್ನೂ ಕಂಡು ಆಕೆಯು ಈರೀತಿ ಹೇಳಿದಳು.)

ಆಗ ಮಂಡನಮಿಶ್ರರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮನಿಂದೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಪುನೀತನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ನನಗೂ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನಿತ್ತು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಮಂಡನಪಂಡಿತನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಶಾರದೆಯನ್ನು ವನದುರ್ಗಾಮಂತ್ರದಿಂದ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಟ್ಯನುಕೋಟಿ ಪಂಡಿತರೆದುರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಜನಗಳ ಪಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಆಗ ಶಾರದೆಯು ಪತ್ನಿಯು ಪತಿಯ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯೆಂಬುದು ಲೋಕವಿದಿತವಷ್ಟೆ. ಅದರಂತೆ ನನ್ನ ಪತಿಯು ಸೋತರೆ ನಾನಿದ್ದರೂ ಸೋತಂತಾಗುತ್ತೇನೆಯೇ? ನಿಮಗೆ ಅರ್ಧಜಯ ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಪೂರ್ಣಜಯವಿಲ್ಲ; ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಹೊರತು ಪೂರ್ಣಜಯ ಬರಲಾರದೆಂದಳು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲು ವಾದಕ್ಕೊಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಅನಂತರ ಒಪ್ಪಿದರು. ವಾದೋಪಕ್ರಮವಾಯಿತು.

ಶಾರದೆಯು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನೀಯದಿದ್ದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುವುದು. ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತರೆ ಯತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬರಲು ಒಂದುತಿಂಗಳು ಅವಧಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಅನಂತರ ಶಂಕರರು ಅಮೃತಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು, ಆ ದೇಶದ ರಾಜನು ಮೃತನಾಗಿರಲು ಅವನ ಮಹಿಷಿಯರು ಪತಿಯ ಶವವನ್ನು ಸಕಲರಾಜಮರ್ಯಾದೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು “ ಎಲೈ ಸನಂದನನೇ! ಇಲ್ಲಿನೋಡು; ಬಾಣೆಯರಾದ ಹಲವುಮಂದಿ ಯುವತಿಯರು ಸತ್ತ ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರಲಾಪಿಸು

ತ್ತಲಿದಾರೆ. ನಾನು ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಆ ರಾಜನ ದೇಹಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ನುಗ್ಗಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಕಳಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿತುಬರುವೆನು " ಎನ್ನಲು ಸನಂದನನು ಗುರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು " ಆಚಾರ್ಯರೇ! ಮತ್ಸ್ಯೇಂದ್ರಯೋಗಿಯೆಂಬುವನು ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶವಿದ್ಯಾಬಲದಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಾದ ಗೋರಕ್ಷನ ಬಳಿ ಇಟ್ಟು ಆತ್ಮ ವನ್ನು ಮೃತನಾಗಿರುವ ಓರ್ವ ಮಹಾರಾಜನ ದೇಹಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಸಲು, ಶವವು ಎದ್ದ ದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಾಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಂ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಯಾರೋ ಯೋಗಿಗಳು ನಮ್ಮ ರಾಜನ ಸತ್ತದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ವಿಲಾಸತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವು ದೇಶದ ಯಾವಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂಹಿಸಿ ಆತನು ರಾಜಶರೀರ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದೇ ಇರುವಹಾಗೆ ಮಾಡಲು, ನವಯೌವನಸಂಪನ್ನೆಯರಾದ ಅನೇ ಕಸುಂದರೀಮಣಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಆ ಯತಿಗೆ ಮೋಸಗೊಳಿಸಲು ಆ ಯತಿಯು ತನ್ನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಕಾಮಕ್ರೀಡಾಲಾಲಸನಾಗಿರುವ ಸಮ ಯದಲ್ಲಿ ಗೋರಕ್ಷನು ಗುರುದೇಹವನ್ನು ಬೇರೆಜನರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು; ತಾನು ಭರ ತಾಚಾರ್ಯನಂತೆ ವೇಷಧರಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ತತ್ವೋಪದೇಶವಂ ಮಾಡಿ ಯತಿಯನ್ನು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬರುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಕಥೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯನೇ! ಕೃಷ್ಣ ನುರತಿಕ್ರೀಡಾಲೋಲನಾಗಿದ್ದರೂ ವಜ್ರೋಲಿಯೆಂಬ ಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿ ಯಸ್ಖಲನವಿಲವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಅನಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೆ? ಇದಲ್ಲದೇ ಇಂದ್ರನು ಯತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತೋಳಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ತ್ವಷ್ಟೃಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದನು. ಹೀಗೆ ಯತಿಹತ್ಯೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗಳೆಂಬ ಮಹಾಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ತನ್ನ ಒಂದು ರೋಮವೂ ನೋಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾವ ವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು ಋಗ್ವೇದದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಜನಕನು ಅನೇಕ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತಗಳಾದ ಕ್ರತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ತತ್ಫಲಭೋಗಾರ್ಹವಾದ ಶರೀರವು ಬರದೇ ಮೋಕ್ಷವು ಬಂದಿತೆಂದು ಕಾಣ್ವಶಾಖೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದ ರಿಂದ ವ್ರತಭಂಗಶಂಕೆಯು ಬರಲಾರದು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಒಂದು

ಭಂಡೆಯ ಪೊಟರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅಮರುಕರಾಯನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಗೊಳಿಸಲು, ಅಮರುಕರಾಯನು ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿ ಎದ್ದವನಂತೆ ಎದ್ದನು.

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ರಾಜನ ಪೂರ್ವವಯಸ್ಕರೂ ಸುಂದರಿಗಳೂ ಆದ ಪತ್ನಿಯರು, ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಪುರೋಹಿತನಿಂದ ಅನೇಕ ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳಂ ಮಾಡಿಸಿ ರಾಜನನ್ನು ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಘೋಷದೊಡನೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೊಯ್ದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ನೃಪತಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದು ಬಹಳ ನೀತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಾ ಅಂತಃಪುರದ ಕಾಂತೆಯರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದರು. ಇವರು ರಾಜ್ಯವಾಳತಕ್ಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆಯಾಗಿ ದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಸುಭಿಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು.

ಆ ಭೂಮಿಪಾಲನ ಪಟ್ಟ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಕನಕಮಂಜರಿಯೆಂಬುವಳು ಆತನ ಅಮಾನುಷಪ್ರಜ್ಞಾವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯಂ ಕರೆದು ಅಯ್ಯ! ಈ ಶರೀರವು ನಮ್ಮ ಪತಿಯದೇ ಹೊರತು ಆತ್ಮವು ಪತಿಯದಲ್ಲ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿವರ್ಯನು ನಮ್ಮ ಪತಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಡಿಸಬೇಕೆಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸಲು. ಅವನು ಅದರಂತೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಶವಗಳನ್ನು ಸುಡಿಸುತ್ತಾ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಶವವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೂ ಬಂದು, ಆಚಾರ್ಯರ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನೂ ಚಿಂತೆಯ ಮೇಲಿಡಿಸಿದನು.

ಆಗ ಶಿಷ್ಯರು, ಆಚಾರ್ಯರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು "ತತ್ತ್ವಮಸಿ, ತತ್ತ್ವಮಸಿ, ತತ್ತ್ವಮಸಿ ರಾಜನ್!" ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಿಣಿಯರೂಪದಿಂದ ಹಾರಿಬಂದು, ತಮ್ಮ ದೇಹವು ಸುಡುತ್ತಾ ಇರುವುದಂ ಕಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ---

"* ಶ್ರೀಮತ್ಪಯೋನಿಧಿ ನಿಕೇತನಚಕ್ರಪಾಣೇ |
ಭೋಗೀಂದ್ರಭೋಗಮಣಿರಂಜಿತಪುಣ್ಯಮೂರ್ತೇ ||
ಯೋಗೀಶ ಶಾಶ್ವತ ಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ ||೧||

---

* ಭಕ್ತರಾದ ವಾಚಕರು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಕರಾವಲಂಬ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಪಾರಾಯಣದಲ್ಲಿಡುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು.

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರರುದ್ರಮರುದರ್ಕಕಿರೀಟಕೋಟಿ |
ಸಂಘಟ್ಟಿತಾಂಘ್ರಿಕಮಲಾಮಲಕಾಂತಿಕಾಂತ ||
ಲಕ್ಷ್ಮೀಲಸತ್ಕುಚಸರೋರುಹರಾಜಹಂಸ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೨ ||

ಸಂಸಾರಘೋರಗಹನೇ ಚರತೋ ಮುರಾರೇ |
ಮಾರೋಗ್ರಭೀಕರಮೃಗಪ್ರವರಾರ್ದಿತಸ್ಯ ||
ಆರ್ತಸ್ಯ ಮತ್ಸರನಿದಾಘನಿಪೀಡಿತಸ್ಯ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೩ ||

ಸಂಸಾರಕೂಪಮತಿಘೋರಮಗಾಧಮೂಲಮ್ |
ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ದುಃಖಶತಸರ್ಪಸಮಾಕುಲಸ್ಯ ||
ದೀನಸ್ಯ ದೇವ ಕೃಪಣಂ ಪದಮಾಗತಸ್ಯ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೪ ||

ಸಂಸಾರಸಾಗರ ವಿಶಾಲಕರಾಲಕಾಲ |
ನಕ್ರಗ್ರಹಗ್ರಸನನಿಗ್ರಹವಿಗ್ರಹಸ್ಯ ||
ವ್ಯಗ್ರಸ್ಯ ರಾಗರಸನೋರ್ಮಿನಿಪೀಡಿತಸ್ಯ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೫ ||

ಸಂಸಾರವೃಕ್ಷಮಘಬೀಜಮನಂತಕರ್ಮ |
ಶಾಖಾಶತಂ ಕರಣಪತ್ರಮನಂಗಪುಷ್ಪಮ್ ||
ಆರುಹ್ಯ ದುಃಖಫಲಿತಂ ಪತತೋ ದಯಾಳೋ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೬ ||

ಸಂಸಾರಸರ್ಪಘನವಕ್ತ್ರಭಯೋಗ್ರತೀವ್ರ |
ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲವಿಷದಗ್ಧವಿನಷ್ಟಮೂರ್ತೇಃ ||
ನಾಗಾರಿವಾಹನ ಸುಧಾಬ್ಧಿನಿವಾಸ ಶೌರೇ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೭ ||

ಸಂಸಾರದಾವದಹನಾತುರಭೀಕರೋರು |
ಜ್ವಾಲಾವಲೀಭಿರತಿದಗ್ಧತನೂರುಹಸ್ಯ ||
ತ್ವತ್ಪಾದಪದ್ಮಸರಸೀಶರಣಾಗತಸ್ಯ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೮ ||

ಸಂಸಾರಜಾಲಪತಿತಸ್ಯ ಜಗನ್ನಿವಾಸ |
ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಬಡಿಶಾರ್ಥ ಝಷೋಪಮಸ್ಯ ||
ಪ್ರೋತ್ಖಂಡಿತಪ್ರಚುರತಾಲುಕಮಸ್ತಕಸ್ಯ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೯ ||

ಸಂಸಾರಭೀಕರಕರೀಂದ್ರಕಲಾಭಿಘಾತ |
ನಿಷ್ಪಿಷ್ಟಮರ್ಮವಪುಷಃ ಸಕಲಾರ್ತಿನಾಶ ||
ಪ್ರಾಣಪ್ರಯಾಣಭವಭೀತಿಸಮಾಕುಲಸ್ಯ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೦ ||

ಸಂಸಾರಜಾಲಧಗಜಸಂಹತಿರೂಕ್ಷದಂಷ್ಟ್ರಾ |
ಭೀತಸ್ಯ ಕ್ರೂರಮತಿಶೇಷಭಯಂಕರೇಣ ||
ಪ್ರಾಣಪ್ರಯಾಣ ಭವಭೀತಿನಿವಾರಣೇನ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೧ ||

ಸಂಸಾರಸಾಗರ ನಿಮಜ್ಜನಮುಹ್ಯಮಾನಮ್ |
ದೀನಂ ವಿಲೋಕಯ ವಿಭೋ ಕರುಣಾನಿಧೇ ಮಾಮ್ ||
ಪ್ರಹ್ಲಾದಖೇದಪರಿಹಾರ ಪರಾವತಾರ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೨ ||

ಸಂಸಾರಯೋಗಿಸಕಲೇಪ್ಸಿತ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ |
ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯದುಃಖ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯ ಮೃತ್ಯುನಾಶ ||
ಸಂಕಲ್ಪಸಿಂಧುತನಯಾಕುಚಕುಂಕುಮಾಂಕ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೩ ||

ಬಧ್ವಾಕಜೆಯಮಭಟಾ ಬಹು ಭರ್ತ್ಸಯಂತಿ |
ಕರ್ಷಂತಿ ಯತ್ರ ಪಥಿ ಪಾಶಶತೈರ್ಯದಾ ಮಾಮ್ ||
ಏಕಾಕಿನಂ ಪರವಶಂ ಚಕಿತಂ ದಯಾಳೋ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೪ ||

ಅಂಧಸ್ಯ ಮೆ ಹೃತ ವಿವೇಕಮಹಾಧನಸ್ಯ |
ಚೋರೈಃ ಪ್ರಭೋ ಬಲಿಭಿರಿಂದ್ರಿಯನಾಮಧೇಯೈಃ ||
ಮೋಹಾಂಧಕೂಪಕುಹರೇ ವಿನಿಪಾತಿತಸ್ಯ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೫ ||

ಪ್ರಹ್ಲಾದ ನಾರದ ಪರಾಶರ ಪುಂಡರೀಕ |
ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷ ಶುಕ ಶೌನಕ ಹೃನ್ನಿವಾಸ ||
ಭಕ್ತಾನುರಕ್ತ ಪರಿಪಾಲನಪಾರಿಜಾತ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೬ ||

ಏಕೇನ ಚಕ್ರಮಪರೇಣ ಕರೇಣ ಶಂಖಮ್ |
ಅನ್ಯೇನ ಸಿಂಧುತನಯಾಮವಲಂಬ್ಯ ತಿಷ್ಠನ್ ||
ವಾಮೇ ಕರೇಣ ವರದಾಭಯಹಸ್ತಮುದ್ರ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮದೇಹಿಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೭ ||

ಆದ್ಯಂತಶೂನ್ಯಮಜಮವ್ಯಯಮಪ್ರಮೇಯಮ್ |
ಆದಿತ್ಯರುದ್ರನಿಗಮಾದಿನುತಪ್ರಭಾವಮ್ ||
ಅಂಭೋಧಿಜಾಸ್ಯಮಧುಲೋಲುಪಮತ್ತಭೃಂಗ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೮ ||

ವಾರಾಹ ರಾಮ ನರಸಿಂಹ ರಮಾದಿಕಾಂತ |
ಕ್ರೀಡಾವಿಲೋಲ ವಿಧಿಶೂಲಿಸುರಪ್ರವಂದ್ಯ ||
ಹಂಸಾತ್ಮಕಂ ಪರಮಹಂಸವಿಹಾರಲೀಲ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೧೯ ||

ಪ್ರಹ್ಲಾದಮಾನಸಸರೋಜವಿಹಾರಭೃಂಗ |
ಗಂಗಾತರಂಗ ಧವಳಾಂಗ ರಮಾಸ್ಥಿತಾಂಗ ||
ಶೃಂಗಾರ ಸಂಗತ ಕಿರೀಟಲಸದ್ವರಾಂಗ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೨೦ ||

ಮಾತಾ ನೃಸಿಹ್ಮಶ್ಚ ಪಿತಾ ನೃಸಿಹ್ಮಃ |
ಭ್ರಾತಾ ನೃಸಿಹ್ಮಶ್ಚ ಸಖಾ ನೃಸಿಹ್ಮಃ ||
ನೃಸಿಹ್ಮದೇವಾನ್ನ ಪರಂ ನ ಕಿಂಚಿತ್ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೨೧ ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ಕಮಲನಾಭ ಸುರೇಶ ವಿಷ್ಣೋ |
ವೈಕುಂಠ ಕೃಷ್ಣ ಮಧುಸೂದನ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷ ||
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕೇಶವ ಜನಾರ್ದನ ವಾಸುದೇವ |
ದೇವೇಶ ದೇಹಿ ಕೃಪಣಸ್ಯ ಕರಾವಲಂಬಮ್ || ೨೨ ||

ಶ್ರೀಮನ್ನೃಸಿಹ್ಮವಿಭವೇ ಗರುಡಧ್ವಜಾಯ |
ತಾಪತ್ರಯೋಪಶಮನಾಯ ಭವೌಷಧಾಯ ||
ತೃಷ್ಣಾದಿ ವೃಶ್ಚಿಕ ಜಲಾಗ್ನಿ ಭುಜಂಗರೋಗ |
ಕ್ಲೇಶವ್ಯಯಾಯ ಹರಯೇ ಗುರವೇ ನಮಸ್ತೇ || ೨೩ ||

ಶ್ರೀಶಂಕರಾರ್ಯರಚಿತಂ ಸತತಂ ಮನುಷ್ಯಃ |
ಸ್ತೋತ್ರಂ ಪಠೇದಿಹ ಸರ್ವಗುಣಪ್ರಸನ್ನಮ್ ||
ಸದ್ಯೋವಿಮುಕ್ತಕಲುಷೋ ಮುನಿವರ್ಯಗಣ್ಯಃ |
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇಃ ಪದಮುಪೈತಿ ಸ ನಿರ್ಮಲಾತ್ಮಾ || ೨೪ ||

ಯನ್ಮಾಯಯೋರ್ಜಿತವಪುಃ ಪ್ರಚುರಪ್ರವಾಹ |
ಮಗ್ನಾರ್ಥಮತ್ರ ನಿವಹೋರುಕರಾವಲಂಬಮ್ ||
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮಚರಣಾಬ್ಜಮಧುವ್ರತೇನ |
ಸ್ತೋತ್ರಂ ಕೃತಂ ಸುಖಕರಂ ಭುವಿ ಶಂಕರೇಣ || ೨೫ ||"

ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು, ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ, ಆ ವಹ್ನಿಯಂ ಶಮನಮಾಡಿ, ಅಂತಾದ್ಯದ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಸುಖಿತನನ್ನುಂ [illegible]

ಅನಂತರ ಶಂಕರರು ಮಂಡನ ಪಂಡಿತನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಮಂಡನಪಂಡಿತನಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ಶಾರದೆಯನ್ನು ವಾದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲು, ಶಾಂಕರಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಾರದೆಯು, ದಂಪತಿಗಳಾದ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೋತೆವೆಂದೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅವತಾರ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದೂ ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಹಿತಳಾಗಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಆಕೆಯನ್ನು ಯೋಗದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ “ಎಲೌ, ಮಾತೆಯೇ! ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪತ್ನಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ, ಈಶ್ವರನ ಸಹೋದರಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ, ವಾಗ್ದೇವಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ, ಪ್ರಪಂಚರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವೇ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತೀಯೆಂಬುದನ್ನೂ, ಬಲ್ಲೆನಾದ್ದರಿಂದ, ನಮ್ಮಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಡುವ ಶೃಂಗೇರ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶಾರದೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೆಲೆಗೊಂಡವಳಾಗಿ, ಜನರ ಅಭೀಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೀಯುತ್ತಾ ಸತ್ಪುರುಷರಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ವೈಧವ್ಯ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಭೂಸ್ಪರ್ಶಮಾಡದೇ ನಿಂತಿದ್ದು, ಸಭೆಯವರಿಗೆಲ್ಲಾ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ‘ತಥಾಸ್ತು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೇರಿದ ಮಾಯವಾದ ಶಾರದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾದರು. ಅನಂತರ ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ಮಂಡನಮಿಶ್ರನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನಿತ್ತು ಆತ್ಮತತ್ತ್ವಗಳನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಕಡೆಗೆ ಬಂದು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾದಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭ್ರಮರಾಂಬಾಸಹಿತನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಶುಪತರು, ವೈಷ್ಣವರು, ವೀರಶೈವರು, ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ, ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗೋಪದೇಶವಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟಮವಲ್ಲರೀ

ಉಗ್ರಭೈರವ ವಧಾದಘೋ ಘೃಣಾಂ ।
ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪದ್ಮಚರಣೇ ನೃಸಿಹ್ಮತಾಮ್ ॥
ಶಂಸತೋಕ್ತಿಪಥಗೋ ನೃಕೇಸರೀ ।
ಶಂಕರಸ್ಯ ಪುರತಸ್ತಿರೋದಧೇ ॥

ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ರಾವಣನಂತೆ ಸಾಧು ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಂಥ ಉಗ್ರಭೈರವನೆಂಬ ಕಾಪಾಲಿಯು ಭಾಷ್ಯಪ್ರವಚನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರತಕ್ಕ ಗುರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ‘ ಗುರುಗಳೇ! ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜ್ಞ, ಸೌಶಿಲ್ಯ, ದಯಾಳುಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದೇನೆ. ನೀವು ಸ್ವದೇಹಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವಿರಿ. ಸಮಸ್ತವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಭೂತರೂ, ಪೂರ್ವಾಪರವಿವೇಚನಶೀಲರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮಂಥಾವರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಾರ್ಯವು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂಕೂಡ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗದೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಶರೀರನಾಗಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕಪಾಲಿಯನ್ನು ಒಂದುನೂರು ವರುಷ ತಪವಂಗೈಯಲು ರುದ್ರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ವಾಂಛಿತವೇನೆಂದನು.

ಆಗ ನಾನು ನನ್ನಭಿಲಾಷೆಯಂ ತಿಳಿಸಲು ಕಾಪಾಲಿಯು ‘ ನೀನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಒಬ್ಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ತಲೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತೃವಾದ ಪರಿವ್ರಾಜಕನ ತಲೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ನನಗೆ ಅಗ್ನಿಮುಖೇನ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ’ ಎಂದನು. ನಾನು ಅದರಂತೆ ಹುಡುಕುತ್ತಾಬಂದೆನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ತಲೆಯು ಸಿಕ್ಕುವುದು ದುರ್ಲಭವು. ದೇಹಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದ ನಿಮ್ಮಂಥ ವಿರಕ್ತರಿಗೆ ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ತಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ದಧೀಚಿ ಮುಖ್ಯರಾದ ಕೆಲವರು ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಯಶಶ್ಶರೀರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ ?” ಎಂದನು.

ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು “ ಎಲೈ ಕಾಪಾಲಿಕನೇ ! ನನಗೆ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬಹಳ ಭಕ್ತ್ಯಭಿಮಾನಗಳುಂಟು. ಅವರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿ

ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಲ್ಲದಿರುವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠನಾಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನಭಿಲಾಷೆಯಂ ತೀರಿಸಿಕೋ '' ಎಂದರು.

ಅದರಂತೆ, ಕಾಪಾಲಿಕನು ಅವರು ಒಬ್ಬಂಟಿಗರಾಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಲು ಯೋಗನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪದ್ಮಪಾದರು ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ನೃಸಿಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ತನ್ನ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕಾಪಾಲಿಕನನ್ನು ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಅವನು ಬಿದ್ದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಬಹಿರ್ಮುಖರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಂದ ತಿಳಿದು 'ನೀನು ನೃಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಾಡಿಕೊಂಡೆ ?'' ಎನ್ನಲು—

ಪದ್ಮಪಾದರು '' ಗುರುಗಳೇ ! ನಾನು ಅಹೋಬಲದಲ್ಲಿ ನೃಹರಿಯಂ ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ದೇವನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ನಾನು ಪುನಃ ಸ್ವಾಮಿಯಂ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಬಂದು 'ನೀನು ಹೀಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಲಿರುವಿ ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ನಾನು ನನ್ನಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಬೇಡನು ಹೊರಗೆಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ನರಸಿಹನನ್ನು ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ತಂದನು.

ಆಗ ನಾನು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಾಡುಬೇಡನಿಗೆ ದೇವನು ವಶವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಸ್ವಾಮಿಯು ಇವನು ನನ್ನನ್ನೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು '' ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ನೃಹರಿಯಂಸ್ತುತಿಸಲಾಮಹಾತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಸೌಮ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪದ್ಮಪಾದರನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರು ಪಠನೆಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಥವಾ ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹರು ಅಪಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ದೇಹಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನುಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ನವಮವಲ್ಲರೀ

ಗತ್ವಾ ಗೋಕರ್ಣತೀರ್ಥಂ ಗುರುರಗತನಯಾಧೀಶಮಾರಾಧ್ಯ ತಸ್ಮಾತ್
ಗಾಯರ್ಕ್ ಮೂಕಾಂಬಿಕಾಯಾಃ ಪದಯುಗಮಥ ಸಂಜೀವ್ಯ ಭೂದೇವಪುತ್ರಮ್ |
ಲಬ್ಧ್ವಾ ಬಲ್ಯಗ್ರಹಾರಂ ತದನು ಪುರಿ ಯುತಶೃಂಗಗಿರ್ಯಾಂ ಸ್ವಶಿಷ್ಯೈಃ
ವಾಕ್ಪೇತಸ್ಥಂ ಸುರೇಶಂ ವಿದಧದಘಹೃತೀ ವಾಕ್ಪದಾಬ್ಜೇ ಸಿಷೇವೇ ||

ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ವಾದಿಗಳನು. ಜಯಿಸುತ್ತಾ ಮೂಕಾಂಬಿಕೆಯ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ತೆರಳಿದರು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರದಂಪತಿಗಳೋರ್ವರು ಮೃತನಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ನೋಡಿ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತರಾಗುತ್ತಿರಲು ಆಕಾಶವಾಣಿಯು “ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ದಯೆಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು” ಎಂದಿತು.

ಅದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಕೇಳಿ “ತ್ರಿಜಗದ್ರಕ್ಷಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಅದು ಸತ್ಯವು” ಎನ್ನಲು ಆ ಮೃತಪುತ್ರನು ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎದ್ದವನಂತೆ ಎದ್ದನು.

ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ಮೂಕಾಂಬಾದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅನಂತರ ಶ್ರೀ ಬಲಿ ಸಂಜ್ಞಕವಾದ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಬಂದರು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಿವಾಕರನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೂಕನಾದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ “ಸ್ವಾಮಿಾ! ನನ್ನ ಮಗನು ಜನ್ಮಾರಭ್ಯದಿಂದ ಮೂಕನಹಾಗೆ ಇದಾನೆ. ವಿಪ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುವುದೆಂದು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿದೆನು. ಹುಡುಗರು ಆಟಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗದ್ದಲಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರೂ, ನನ್ನ ಮಗನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರು ಮೂರ್ಖನಾದ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊಡೆದರೂ ಇವನು ಕೋಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಾಗ ಊಟಮಾಡುವನೇ ಹೊರ್ತು ನಿತ್ಯವೂ ಊಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಯಾವಮಾತನ್ನೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನಲು ಆಚಾರ್ಯರು “ನೀನು

ಯಾರು ? ಯಾರಮಗನು ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ? ನಿನ್ನ ಜಾತಿ ಕುಲ ಗೋತ್ರಗಳಾವವು ? ಯಾಕೆ ಜಡನಂತಿರುವಿ ?'' ಎಂದು ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಬಾಲನು “ ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ; ದೇವ, ಯಕ್ಷ,ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ಅಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, ಗೃಹಸ್ಥನೂ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥನೂ, ಸನ್ಯಾಸಿಯೂ ಅಲ್ಲ ‘ ಅಹಂಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ’ ಎಂಬ ಅದ್ವೈತತತ್ತ್ವವೇ ನಾನು ” ಎಂದನು.

ಅವನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ‘ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನು ’ ಎಂದು ಅವನ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವಂ ಕೊಟ್ಟು, ಅದ್ವೈತತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕರದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಮಲಕ (ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ) ದಂತೆ ತೋರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ‘ ಹಸ್ತಾಮಲಕ ’ ನೆಂಬ ನಾಮಧೇಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಭಾಷ್ಯೋಪದೇಶವಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದುದಿನ, ವಿಶ್ವನಾಥಾಧ್ವರಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಕಳಾನಾಥನು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು—

* “ ವಿದಿತಾಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರಸುಧಾಜಲಧೇ
ಮಹತೋಪನಿಷತ್ಕಥಿತಾರ್ಥನಿಧೇ |
ಹೃದಯೇ ಕಲಯೇ ವಿಮಲಂ ಚರಣಮ್
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೧ ||

ಕರುಣಾವರುಣಾಲಯ ಪಾಲಯ ಮಾಮ್
ಭವಸಾಗರದುಃಖವಿದೂನಹೃದಮ್ |
ರಚಿತಾಖಿಲದರ್ಶನತತ್ತ್ವವಿದಮ್
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೨ ||

ಭವತಾ ಜನತಾ ಸುಹಿತಾ ಭವಿತಾ
ನಿಜಬೋಧವಿಚಾರಣಚಾರುಮತೇ |
ಕಲಯೇಶ್ವರಜೀವವಿವೇಕವಿದಮ್
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೩ ||

---

* ಸದ್ಗುರು ಭಕ್ತರು ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಿತ್ಯಪಾರಾಯಣದಲ್ಲಿಡುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು.

ಭವ ಏವ ಭವಾನಿತಿ ಮೇ ನಿತರಾವ್
ಸಮಜಾಯತ ಚೇತಸಿ ಕೌತುಕಿತಾ |
ಮಮ ವಾರಯ ಮೋಹಮಹಾಜಲಧಿಮ್
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೪ ||

ಸುಕೃತೇಽಧಿಕೃತೇ ಬಹುಧಾ ಭವತೋ
ಭವಿತಾ ಪದದರ್ಶನಲಾಲಸತಾ |
ಅತಿದೀನಮಿಮಂ ಪರಿಪಾಲಯ ಮಾಮ್
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೫ ||

ಜಗತೀಮವಿತುಂ ಕಲಿತಾಕೃತಯೋ
ವಿಚರಂತಿ ಮಹಾಮಹಸಶ್ಛಲತಃ |
ಅಹಿಮಾಂಶುರಿವಾತ್ರವಿಭಾಸಿ ಪುರಃ
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೬ ||

ಗುರುಪುಂಗವ ಪುಂಗವಕೇತನಕೇ
ಸಮತಾ ಮಯತಾಂ ನ ಹಿ ಕೋಽಪಿ ಸುಧೀಃ |
ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ ತತ್ತ್ವನಿಧೇ
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೭ ||

ವಿದಿತಾ ನ ಮಯಾ ವಿಶದೈಕಕಲಾ
ನ ಚ ಕಿಂ ಚನ ಕಾಂಚನ ಮಸ್ತಿ ಗುರೋ |
ದ್ರುತಮೇವ ವಿಧೇಹಿ ಕೃಪಾಂ ಸಹಜಾಮ್
ಭವ ಶಂಕರದೇಶಿಕ ಮೇ ಶರಣಮ್ || ೮ ||

ಎಂದು ತೋಟಕವೃತ್ತದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲು ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ, ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ತೋಟಕಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಕಲ ಶಿಷ್ಯರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ವಿಭಾಂಡಕಋಷಿಯು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಋಷ್ಯಶೃಂಗಮುನಿಯಂ ಪಡೆದು ತಾನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗದೊಳೈಕ್ಯವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೂ, ಜಂತುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳವೂ, ವರಾಹದಂಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ. ತುಂಗಾನದಿಯಿಂದ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೂ ಆದ ಶೃಂಗಗಿರಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ

ಬಂದು ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಗಳಂ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಮ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ದೇವಾಲಯವಂ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವಂ ಬರೆದು ಅಲ್ಲಿ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ, ಆಕೆಯನ್ನನೇಕವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಿಹ್ಮಾಸನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಂತರದಲ್ಲಿ, ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ನಾಯ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಠದ ಶಾರದಾ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಜಗದ್ಗುರುಪೀಠ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಮಠದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಶೃಂಗಗಿರಿ ಭಟ್ಟನೆಂಬ ಮಹಾ ಭೂತನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದರು.

ದಶಮಪಲ್ಲರೀ

ಗುರುರ್ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಾರಾಯ ಶಿಷ್ಯೈಃ ।
ಪ್ರಬಂಧಾನ್ ಕೃತಾನ್ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಮೋದಮ್ ॥
ಸುರೇಶಾಯ ಚಾದಾದನುಜ್ಞಾಂ ಕಯೋಶ್ಚಿತ್ ।
ತ್ರಯೀಶೀರ್ಷಯೋಃ ಕರ್ತುಕಾಮಾಯ ಟೀಕಾಮ್ ॥

ಬಳಿಕೊಂದುದಿನ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರು ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, "ನಾನು ಭಾಷ್ಯಗಳಿಗೆ ವಾರ್ತಿಕವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ; ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡೆಂದರು.

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಚಿತ್ಸುಖರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಆಚಾರ್ಯರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ "ಸುರೇಶ್ವರರು ಕರ್ಮವಾದಿಗಳಷ್ಟೆ. ಈಗ ಅವರು ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಗ್ರಂಥವು 'ಜ್ಞಾನಪರವಾಗದೇ ಕರ್ಮಪರವೆಲ್ಲಾಗುವುದು?' ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಿರುವುದು. ಆದರಿಂದ ವಿಷ್ಣ್ವವತಾರಿಯಾದ ಪದ್ಮಪಾದನನ್ನು ವಾರ್ತಿಕರಚನೆಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಬಹುದು" ಎಂದರು.—ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಪಾದಮುನಿಯು ಬಂದು "ಹಸ್ತಾಮಲಕನನ್ನು ಭಾಷ್ಯಗಳಿಗೆ ವಾರ್ತಿಕವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಬಹುದು" ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು "ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಓರ್ವಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಯಮುನಾನದಿಯ ದಡದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿಯ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೊಡನೆ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗನು ಮೃತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಯು ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತಳಾಗುತ್ತಿರಲು ಆ ಯೋಗಿಯು ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶವಿದ್ಯಾಬಲದಿಂದ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಆ ಮಗುವಿನ ದೇಹದೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವಳ ಮಗುವು ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದವನಂತೆ ಎದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದೀ ಹಸ್ತಾಮಲಕಾಚಾರ್ಯನಾಗಿರುವನು ; ಇವನು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದರೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ವೃತ್ತಿಯ ಅರಚನೆಗೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಸನಂದನನು ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೊಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಂ ಬರೆಯಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ "ನೀನು ವಾರ್ತಿಕವಂ ಮಾಡಬೇಡ ; ನಿನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶಗಳಾದ ಸ್ವತಂತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಂ ರಚಿಸು" ಎಂದು ಸುರೇಶ್ವರರಿಗೆ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಅವರು ಅದರಂತೆ 'ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿ' ಯೆಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಗುರುಗಳಿಗರ್ಪಿಸಲು ಅವರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಬಳಿಕ ಸುರೇಶ್ವರರು "ಈ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾರು ವಾರ್ತಿಕವನ್ನು ಬರೆದರೂ ಅದು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಾರದೇಹೋಗಲಿ" ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತರು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರದೇಶಿಕರು "ನನ್ನದು ಯಜುಶ್ಶಾಖೆ ; ನಿನ್ನದು ಕಣ್ವಶಾಖೆ ; ಆ ಎರಡರ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೂ 'ವಿವರಣ, ವಾರ್ತಿಕ' ಗಳೆಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸು" ಎಂದು ಸುರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಅವರು ಅದರಂತೆ ಗ್ರಂಥಗಳಂ ರಚಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗರ್ಪಿಸಿದರು.

ಪದ್ಮಪಾದರು ಆಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆಯೇ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಭಾಗಗಳುಳ್ಳ ಟೀಕೆಯಂ ಬರೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗವು ಪಂಚಪಾದಿಕೆಯೆಂತಲೂ ಉತ್ತರ ಭಾಗವು ವೃತ್ತಿಯೆಂತಲೂ ಹೆಸರುಹೊಂದಿ ವಿಜಯಡಿಂಡಿಮವೆನಿಸಿದವು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಪೂರ್ವಭಾಗವಾದ ಪಂಚಪಾದಿಕೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ; ಮತ್ತು ಅದೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಮುಂದೆ ನೀನು ವಾಚಸ್ಪತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲವತರಿಸಿ ನನ್ನ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವೆ ; ಅದು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಬಳಿಕ ದೇಶಿಕರು ಉಳಿದ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಂ ಕರೆದು "ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅದ್ವೈತಗ್ರಂಥಗಳಂ ರಚಿಸಿರಿ" ಎಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಅವರು ಅದರಂತೆ ಗ್ರಂಥಗಳಂ ರಚಿಸಿ ಗುರುವಿಗರ್ಪಿಸಿದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಏಕಾದಶವಲ್ಲರೀ

ಪ್ರಾಜ್ಞೇ ಽ ಸ್ಮಿನ್ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಮಟತಿ ತದನು ಸ ಸ್ವಾಜ್ಞಯಾ ಪದ್ಮಪಾದೇ
ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೋ ಜನನ್ಯಾಃ ಸ್ಮೃತಿಮನುವಿದಧತ್ ಸಂಸ್ಥಿತಾಯಾಃ ಕ್ರಿಯಾಸ್ತಾಃ ||
ತದ್ಗ್ರಾಮೀಣಾಂಶ್ಚ ಶಪ್ತ್ವಾ ಸಮುಚಿತವಚನಾನಧ್ವನೀನಾನಥಾ ಽ ಯಂ
ಗ್ರನ್ಥಾನ್ ಪ್ರಾಚೀಕಟತ್ಕೇರಳವರಮಹಿಭೃತ್ಪದ್ಮಪಾದ ಪ್ರಣೀತಾನ್ ||

ಅನಂತರ ಪದ್ಮಪಾದರು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು “ಸ್ವಾಮೀ ತೀರ್ಥಯುಕ್ತಗಳಾದ ದೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿಚ್ಛೆಯುಂಟಾಗಿದೆ; ಅನುಜ್ಞೆಯಾಗಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಆಚಾರ್ಯರು “ಗುರುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಾಸವೇ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸವು, ಅವರ ಪಾದೋದಕವೇ ತೀರ್ಥವು; ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿಯೇ ಸಕಲ ದೇವತಾ ದರ್ಶನಾದಿಗಳು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಮೇಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅನೇಕ ಉಪದೇಶವಂ ಮಾಡಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು.

ಇತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರು ಸುರೇಶ್ವರಾದಿಗಳೊಡನೆ ಇರುತ್ತಾ ತಾಯಿಯಾದ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಆತ್ಮಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಹು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಆಗ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ತಾನು ಪೂರ್ಣಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಹೋಗಲು ಶಕ್ತಿಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಲು ಆಚಾರ್ಯರು, ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಆ ನದಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದರು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಮೃತಳಾಗಲು ಆಚಾರ್ಯರು ತಾಯಿಗೆ ಅಂತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲು ಅವರು ಯತಿಗೆ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಕಾರಣ, ತಾವ್ಯೊಬ್ಬರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂ ಮಥಿಸಿ ತಾಯಿಯು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಮನೆಗೇ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಆ ಅಗ್ರಹಾರದವರನ್ನು “ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನೀವು ವೇದಬಾಹ್ಯರಾಗಿ ಯತಿಗಳಿಗೆ,

ಭಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಲು ಅಯೋಗ್ಯರಾಗಿರಿ; ನಿಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲುಗಳೇ ಸ್ಮಶಾನಗಳಾಗಿರಲಿ" ಎಂದು ಶಪಿಸಿ, ತಾಯಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ದೈವಾನುಗ್ರಹಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಮುಕ್ತಳಾದಳು.*

ಆಚಾರ್ಯರ ವಚನವು ಅಮೋಘವಾದ್ದರಿಂದ ಕಾಲಟ್ಯಗ್ರಹಾರದವರ ಆಚಾರವು ಆಚಾರ್ಯರ ಶಾಪದಂತೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು.†

ಅತ್ತ ಪದ್ಮಪಾದರು ಕಾಳಹಸ್ತೀಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಸುವರ್ಣಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದು ದೇವರ ಸೇವೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಿದಂಬರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಟರಾಜನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಗಂಗಾ ತೀರ್ಥವೆಂಬ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ, ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಸೋದರ ಮಾವನಾದ ಭಟ್ಟಪಾದರ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ' ಆದಿನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಭಿಕ್ಷೆಯಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ' ಎಂದು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು, ಸ್ವರಚಿತಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಾದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸೋದರಮಾವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲವನು ' ಪದ್ಮಪಾದನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ನಾಶಮಾಡಬೇಕು ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ದೈವಯೋಗದಿಂದ, ಪದ್ಮಪಾದರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು, ' ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಂಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಅದ್ವೈತತತ್ತ್ವವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಸೋದರಮಾವನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಾಗ್ಯೆ, ಅವನು ತಾನು ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದ ಹಾಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಸ್ಮಮಾಡಿ, ಪದ್ಮಪಾದರ ಎದುರಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೆ ಸುಟ್ಟುಹೋದುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಟ್ಟುಹೋದ ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಸೋದರಮಾವನ ಮಾತಿಗೆ ಅನುತಾಪಗೊಂಡರೂ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪುನಃ' ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಂ ರಚಿಸು

---

*" ಆಹ ! ಯತಿಗೆ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರವೆತ್ತಣದು, ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾತೃವಿನ ಅಂತ್ಯಕರ್ಮವು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಲ್ಲವೇ " ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ವಾಚಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲುತ್ಪನ್ನವಾಗಬಹುದು.

ಪರಶುರಾಮನು ಮಾತೃವನ್ನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೊಂದರೂ ಹೇಗೆ ದೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸನ್ಯಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಂಕರರು ಮಾಡಿದ್ದ ವಾಗ್ದಾನದಿಂದಲೂ, ದೇಹಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಮಾತೃವಿನ ಋಣವಂ ಪರಿಹಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಧರ್ಮವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ದೇಶಿಕರು ಮಾಡಿದ್ದು ಸಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಲ್ಲದೇ ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಲ್ಲವು.

†ಆ ಶಾಪವು ಬ್ರಹ್ಮೀಭೂತರಾದ, ಶ್ರೀ ಶ್ರಿಂಗೇರಿ ಪೀಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಿವಾಭಿನವ ವಿದ್ಯಾನೃಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ವೆನೆನ್ನಲು, ಸೋದರಮಾವನು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಪದ್ಮಪಾದರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಲ್ಲಿ ಮದ್ದು ಹಾಕಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೆಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಅನಂತರ ಪದ್ಮಪಾದರು ಅದೇ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕೃಶರಾಗಿ ಕೇರಳದೇಶದ ಬಳಿ ಮಹಾಸುರಾಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ತಮ್ಮ ಸಂಕಟವನ್ನು ತಿಳಿಸಲವರು 'ನಿನಗೆ ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ಸುರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ; ಕರ್ಮಗತಿಯನ್ನು ಮೀರಲು ಯಾರುತಾನೇ ಶಕ್ತರು? ಶೃಂಗಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದಷ್ಟು ನಿನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೇಳುವೆವು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪಂಚಪಾದಿಕೆಯಂ ಬರೆಯಿಸಲು ಪದ್ಮಪಾದರು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೃಪ್ತರಾದರು.

ಇದಾದಮೇಲೆ ಕೇರಳದೇಶದ ರಾಜನು ಗುರುದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಶಂಕರರು 'ನೀನು ಬರೆದಿದ್ದ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳೂ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆಯೋ' ಎನ್ನಲು, ಅವು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಸುಟ್ಟುಹೋದವು' ಎಂದು ವ್ಯಸನದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಲು 'ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ತಾವು ಕೇಳಿದ್ದಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಈಗ ಬರೆಯಿಸುವೆವು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಾವು ಕೇಳಿದ್ದಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಆಗ ಬರೆಯಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ದ್ವಾದಶವಲ್ಲರೀ

ಅಥಾಚಾರ್ಯಃ ಶಿಷ್ಯೈರಹಿಸಹಸುಧನ್ವಕ್ಷಿತಿಭೃತಾ
ಕಥಾವಾದ್ಯೈರ್ಯುಕ್ತೈರ್ನಿಗಮನಗಸೋಪಾನಪಥಿಕೈಃ |
ಪ್ರಥಾಭಾಜಶ್ಶಾಕ್ತಕ್ಷಪಣಕಕಪಾಲ್ಯಾದಿವಿಮತಾನ್
ಕಥಾಶೇಷೀಕೃತ್ಯಾದ್ವಯಮತಮುಪಾಬ್ರಹ್ಮಯದಹೋ ||

ಆಚಾರ್ಯಕೃತದಿಗ್ವಿಜಯವರ್ಣನವು.

ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು, ದಿಗ್ವಿಜಯವಂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು "ಪದ್ಮಪಾದಾಚಾರ್ಯರು, ಹಸ್ತಾಮಲಕಾಚಾರ್ಯರು, ತೋಟಕಾಚಾರ್ಯರು, ಸಮಿತ್ಪಾಣ್ಯಾಚಾರ್ಯರು, ಜ್ಞಾನಕಂದಾ

ಚಾರ್ಯರು, ಚಿದ್ವಿಲಾಸಾಚಾರ್ಯರು, ವಿಷ್ಣುಗುಪ್ತಾಚಾರ್ಯರು, ಶುದ್ಧಕೀರ್ತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು, ಭಾನುಮರೀಚ್ಯಾಚಾರ್ಯರು, ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರು, ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರು, ವಿರಿಂಚಿಪಾದಾಚಾರ್ಯರು, ಆನಂದಗಿರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು, ಚಿತ್ಸುಖಾಚಾರ್ಯರು, ಶುದ್ಧಾಂತಾಚಾರ್ಯರು, ಮುನೀಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರು, ಪರಮತಕಾಲಾನಲಾಚಾರ್ಯರು, ದಿವಾಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯರು, ತ್ರಿಪುರಕುಮಾರಾಚಾರ್ಯರು, ಗಿರಿಜಾಕುಮಾರಾಚಾರ್ಯರು, ಬಟುಕನಾಥಾಚಾರ್ಯರು, ಶುದ್ಧಾನಂದಗಿರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು, ಧೀಮದಾಚಾರ್ಯರು'' ಇತ್ಯಾದಿ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸುಧನ್ವರಾಜನಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಮೊದಲು ಸೇತುವಿನ ಕಡೆ ಹೊರಟರು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಧ್ಯಾರ್ಜುನಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಧ್ಯಾರ್ಜುನೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ''ಸ್ವಾಮೀ! ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ್ದರಿಂದ ನಿಗಮಾದಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಗೋಚರವಾದದ್ದು, ದ್ವೈತವೇ? ಅಥವಾ ಅದ್ವೈತವೇ?'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಈಶ್ವರನು ಮಧ್ಯಾರ್ಜುನೇಶಲಿಂಗದಿಂದ ಸಾಕಾರನಾಗಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಮಾತಿನಿಂದ ''ಸತ್ಯಮದ್ವೈತಂ'' ಎಂದು ಮೂರುಸಲ ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು.

ಈ ಮಹದ್ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಬಹಳವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ಅನಂತರ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದವರೂ ಮತ್ತು ಆ ದೇವರ ಭಕ್ತರೂ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನನ್ನೇ ಸದ್ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಪಂಚ ಉಮಾ, ಗಣಪತಿ, ಈಶ್ವರ, ಸೂರ್ಯ, ಅಚ್ಯುತ,) ಪೂಜಾರತರಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಶುದ್ಧರಾಗಿಯೂ, ಪಂಚಯಜ್ಞಪರಾಯಣರಾಗಿಯೂ, ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಕರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಪರಾಯಣರಾಗಿಯೂ, ಆದರು.

ಹೀಗೆ ಆ ದೇಶದವರನ್ನು ಅದ್ವೈತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಮಥಗಣಯುಕ್ತನಾದ ಈಶ್ವರನಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯಸಹಿತರಾಗಿ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಶಾಕ್ತಮತಖಂಡನವು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ಗಿರಿಜಾಚಾರರತರಾದ ಕೆಲವರು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರೆದುರಿಗೆ ವಾದಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಗೆದ್ದು ಅವರನ್ನು ಅದ್ವೈತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಅನಂತರ ಶಾರದೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಕೆಲವರು ಪುಸ್ತ, ಪುಂಡ್ರಕಚಿಹ್ನಿತರಾಗಿ ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು “ ಸ್ವಾಮಿಾ ! ವೇದಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ ಶಾರದೆಯೂ ನಿತ್ಯರೂಪಿಣಿಯು; ಅವಳೇ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಭೂತಳು; ‘ ಪ್ರಣೋದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಂತೆ ಅವಳಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಡಬೇಕು; ಸಕಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅವಳು ಮುಕ್ತ್ಯುಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡಲು ಅರ್ಹಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೂ ಅವಳ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ” ಎನ್ನಲು ಆಚಾರ್ಯರು “ ಎಲೈ ಜನರೇ ! ಕಂಠತಾಲ್ವಾದಿಗಳ ಸಂಗಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವೇದಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯತ್ವವು ಹೇಗೆ ? ವರ್ಣಮಾತ್ರಕ್ಕೋ ಅಥವಾ ವರ್ಣ ಸಂತತಿಗೋ ನಿತ್ಯತ್ವವೇ ಹೊರ್ತು ವೇದಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯತ್ವವಿಲ್ಲ ; ಭಗವಾನ್ ಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಯು, ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ‘ ಅಂಗಸಹಿತವಾದ ವೇದಕ್ಕೆ ಯುಗಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನು ’ ಎಂದು ಸೂರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಳಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶಾರದೆಗೆ ನಿತ್ಯತ್ವವು ಹೇಗೆ ? ಅಷ್ಟರಿಂದ ನಿತ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಬರುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ” ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ, ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತನ ಪೂಜಾರತರಾದ ಅದ್ವೈತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ವಾದಕ್ಕೆ ನಿಂತ ವಾಮಾಚಾರರರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸೋಲಿಸಿ, ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅದ್ವೈತಾಮೃತಪಾನವಂ ಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವಂಮಾಡಿ, ಕಮಲ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನೂ ಚೋಳರನ್ನೂ, ದ್ರವಿಡರನ್ನೂ, ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹಸ್ತಿಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಕಟಿಮೇಖಲಾಭೂತವಾದ ಕಾಂಚೀನಗರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಚಕ್ರಸ್ಥಾಪನೆ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಕಂಚಿಯನ್ನು ತಲಪಿದಮೇಲೆ ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಒಂದು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರಲು, ಆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಬಂದು “ ಸ್ವಾಮಿಾ ! ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿರಬೇಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಊರಿನ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯು ಅತಿ ಕ್ರೂರಳು ; ಸಾಯಂಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಆಕೆಯು ಬೀದಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ ; ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದಯಮಾಡಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಆದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಲೂ, ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಕರ್ಮಾನಂತರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ ತಾವು ಓರ್ವರೇ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು ;

ಸುಮಾರು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯು ಬಹಳ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಜಗುಲಿಯಮೇಲಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೋಡದೆ ಹೊರಟಳು. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೊರಟರು.

ದೇವಿಯು ಊರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು.

ಆಗ ಶಂಕರರು ಆಕೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು ಆಕೆಯು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು "ನೀನು ಯಾರು ? ಏಕೆಬಂದೆ ? ನಿನ್ನನ್ನಾರುಬರಹೇಳಿದರು?" ಎನ್ನಲು ದೇಶಿಕರು "ಮಾತಃ ! ನಾನು ನಿನ್ನಮಗನು ; ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದೆನು ; ಲೋಕರಕ್ಷಕಳಾದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಜಾಹಿಂಸೆಯು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ;" ಎಂದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ದೇವಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತಳಾಗಿ "ಎಲೈ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯ; ಆದರೆ ಈ ಊರಿನವರು ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣಾಹಾರವನ್ನು ಕೊಡರು" ಎನ್ನಲು, ಶಂಕರರು "ಅಮ್ಮಾ ! ನೀನು ಜನಗಳಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತೃಪ್ತಳಾಗಬೇಕೇ ವಿನಹಾ ಹೀಗೆ ಪ್ರಜಾಹಿಂಸೆಮಾಡಕೂಡದು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಪೀಠದಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತ ದೇವಿಯು ಪಾದದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವಂ ಬರೆದು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಮರುದಿನ ಆ ಅಗ್ರಹಾರಿಕರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಒಂದು ಶಿಲೆಯಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿ ಅದನ್ನು ದೇವಿಯ ಪಾದದ ಕೆಳಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಶೈವಮತಖಂಡನವು.

ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಇರುತ್ತಿರಲು ಅವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಅದ್ವೈತದ್ರೋಹಿಗಳೂ, ಲಿಂಗಾಂಕಿತಭುಜದ್ವಯರೂ ಆದ ಶೈವರು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನೂ, ಲಿಂಗವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೃದಯ, ನಾಭಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಲಿಂಗದಿಂದ ಚಿಹ್ನಿತರಾಗಿಬಂದು "ಸ್ವಾಮೀ ! 'ಋತಂಸತ್ಯಂ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ.......... ವಿಶ್ವರೂಪಾಯವೈನಮಃ' ಮತ್ತು 'ದ್ವಾರ್ಮೂರ್ಧಾನಂ.............ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಶಿವಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ; ಮತ್ತು ಎಲೈ ಯತಿಯೇ ! ಈಶ್ವರನು ದೂರ್ವಾಸರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಪರಾತ್ಪರನೂ, ಏಕಾಕ್ಷರರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಾನೊ

ಬ್ಬನೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಭೂತನು ; ಜಗತ್ಸಂಹಾರ ಕಾರಿಣಿಯಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಮದಿಚ್ಛಾರೂಪಿಣಿಯು ; ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನಿಂದಲೇ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪುನಃ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡು ತ್ತಾಳೆ; ಅವ್ಯಯರಾದ ಏಕಾದಶರುದ್ರರೂ, ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು ; ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನನ್ನು ರಾಜಸಗುಣಯುಕ್ತನನ್ನಾಗಿಯೂ, ರಕ್ಷಕನನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕಗುಣಯುಕ್ತ ನನ್ನಾಗಿಯೂ, ನಾಶಕನನ್ನು ತಮೋಗುಣಯುಕ್ತನನ್ನಾಗಿಯೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆನು ; ಅವರೇ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರು ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ರುದ್ರಪೂಜಾಸಕ್ತ ರೂ, ರುದ್ರಜಪಮಾಡತಕ್ಕವರೂ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಜಪರತರೂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲಂಕೃತ ರಾದ ಅಂಗಗಳುಳ್ಳವರೂ ಮತ್ತು ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಬಿಳಿಯಬ್ಪಟ್ಟ ದೇಹಗಳುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಜನರು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಇದಲ್ಲದೇ ' ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಈಶ್ವರನು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ; ಅವನು ತನ್ನ ತೇಜ ಸ್ಸನ್ನು ಸೂರ್ಯಾಕಾರದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ; ಕ್ಲೇಶದಾಯಕನಾದ ಶನಿಯನ್ನೂ ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ; ' ನತತ್ರಸೂರ್ಯೋಭಾತಿನ ಚಂದ್ರತಾರಕಂ ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗ ಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಾದಿಮಂಡಲಗಳೂ ಈಶ ತೇಜಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಾರವು; ಆದ್ದ ರಿಂದ ನೀವೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಚಿತ್ತಧಾರಣೆಯಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ " ಎಂದರು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆಚಾರ್ಯರು " ಎಲೈ ಮೂರ್ಖರೇ ! ಒಬ್ಬ ದೇವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುರೂಪದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿ ರುದ್ರರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಳಯವಂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಭಿಯಮೇಲುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೋಮಪರೂ, ನಾಭಿಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಸೋಮಪರೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳು ಇರುವರು. ವೇದವೇದಾಂತಪಾರಗನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ, ಶಿಖಾ, ಶಿರ, ಲಲಾಟ, ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಕಪೋಲ, ಜಿಹ್ವಾ, ಓಷ್ಠ, ಚಿಬುಕ, ಕಂಠ, ಅಂಸದ್ವಯ, ಭುಜದ್ವಂದ್ವ, ಬಾಹುಯುಗ್ಮ, ಹಸ್ತಯುಗ, ವಕ್ಷಸ್ಸು, ನಾಭಿ, ಕಟಿ, ಲಿಂಗ, ವೃಷಣ, ಊರು, ಜಾನುಕ, ಗುಲ್ಫದ್ವಯ, ಪಾದಯುಗ್ಮ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಪಿತೃಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ, ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ನಾನಾದ್ಯಾಹಾರಮಿಶ್ರಿತಗಳಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಅರುಣಕೇತುವಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ' ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ' ಎಂದು ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವು ಬೋಧಿಸಿದರೂ, ದೇಹಕ್ಕೆ ತಾಪಮಾಡಿದರೆ ಶೀರ್ಷಾದಿವಾಸಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ವ್ಯಾಧಿಯಿ ಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿಪ್ರದೇಹದಲ್ಲಿ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಲೋಕೇಶ್ವರ

ನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು; ಅಥವಾ ಮಡುವಿಗೆ ಬೀಳಬೇಕು; ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಶರೀರನಾಗಿಯೂ, ಅನವಸ್ಥಾರೂಪಿಗಳಾದ ಸ್ಥಾವರಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಇರತಕ್ಕ ಮಹತ್ತಾದ ನಿತ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ದುಃಖಿಸಲಾರನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾದ ಗುರುವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆ ಗುರುವಿನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಭೇದವಿಲ್ಲದವನಾದನೆಂಬ ಅಮೃತವಂ ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತರಾಗಿ" ಎಂದುಪದೇಶಿಸಲು, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವರ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಅವರಿಂದುಪದಿಷ್ಟವಾದ ಆಚಾರಾನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ ಅದ್ವೈತಿಗಳಾದರು.

ಲಿಂಗಧಾರಿಮತ ಭಂಜನವು.

ಅನಂತರ ಲಿಂಗಾಂಕಿತರೂ, ವಿಭೂತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಿಧಾರಿಗಳೂ ಆದ ಕೆಲವರು ಬಂದು "ಮಾಯಾವೇಷಧಾರಿಯಾದ ನೀನು ಯಾರು? ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಡನೆ ಈ ಮತವನ್ನು ಹಿಂಬಿಸಿ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವ ನೀನು ವಂಚಕನೇ ಸರಿ; 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ವೈಷ್ಣವತ್ವವು ಶ್ರೇಷ್ಠವು; ವೈಷ್ಣವತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಶೈವವು ಶ್ರೇಷ್ಠವು' ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅರೂಢಪತನವು ನಿನ್ನಿಂದ ಏಕೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು? 'ನಮಸ್ತೇ' ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯದಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಸ್ತುತ್ಯನೇ ಸರಿ; 'ಸರ್ವಾನನ ಶಿರೋಗ್ರೀವಃ ಸರ್ವಭೂತಗುಹಾಶಯಃ | ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಸ ಭಗವಾಂಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಗತಶ್ಶಿವಃ' ಎಂದು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿದೆ. ಮಹೇಶ್ವರನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಹರಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಮೊದಲಾದವರು ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ; 'ಆ ಈಶ್ವರನು ಧ್ಯೇಯನು' ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನುಮಾನವೂ; 'ಜ್ಞಾನಪ್ರದನು' ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶುಕಮುನಿಯೂ; 'ಸಕಲರಿಂದಲೂ ಸೇವ್ಯನು' ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳೂ, 'ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಶತ್ರುಗಳನಾಶಕನು' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೃತಾಂತಾದಿಗಳೂ, 'ನಿತ್ಯನು' ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ತಲೆಯನ್ನು ಮಾಲೆಯಂತೆ ಧರಿಸಿರೋಣವೂ, 'ಶೂನ್ಯನು' ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ, ಹಂಸರೂಪಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು; ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಾರ್ಜಿತವಾದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗದಿಂದ ಅಂಕಿತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ವಿಭೂತಿಗಳಂ ಧರಿಸಿ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯಜಪವಂ ಮಾಡುವವನು ಸರ್ವ ಪಾಪವಿನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು

ತ್ತಾನೆ. ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಸಂಗಡ ಕ್ರೀಡಿಸಿ, ಹೆಂಡವನ್ನು ಕುಡಿದು, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನಾಚರಿಸಿ, ದೇಹಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಭಸ್ಮಧಾರಣೆಮಾಡಿ, ಭಸ್ಮಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯಪಾರಾಯಣಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಅತಪ್ತತನೂರ್ನತದಾಮೋಅಶ್ನುತೆ' ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯದಂತೆ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗಾಂಕನವೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು." ಎಂದು ಹೇಳಲು

ಆಚಾರ್ಯರು "ಹಾ! ಇಲ್ಲಿ ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ವ್ರತಗಳಿಂದ ತಪ್ತವಾದ ದೇಹವಲ್ಲದೇ ವಹ್ನಿಯಿಂದ ತಪ್ತವಾದ ದೇಹವಲ್ಲ; ಎಂದು ಬೃಹನ್ನಾರದೀಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಲಿಂಗಾಂಕಿತನಾದ ಅಥವಾ ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಿತನಾದ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು; ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮುದ್ರಾಂಕನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಚ್ಛವದಂತಿರುವನು ಶೂದ್ರನಂತೆ ಬಿಡಲ್ಪಡಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾದಿಗಳು ವ್ಯರ್ಥಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅನ್ನವುಮಂತ್ರಾಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದರೂ ಅಂಥವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡಬೇಕು. ಶೂದ್ರನಿಂದಲಾದರೂ ಊಟಮಾಡಬಹುದು; ಮುದ್ರಾಂಕಿತನಾದ ತನುವುಳ್ಳವನಿಂದ ಊಟಮಾಡಕೂಡದು, ಎಂದು ಬೃಹನ್ನಾರದೀಯದಲ್ಲಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ವಾದ ನಡೆಯಿತು; ಆಗ ಗಾಯತ್ರಿಯು ನೀವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಷಂಡರೂ, ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಹೀನರೂ, ತಾಂತ್ರಿಕರೂ, ಆಗಿರೆಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಶಪಿಸಿದಳು. ಅದರಂತೆ ಕಲಿಯುಗಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲಾ ವೇದಾರ್ಥಹೀನರೂ, ಪಾಷಂಡರೂ, ಲಿಂಗಚಕ್ರಾದಿಚಿಹ್ನಿತರೂ, ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಪದಭ್ರಷ್ಟರೂ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಪೀಡಿತರೂ, ದುರಾತ್ಮರೂ, ಸತ್ಯಧರ್ಮವರ್ಜಿತರೂ, ಮತ್ತು ಶಾಪಭಾಗಿಗಳೂ, ಆದ ದ್ವಿಜಾಧಮರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದನಂತರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾಗಿಯೂ, ಅದ್ವೈತಶಾಸ್ತ್ರಾನುಚಿಂತಕರೂ ಆಗಿ ಶಾಪವಿನಿರ್ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಎಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಈಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳ ಧಾರಣೆಯು ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡಬೇಕು; ಆದರೆ ಲಿಂಗಾದ್ಯಂಕನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಕೂಡದು" ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಗುಪದೇಶಿಸಿ ಅವರ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಜಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಾದರು.

ವೈಷ್ಣವಮತಖಂಡನವು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು ಅನಂತಶಯನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮ ರಾಜನಿಂದ ವಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ವೈಷ್ಣ ವಾಚಾರತತ್ಪರರೂ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಶಾರ್ಙಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಪರಿಚಿಹ್ನಿತರೂ, ತುಲಸೀ ಮತ್ತು ತುಲಸೀಮಣಿಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವರೂ, ಹರಿನಾಮಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಲಿರುವರೂ, ಗೋಪೀಚಂದನದಿಂದ ಲೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇಹವುಳ್ಳವರೂ, ಕರ್ಣಗ ಳಲ್ಲಿ ತುಳಸೀಪತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಂಗಾರತಿಲಕವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರೂ ಆದ ವಿಷ್ಣು ಶರ್ಮ, ಪದ್ಮನಾಭ, ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ, ವ್ಯಾಸದಾಸ, ವರಾಹಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ವೈಖಾನಸಾಗಮದಕ್ಷರೂ, ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮತತ್ಪರರೂ, ವೇದಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಪಲಾ ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರೂ ಆದವರಾಗಿ ಬಂದು ಯತೀಂದ್ರರನ್ನು ಕುರಿತು “ ಎಲೈ ಯತಿಗಳೇ ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭೇದವೇ ಸತ್ಯವು; ವಿಷ್ಣುವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು; ವೈಷ್ಣವಮತವಿನಾ ಉಳಿದ ಮತಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ; ಜಗತ್ತ್ರಯವು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಅವನಿಂದಲೇ ರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ; ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸರ್ಪದಿಂದ ದಷ್ಟನಾದವನು ‘ ಕೃಷ್ಣ ’ ಎಂಬ ಔಷಧರೂಪವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ ದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ; ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವೈಷ್ಣವಮಂತ್ರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಜನಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾರೆ ; ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ವೇದಗಳಿಂದೇನು ? ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದೇನು ? ತೀರ್ಥಸೇ ವೆಯಿಂದೇನು ? ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದೇನು ? ಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು ? ಭಕ್ತಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವು; ಭಕ್ತಿಯೇ ಫಲದಾಯಕವು; ಭಕ್ತಿಯೇ ದೊಡ್ಡದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ಯತಿಗಳೇ ! ನಮ್ಮ ಮತವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ” ಎನ್ನಲು

ಶಂಕರರು “ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮಾದಿಗಳೇ ! ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಿರಿ ; ಭಿನ್ನರಸವಾದ ದ್ವೈತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರವು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅಭಿನ್ನರೂಪವಾದ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ; ದ್ವೈತರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವು; ಅಚಲವಾದ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತಿಯು ಸುಖದಾಯಕವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಾಯಕವಾದ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರ ಯಿಸಬೇಕು; ಆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಿತ್ತವು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ; ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನ ವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಬರುವುದಲ್ಲದೇ ಕಲ್ಪಕೋಟಿಶತಗಳಿಂ ದಲೂ ಬರಲಾರದು; ಹರಿಯ ರೂಪವನ್ನೇ ಶಂಭುವು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ; ಶಂಭುರೂಪವನ್ನೇ ಹರಿಯು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ; ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲ ; ಯಾವನು ಭೇದ

ವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಮೋಕ್ಷಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ; ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಾದ ತನ್ನನ್ನು ಭಿನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಯಾವನು ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಘಾತುಕನು; ಅಜ್ಞಾನಸಾಗರಮಗ್ನರಾದ ಪಾಪಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಭೇದವನ್ನು ಎಣಿಸುವರು; ಯುಗಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯೇ ರುದ್ರರೂಪದಿಂದ ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವನು; ಆ ರುದ್ರನೇ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಪುನಃ ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವಿಷ್ಣುರೂಪದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಆ ಶಿವನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗುರುವು; ಆ ಶಿವನೇ ಜೀವನು; ಶಿವನೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬಂಧುವು; ಶಿವನೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮನು; ಶಿವನೇ ದೇವನು; ಆ ಶಿವನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಭೇದವನ್ನು ಎಣಿಸುವನೋ ಅವನು ಚಂದ್ರತಾರಕೆಗಳಿರುವವರಿವಿಗೂ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವನು; ಯಾವನು ಸ್ವಕರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭಕ್ತಿಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವನೋ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವು ಆಚಾರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು; ಸ್ವಧರ್ಮಹೀನರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ದುಃಖಪ್ರದವು; ಹರಿಭಕ್ತನೇ ಆಗಲಿ ಹರಭಕ್ತನೇ ಆಗಲೀ ಸ್ವಾಶ್ರಮಾಚಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಅವನು ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ; ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಾಮಭಾಗದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು; ತನ್ನ ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ತನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ ರುದ್ರನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು; ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಪಾಣಿಪಾದಗಳಿಲ್ಲ; ಅವನಿಗೆ ಜನನಮರಣಗಳಿಲ್ಲ; ಅವನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ; ಅವನಿಗೆ ಆಕಾರವಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುಕಿವಿಗಳಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವನು ನಾವಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೂ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತಾನೆ; ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮಾನುವರ್ತಿಯಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸದೃಶವಾದ ಈ ನಮ್ಮ ದೇಹಾದಿಗಳಿಗೆ ಚಿಹ್ನಕಲ್ಪನವು ಹೇಗೆ? ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನೂ ಮುಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ? ಮನುಜನು ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ; ನಿತ್ಯಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗದಿಂದ ನರನು ಪತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಿತವಾದ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು; ಅಂತಹವನನ್ನು ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಅರ್ಚಿಸಕೂಡದು; ಜೀವಚ್ಛವದಂತಿರುವ ಅವನು ಶೂದ್ರನಂತೆ ಬಿಡಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು; ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ; ಅವನು ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಾನುಯಾಯಿಯಾದರೂ

ಚಕ್ರ, ಲಿಂಗಾದಿಧಾರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಸದ್ಯಃಪತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿವಿರುದ್ಧವಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಧಾರಣವು ಅಯೋಗ್ಯವು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, "ನೀವೇ ರಕ್ಷಕರು" ಎಂದು ಬಂದ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಮೃತ್ಯುಕ್ತವಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಂಮಾಡಿಸಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅದ್ವೈತಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಚತುರ್ಮುಖಮತನಿರಸನವು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿನವರಾದ ಕೆಲವರು ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸಕರು ಬಂದು "ಎಲೈ ಯತಿಯೇ! 'ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಸಮವರ್ತತಾಗ್ರೇ..........ವಿಧೇಮ' ಇತ್ಯಾದಿ ವೇದವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಸಕಲಕ್ಕೂ ಕರ್ತನು; ಮತ್ತು ಪಾಲಕನೂ ಇವನೇ. ಇದಲ್ಲದೇ ಯಾವನು ಕರ್ತನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆನಂದನಾಯಕನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ; ಆ ಪ್ರಭುವು ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನೆಂದು ಕೀರ್ತಿಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; 'ತದೈಕ್ಷತ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅವನೇ ತನ್ನ ಭುಜಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ; ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲ ಲೋಕವೂ ಅವನ ಕುಕ್ಷಿಯನ್ನೇ ಕುರಿತು ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಮೋಕ್ಷವೂ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರಿಂದಲೂ, ಬರಲಾರದು; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಕಮಂಡಲುಧಾರಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ" ಎಂದು ಹೇಳಲು,

ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು "ಎಲೈ ಮೂಢನೇ! 'ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭೂತಗಳು ಯಾವಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯಕಾರಣವು; ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯಶ್ರವಣಾದಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಲಯವು ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ; ಕಾರ್ಯಬ್ರಹ್ಮನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸುಷುಪ್ತಿತುಲ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೊಂದಲ್ಪಡಲಾರನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಆತ್ಮಬೋಧೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು" ಎಂದು ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಲು ಅವರೆಲ್ಲಾ ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅದ್ವೈತಾಧ್ಯಯನತತ್ಪರರಾದರು.

ಅಗ್ನಿಮತಭಂಜನವು.

ಅನಂತರ ಅಗ್ನ್ಯುಪಾಸಕರಾದ ಕೆಲವರು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು "ಸ್ವಾಮಿಾ! 'ಅಗ್ನಿರಗ್ರೇಪ್ರಥಮೋದೇವತಾನಾಂ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೇದೇ

ವತೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲನೆಯವನು; ವಿಷ್ಣುಲಿಂಗಾತ್ಮಕವಾದ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಗ್ನ್ಯುಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮೋಕ್ಷವು ಕರಗತವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡಲರ್ಹನು" ಎಂದು ಹೇಳಲು,—

ಶಂಕರರು "ಎಲೈ ' ಅಗ್ನಿಯು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಮನೆಂತಲೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಪರಮನೆಂತಲೂ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಮಧ್ಯಮರೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಅಗ್ನಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕರ್ಮದೇವತೆಯು; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ವಹ್ನ್ಯಧೀನವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಲೂ, ಅದ್ವೈತಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿರಿ" ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲು—ಅವರೆಲ್ಲರೂ, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಂಚಾಯತನ ಪೂಜಾರತರಾದ ಅದ್ವೈತಿಗಳಾದರು.

ರವಿಮತ ದೂರೀಕರಣವು.

ತರುವಾಯ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಚಂದನವನ್ನೂ, ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತಪುಷ್ಪವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದ ದಿವಾಕರನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಬಂದು "ಸ್ವಾಮೀ! 'ಸೂರ್ಯಆತ್ಮಾಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಕೆಲವರು ರಕ್ತಗಂಧವನ್ನೂ, ರಕ್ತಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನೂ, ಕೆಲವರು ಜಗನ್ಮಯರೂಪಿಯೂ, ಆಕಾಶಮಧ್ಯಸ್ಥನೂ, ಆದ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅಸ್ತಮಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ಕೆಲವರು ಹಿರಣ್ಯಶ್ಮಶ್ರುಕೇಶಯುಕ್ತವಾದ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ವ್ರತಧಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾಚಮನಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಅನಂತರ ಭೋಜನಮಾಡತಕ್ಕವರಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಭುಜದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಡಲದಿಂದ ಚಿಹ್ನಿತರಾಗಿಯೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಉಪಾಸಕರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮಂತ್ರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ; 'ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಹಂವಿಷ್ಣುರ್ಜ್ಯೋತಿಷಾಂರವಿರಂಶುಮಾನ್' ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದ ಸಕಲರಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯನು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು" ಎಂದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಶಂಕರದೇಶಿಕರು "ಎಲೈ ಮೂಢರಾದ ದಿವಾಕರಾದಿಗಳೇ! 'ಚಕ್ಷೋಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಅಜಾಯತ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅನಿತ್ಯತ್ವವು ಹೇಳ

ಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ತರ್ಕಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನಿತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವವು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ? ಸೂರ್ಯಪರಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮಬೋಧಕಗಳೂ ಆದ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು 'ಜಗದೀಶಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ; ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿತ್ಯತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಷಂಡಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುದ್ಧವಾದ ಅದ್ವೈತಬೋಧೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ" ಎಂದುಪದೇಶಿಸಲು ಅವರೆಲ್ಲಾ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದಪೂಜ್ಯರು, ವಾಯುವ್ಯದಿಗ್ವಿಜಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮೂರು ಸಹಸ್ರ ಮಂದಿ ಮುಖ್ಯಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಹೊರಟರು.

ಆ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಬೀಸಣಿಗೆಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು ಶುಭೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು ಶಂಖನಾದದಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು ವಾದ್ಯವಿಶೇಷಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು ಘಂಟಾನಾದದಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು ಕೈಚಪ್ಪಾಳೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟರು.

ಶಂಕರರು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಮತಸ್ಥರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾ ಅನಂತರ ಗಣವರಪುರವೆಂಬ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೌಮುದೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಂ ಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮರನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಬಹಳ ಕಾಲವಿದ್ದರು. ಪದ್ಮಪಾದಾದಿಗಳು ಶಂಕರಸ್ಥಾನಾರತರಾಗಿ ಪರಪಕ್ಷಭೇದನೋತ್ಸುಕಮಾನಸರಾಗಿದ್ದರು.

ಇತರ ಶಿಷ್ಯರು, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ, ಪದ್ಮಪಾದಾದಿಗಳಿಗೂ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನೀಯುತ್ತಲೂ, ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪಾದವಂದನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಲೂ, ಪಕ್ಕಾ, ತಾಳ, ನೃತ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು.

ಗಾಣಾಪತ್ಯಮತ ಭಂಜನವು.

ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಗಣವರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧವತೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಎಂಟುದಿನಗಳು ಇರಲು; ಧುಂಡಿರಾಜ ಮತ್ತು ವೀರವಿಘ್ನೇಶರೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಇಬ್ಬರು ಬಂದು "ಎಲೈ, ಯತಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಮತವು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಮೀಚೀನವಾಗಿಲ್ಲ; ಬ್ರಹ್ಮಕೈವಲ್ಯವನ್ನು

ಬೋಧಿಸುವ ಅದ್ವೈತವು ಆಕಾಶದಂತೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೇ ಇದೆ; ಮನಸ್ಸು, ವಾಕ್ಕು,
ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾದದ್ದು; ಇಂತಹ ಅದ್ವೈತವಿದ್ಯೆಯು ಖಪುಷ್ಪದಂತೆ ಮು
ಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಯೋಗ್ಯವು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ
ಮತವೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವು; ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಗಣಪತಿಯೇ ಒಡೆಯನು; ಅವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ,
ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನು; ಅವನು ವಾಲ್ಮೀ
ಕಿ, ವ್ಯಾಸರೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಿಗಿಂತ ‘ ಕವಿಂಕವೀನಾಮುಪಮಶ್ರವಸ್ತಮಮ್ ’’
ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಂತೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠನು; ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾನಾಯಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ನು; ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರಿಗೂ ಗಣಪತಿಯೇ ಕಾರಣನು; ಅಂತಹ
ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಬರುತ್ತದೆ'' ಎನ್ನಲು —

ಶಂಕರರು “ ಎಲೈ, ಮೂಢಮತಿಗಳಾದ ಢುಂಢಿವಿಘ್ನೇಶ್ವರರೇ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗ
ಳಿಗೆ ಗಣಪತಿಯೇ ಮೂಲಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲವೇ? ಪಾರ್ವತಿಯ ಅಂಗಮ
ಲದಿಂದ ಜಾತನಾದ ಗಣಪತಿಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವು ಹೇಗೆ ಯಾವನಿಗೆ ಈಶ್ವರನು ತಂದೆ
ಯೋ ಅಂತಹ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಈ ಗಣಪತಿಯು ಹೇಗೆ ತಂದೆಯಾದಾನು? ಬ್ರಹ್ಮನೇ
ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಕಾರಣವು; ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಲ್ಲದೇ ಚರಾ
ಚರ ರೂಪವಾದೀ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಇಲ್ಲ; ಈ ಗಣಪತಿಯು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನನಾದನೋ
ಹಾಗೆಯೇ ನಾಶವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಂಕನಗಳ
ಧರಿಸುವಿಕೆಯು ನಿರಾಧಾರವಾದದ್ದು; ಗಜಾನನನು, ಮಹಾತ್ಮನೂ, ಸಕಲ ದೇವತೆಗ
ಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಈಶ್ವರನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದಕಾರಣ
ಜಗತ್ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ'' ಎನ್ನಲು, ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ತಮ್ಮ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಯ
ಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟರು.

ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಆಂಧ್ರರನ್ನು ಸ್ವಸೇವಾರತರನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ,
ವೆಂಕಟಾಚಲೇಶ್ವರರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಕಾಳಹಸ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಕ್ರಥಕೈಶಿಕಾದಿಭೈರವ ಮತದವ
ರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಆಯುಧಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದವರನ್ನು ಸುಧನ್ವರಾಯನಿಂದ ನಾಶಮಾ
ಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿದರ್ಭದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಕರ್ಣಾಟದೇಶಕ್ಕೆ
ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು.

ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓರ್ವಕ್ರಕಚನೆಂಬ ಕಾಪಾಲಿಕನು, ಮದ್ಯದಿಂದ ಪೂರಿತವಾದ
ಒಂದು ನರಕಪಾಲವಂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ವಿಭೂತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆಗಳಿಂದಲಂಕೃತ

ರಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು “ ಎಲೈ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶಿವಪೂಜಾಧುರಂಧರನಂತೆ ಕಾಣುವಿ ; ಆದರೆ ನೀನು ನನ್ನಂತೆ ಕಪಾಲವಂ ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿಲ್ಲ ; ಕಪಾಲವನ್ನು ಧರಿಸದಿದ್ದರೆ ಶಿವನು ತೃಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನರಿಯೆಯೊ ? ಇನ್ನುಮೇಲಾದರೂ, ನರಕಪಾಲವಂ ಧರಿಸಿ ದೇವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸು ” ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಕೋಪದಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು, ಆ ಕ್ರಕಚನು ಇದರಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಲಕ್ಷಾಂತರಮಂದಿಗಳಿಂ ಸಹಿತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಆಗ ಸುಧನ್ವರಾಯನು ಧನುರ್ಬಾಣಧರನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು.

ಆದರೂ ಕಾಪಾಲಿಕರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿಬಂದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು ಕೋಪದಿಂದ “ ಹುಂ ” ಎನ್ನಲು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಸ್ಮೀಕೃತರಾದರು.

ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕ್ರಕಚನು ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಕಪಾಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಘವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಕಪಾಲಿಭೈರವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲು, ಭೈರವನು ಕೂಡಲೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ರಕಚನು “ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಜನದ್ರೋಹಿಯಾದ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು ” ಎನ್ನಲು ನನ್ನವತಾರರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಪರಾಧವನ್ನಾಚರಿಸುವಿ ? ” ಎಂದು ಕೋಪಗೊಂಡವನಾಗಿ ಆ ಕ್ರಕಚನನ್ನೇ ಸಂಹರಿಸಿ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು.

ಅನಂತರ ಕೌಪೀನಮಾತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷಪಣಕನು, ಒಂದು ಕೈನಲ್ಲಿ ಗೋಲಯಂತ್ರವನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ತುರೀಯಂತ್ರವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದವನಾಗಿ ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು “ ಸ್ವಾಮಿನಾ ! ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೂ ಶುಭದಾಯಕವೂ, ಆದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ; ಪೂರ್ಣಸಮಯನೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ನಾನು ಕಾಲಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಈ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ತ್ರಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುವ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ; ನಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನೋ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಕಾಲನೂ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲವು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲಜ್ಞಾನದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ” ಎಂದನು.

ಆದಕ್ಕೆ ಶಂಕರರು “ನಿನ್ನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ; ನೀನು ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರು ; ಪರೀಕ್ಷಾಸಮಯಬಂದಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನಲು—

ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಅವರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದನು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರರು ಶಂಬಲನೆಂಬ ಬೌದ್ಧಮತವಾದಿಯನ್ನೂ, ಮಲ್ಲಾರಿಮತೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಮನ್ಮಥ ಭಕ್ತರನ್ನೂ, ಕುಬೇರೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಭಕ್ತರನ್ನೂ, ಯಮೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವರುಣೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಶೂನ್ಯಮತವಾದಿಯನ್ನೂ, ವರಾಹೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಸಾಂಖ್ಯಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಕಾಪಿಲಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಸುಧೀರಶಿವರೆಂಬ ಅಣುಕಮತದವರನ್ನೂ, ಭರಣನೇ ಮೊದಲಾದ ಚಂದ್ರೋಪಾಸಕರನ್ನೂ. ಮತ್ತು ಭೌಮಾದಿಗ್ರಹೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಸೋಲಿಸಿದಮೇಲೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ಷಪಣಕನು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿ ? ನಿಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋಯಿತು ; ಕಾಲಬ್ರಹ್ಮಬೋಧಕವಾದ ನನ್ನ ಮತವನ್ನು ನೀವು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗಿ” ಎನ್ನಲು—

ಆಚಾರ್ಯರು ‘ಈ ಕಾಲವು ಸಂವತ್ಸರವಾಯಿತು’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯತ್ವವು ಹೇಗೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ, ಮೂಢನೇ ! ನಿನ್ನ ಕುಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾಗು ಎನ್ನಲು—

ಅವನು, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅದ್ವಯಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾದನು,

ಮಲ್ಲಾರಿಮತಖಂಡನವು.

ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಅನುಮಲ್ಲಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನ ಇದ್ದು, ಅಲ್ಲಿನವರನ್ನು ‘ನೀವು ಪ್ರಭಾತಾದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಎನ್ನಲು, ಅವರು “ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾವು, ಮಲ್ಲಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಮಲ್ಲಾರಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ, ಅವನವಾಹನವಾದ ಶುನಕನನ್ನೂ, ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನೃತ್ಯವಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವರಾಟಕ (ಕವಡೆ) ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆವು; ಆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಸುಖಸಾಗರಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುವು; ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನವಾಹನಕ್ಕೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ‘ಶ್ವಭ್ಯಶ್ಶ್ವಪತಿಭ್ಯಶ್ಚವೋನಮಃ’ ಎಂದು ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ನಾವು ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮಗಳಾದ ವರಾಟಕಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ; ನೀವೂ ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಮ್ಮಂತೆ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆಯಿರಿ” ಎಂದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ದೇಶಿಕರು "ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬಂತೆ ನಿತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಓರ್ವನೇ; ಅವನಿಂದಲೇ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಲಯಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಕಲೆಗಳು ಹೇಗೋಹಾಗೆಯೇ ಆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರಿದ್ದಾರೆ; ರುದ್ರನಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶರುದ್ರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಹನ್ನೊಂದುಜನ ಅಂಶಭೂತರುಂಟು; ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯು, ತದಂಶೀಯರಿಗಿಲ್ಲವು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮಲ್ಲಾರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು? ಶ್ವವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು; ನಿತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡುವುದು; ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಟ್ಯಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವುದು; ಇತ್ಯಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ವಿಘಾತಕಗಳಾದ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯುಳ್ಳ ನಿಮ್ಮ ಮುಖಾವಲೋಕನದಿಂದ ಸೂರ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯಂ ಬೇಡಿದ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಂ ಮಾಡಿಸಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು, ಉದಯನಾದಿ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳನ್ನೂ, ತಪ್ತಮುದ್ರಾಧಾರಿಗಳಾದ ವೈಷ್ಣವರನ್ನೂ, ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ಶೈವರನ್ನೂ, ವಾಮಾಚಾರಪ್ರವಿಷ್ಟರಾದ ಶಾಕ್ತರನ್ನೂ, ರಕ್ತಗಂಧಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೌರರನ್ನೂ, ನರಬಲಿಯಂ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಕಾಪಾಲಿಕರನ್ನೂ, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಭಕ್ಷಕರಾದ ಗಾಣಾಪತ್ಯರನ್ನೂ ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಅನುಭವನಿದರ್ಶನವಂ ತೋರಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು 'ಯಮಂಪ ಯಜ್ಞೋಗಚ್ಛತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾದಕ್ಕೆಬಂದ ಕಾಮಕರ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಯಮೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಾದ್ಯಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕೋಪಾಸಕರನ್ನೂ, ಸಾಂಖ್ಯಮತೋದ್ಭವರಾದ ಪ್ರಧಾನವಾದಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೂ, ಪಿತೃದೇವತೋಪಾಸಕರಾದ ಶಂಬುಪಾದನೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬೇತಾಳೋಪಾಸಕರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಭಾಷ್ಯಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹರದತ್ತನೆಂಬುವನು ಬಂದು ಶೈವಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಕರ್ತನೂ, ಸ್ವಗುರುವೂ, ಆದ ನೀಲಕಂಠನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಮಾಡಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ನೀಲಕಂಠನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಲು

ಆವನು ತನ್ನ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹರದತ್ತನೇ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಶರಣಾಗತ ನಾದನು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ಮತದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಪಾಂಚರಾತ್ರರನ್ನೂ, ಅವರ ಗುರುವಾದ ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರ ರನ್ನೂ ವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಅವಂತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಣನೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ತಮ್ಮ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತಿರುವ ಸಪ್ರಮಾಣ್ಯಗಳಾದ ವಾಕ್ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಹತಗರ್ವರ ನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಸ್ವಭಾಷ್ಯವಂ ಖಂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ಶ್ರೀಹರ್ಷನೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅನಂತರ ದರದ, ಭರತ, ಶೂರಸೇನ, ಕುರು, ಪಾಂಚಾಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವಾದಿಗಳಂ ನಿಗರ್ವಿಗಳನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಮರೂಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಾಕ್ತಭಾಷ್ಯ ಕರ್ತನಾದ ಅಭಿನವಗುಪ್ತನಂ ಗೆದ್ದು, ಗೌಡಪದದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುರಾರಿಮಿಶ್ರರಂ ಸೋಲಿಸಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆಬಂದ ಬೌದ್ಧರನ್ನೂ, ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧಾಂತಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಬರುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಗೌತಮ ಮತಾನುಸಿದ್ಧಾಂತಜ್ಞಾನಯಾಯಿಗಳಾದ ತಾರ್ಕಿಕರನ್ನೂ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಬರುವುದೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಪಿಲಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ಪಾತಂಜಲ ಮತಾನು ಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ವೈಶೇಷಿಕ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನೂ ವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಅದ್ವೈತಸ್ಥಾಪನೆಯಂಗೈದರು.

ಅವರಿವಿಗೆ ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ದುರ್ಮತಗಳು ಶಾಂತವಾಗಿ ಅಡಗಿದವು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋತ ಪಂಡಿತರು ವಿಧೇಯರಾದರು. ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಭಕ್ತರು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಮೂರ್ಖರಾಗಿ ಹಠದಿಂದ ಜಗಳಕ್ಕೆ ನಿಂತವರು ರಾಜನಿಗ್ರಹ ದಿಂದ ಸತ್ವಗುಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಮೋಸತನದಿಂದ ಗುರುಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿದವರು ಆಚಾರ್ಯರ ತಪಃಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಷ್ಟರಾದರು. ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದುರಾ ಚಾರಗಳಂ ಬಿಟ್ಟು ವೈದಿಕಮತವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪಂಚಾಯತನ ಪೂಜಾರತರಾಗಿ ಆತ್ಮ ಭೇದಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಪ್ರಕಾರವೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಕರ್ಮಯೋಗ, ಹಠಯೋಗ, ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ, ಮುಂತಾದ ಸರ್ವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷಮಾರ್ಗವಂ ಬಿಟ್ಟು, ಶ್ರುತಿಯುಕ್ತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಾ ನುಸಂಧಾನದಿಂದಲೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಸರ್ವ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿಸಿ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಅಸ್ತೇಯಾಹಿಂಸಾಸತ್ಯ ಶೌಚದಯಾದಿ ಷಡ್ಗುಣಗಳಂ ಪಡೆದು ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ಪೂಜ್ಯರೆನಿಸಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾದ್ವೈತ

ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಶಂಕರಚರಣಸೇವಾಧುರೀಣರೆನಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಆಸೇತುಹಿಮಾಚಲದಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಲ್ಲನಿಬರ್ಹಣನ್ಯಾಯದಿಂದ ೭೩೨೦ ಮಂದಿಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದರು. ಆಗ ಕರ್ಮಯೋಗ್ಯವಾದೀಭರತಖಂಡವು ಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಾವತಾರವಂಗೈದು ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂಬಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಹತ್ತೀರಾಶಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ತೊಲಗಿಸಿದನು. ಆವರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಮಾನವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನರತ್ನಾಪಹಾರಕೋದ್ಯುಕ್ತರ ಅಡಗಿದ್ದ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧಾದಿತಸ್ಕರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸದುಕ್ತಿಸದುಪದೇಶಗಳೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣಗಳಾದ ನಖಗಳಿಂದ ತಿವಿದು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಂಗೈದರು.

ತ್ರಯೋದಶಪಲ್ಲರೀ.

ಭಗಂಧರಾರ್ತಿಭಂಗಮೇತ್ಯ ಪದ್ಮಪಾದತೋ ಗುರುಃ
ನಿಕೃತ್ತ ದುರ್ಮತಸ್ತು ಗೌಡಪಾದಮುತ್ತರೈರ್ಯುತಮ್ ।
ವಿಧಾಯ ವಾಗ್ವಿಚಿತ್ರ ಹೀತಸಂಸ್ಥಿತಸ್ಸುರೇಶ್ವರಮ್
ಬದರ್ಯವನ್ಯಪಾಂತಮಾಪ ತತ್ರಸನ್ನಿವೇಶ್ಯಚ ॥

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಹಿಂದೆ ಅಭಿನವಗುಪ್ತನೆಂಬ ಶಕ್ತ್ಯುಪಾಸಕ (ಮಂತ್ರವಾದಿ) ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದರಷ್ಟೆ; ಅವನು ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ದಿಗ್ವಿಜಯಾನಂತರ ಅಭಿಚಾರಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಭಗಂದರವೆಂಬ ಜಾಡ್ಯವು ಬಂತು. ಈ ವಿಷಯವು ಆಚಾರ್ಯರ ಶಾಟಿಯನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತೋಟಕಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಕರ್ಮವ್ಯಾಧಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ಬೇಡವೆನ್ನಲು ಕೋಟಿಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರು ಅನೇಕ ರಾಜವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿದರೂ ರೋಗವು ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಶಿಷ್ಯರು “ ಈ ಜಾಡ್ಯಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರ ನಿರ್ಬಂಧ ವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಮಹಾದೇವನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾದೇವದೇವನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳು ದ್ವಿಜವೇಷದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು “ ಎಲೈ, ಯತಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಈ ರೋಗವು ಅನ್ಯವಕೃತ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕಾರಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಲಶಕ್ಯವು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಅನಂತರ ಕೋಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪದ್ಮಪಾದರು, ಶತ್ರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ದಯಾದ್ರ್ರಹೃದಯವುಳ್ಳ ಗುರುಗಳಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ತಮ್ಮ ಗುರುವಿನ ರೋಗ ನಾಶಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಲು ಅದರಿಂದ ಅಭಿನವಗುಪ್ತನೂ ನಾಶವಾದನು; ಆಚಾರ್ಯರ ರೋಗವೂ ನಾಶವಾಯಿತು.

ಬಳಿಕ ಸ್ವಸ್ಥರಾದ ಶಂಕರರು, ಒಂದುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಗಂಗಾನದಿಯ ಮರಳಿನಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಗೌಡಪಾದರು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು, ಆಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಮುಂದರಿದರು.

ಅನಂತರ ಶಂಕರರು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ, ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿರುವ, ಸರ್ವಜ್ಞಶಾರದಾಪೀಠವನ್ನಾರೋಹಿಸದೇ, ಅಲ್ಲಿನವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸದುತ್ತರವನ್ನಿತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞಪೀಠವಿರುವ ಶಾರದಾಸದನದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿಸದೇ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿ ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು, ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರವನ್ನು ಸೇರಿ ಸಕಲ ಮತವಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸನಂದನನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸರ್ವಜ್ಞಪೀಠವನ್ನು ಹತ್ತಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅಶರೀರವಾಣಿಯು “ ಎಲೈ, ಯತಿಯೇ ! ನಿನಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾವತಾರಿಯಾದ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು ? ಈ ಪೀಠವನ್ನು ಹತ್ತಲು ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವೊಂದೇಕಾರಣವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಶುದ್ಧತ್ವವೂ ಬೇಕು; ಕಲಾರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸಿದ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಗೆ ಶುದ್ಧನು ? ”. ಎನ್ನಲು ಶಂಕರರು “ ಮಾತಃ ! ನಾನು ಅಮರುಕರಾಯನ ದೇಹದಿಂದ ಹೋಗಿ ಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತೆನೇ ಹೊರತು ಯತಿಯ ದೇಹದಿಂದಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಅಶುದ್ಧನು ” ಎಂದರು.

ಆಗ ಶಾರದೆಯು ಏನೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದಿರಲು ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ಸರ್ವಜ್ಞಪೀಠವನ್ನು ಅಧಿರೋಹಿಸಿ ಗಾರ್ಗ್ಯ, ಕಪೋಲ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ, ಶಾರದಾ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಆಗ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಲೋಕಾಭಿಮುಖರಾದರು.

ಬಳಿಕ ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಂ ಮಾಡಿ ಜಗದ್ಗುರುತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸುರೇಶ್ವರರೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಶೃಂಗಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು.

ಇವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ರಾಜರೂ, ಸಂಘಪತಿಗಳೂ ಮೊದಲಾದವರು ಬಂದು "ಸ್ವಾಮಿ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ಕೆಡದಂತೆಯೂ, ಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತ ಮೀಮಾಂಸಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನೆಲಗೊಂಡಿರುವಂತೆಯೂ, ಆಸೇತುಹಿಮಾಚಲಪರ್ಯಂತರವಾದ ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರವಿಚಾರದಿಂದ ಧರ್ಮವಂ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ತದಾಜ್ಞಾನುಸಾರ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು," ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ಆವಾಗ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಗನ್ನಾಥದಲ್ಲಿ ಭೋಗವರ್ಧನವೆಂಬ ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪದ್ಮಪಾದರನ್ನು ಅಧೀಶರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದ್ವಾರಕಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಸ್ತಾಮಲಕರನ್ನು ಒಡೆಯರನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ತೋಟಕರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಧೀಶರನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ನಿಜಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವನ್ನೂ, ರತ್ನಗರ್ಭಗಣಪತಿಯನ್ನೂ, ಪೌಂದರ್ಯಲಹರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಸುರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನಿಜಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಸಂಧಾನರಹಸ್ಯವನ್ನು ಪದೇಶಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರು.

ಅನಂತರ ಸುರೇಶ್ವರರು ಶಂಕರರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕಾದಿ ಭಾಷ್ಯಗಳಿಗೆ ವಾರ್ತಿಕವನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸವೆಂಬ ವಾರ್ತಿಕವನ್ನೂ, ರಚಿಸಿದರು.

ಬಳಿಕ ಶಂಕರದೇಶಿಕರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾತಂಜಲಶಾಸ್ತ್ರನಿಷ್ಠರಾದ ಕೆಲವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಕಲಿಕಲ್ಮಷಘ್ನಗಳೂ ಶುಭಗಳೂ, ಆದ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಕೀರ್ತಿರಾಶಿಯುಳ್ಳ ಶಂಕರಾವತಾರಿಗಳಾದ ಶಂಕರರಿಗೆ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದಬ್ದಗಳು ಕಳೆದವು.

ಬಳಿಕ ಶಂಕರರು ಸಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಕೇದಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಶೀತದಿಂದ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಉಷ್ಣೋದಕವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ಯತಿರಾಜರಾದ ಶಂಕರರಿಂದ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕೂಡಲೇ ಉಷ್ಣೋದಕಪ್ರವಾಹವುಳ್ಳ ಒಂದು ನದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪದಾರವಿಂದದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. (ಅದು ಈಗಲೂ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.)

ಅನಂತರ ಹೀಗೆ ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈಶ್ವರಾವತಾರಿಗಳಾದ ಶಂಕರದೇಶಿಕರಲ್ಲಿಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ಸುರಮುಖ್ಯರು, ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಪ್ರಸಿದ್ಧರು ಇವರುಗಳಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಬಂದು, ಯತಿವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ "ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನೇ ಸರ್ವಕಾರಣನು; ಪ್ರಪಂಚರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವೇ ಹಾಲಾಹಲವೆಂಬ ವಿಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದೀಯೆ; ಕಾಮನನ್ನು ದಹಿಸಿರುವಿ; ತ್ರಿಪುರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವಿ; ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣನಾದ ತ್ರಿನಯನನೇ ನೀನಾಗಿದ್ದೀಯೆ; ಈಗ ವೇದಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅವತರಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರ ದೇವರ್ಷಿ ಪ್ರಮುಖರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಂಕರರು, ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಂದಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸುಜಟಾಜೂಟಗಳೂ, ಚಂದ್ರನೂ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಸಶರೀರರಾಗಿ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಭದ್ರಂ! ಶುಭಂ!! ಮಂಗಳಂ!!!

ಜಯತು ಜಯತು ಜೀವೋಬ್ರಹ್ಮರೂಪಶ್ಚಿದಾತ್ಮಾ
ಜಯತು ಜಯತು ಭಾಷ್ಯಂ ಶಾಂಕರಂ ಭೂಸುರೇಷು|
ಜಯತು ಜಯತು ನಿತ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಮ್
ಜಯತು ಜಯತು ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಮಾಚಂದ್ರತಾರಮ್ ||

ಓಂ ತತ್ಸತ್.

ಸಂಪೂರ್ಣಮ್.

ಶ್ರೀ ಶೃಂಗಗಿರಿ ವಿದ್ಯಾಧರ್ಮಪೀಠದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಆದಿಯಾದ ಗುರುಪರಂಪರಾ.

(೧) ಮಹಾದೇವಃ = ಸದಾಶಿವಃ = ಚಿದಾನಂದಃ, (೨) ಮಹಾವಿಷ್ಣುಃ, (೩) ಚತುರಾನನಃ, (೪) ವಸಿಷ್ಠಃ, (೫) ಶಕ್ತಿಃ, (೬) ಪರಾಶರಃ, (೭) ವ್ಯಾಸಃ, (೮) ಶುಕಃ, (೯) ಗೌಡಪಾದಃ, (೧೦) ಗೋವಿಂದಭಗವಾನ್;

	ಗುರುಗಳ ಹೆಸರು.		ಜನ್ಮಾದಿವಯಸ್ಸು.
೧೧.	ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು	... ...	೩೨ ವರುಷಗಳು.
೧೨.	ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರು	... ...	೭೨೫ ,,
			ಸನ್ಯಸ್ತರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ.
೧೩.	ಬೋಧಘನಾಚಾರ್ಯರು	... ...	೨೦೦ ವರುಷಗಳು.
೧೪.	ಜ್ಞಾನಘನಾಚಾರ್ಯರು	... ...	೬೪ ,,
೧೫.	ಜ್ಞಾನೋತ್ತಮಶಿವಾಚಾರ್ಯರು	... ...	೯೮ ,,
೧೬.	ಜ್ಞಾನಗಿರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು	... ...	೮೯ ,,
೧೭.	ಸಿಂಹಗಿರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು	... ...	೬೨ ,,
೧೮.	ಈಶ್ವರತೀರ್ಥರು[1]	... ...	೮೯ ,,
೧೯.	ನರಸಿಂಹತೀರ್ಥರು	... ...	೮೩ ,,
೨೦.	ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥರು—ವಿದ್ಯಾಶಂಕರರು	...	೧೦೫ ,,
೨೧.	ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣತೀರ್ಥರು	... ...	೫೨ ,,
೨೨.	ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು[2]	... ...	೫೫ ,,
೨೩.	ಚಂದ್ರಶೇಖರಭಾರತೀ[3]	... ...	೨೧ ,,
೨೪.	ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ	... ...	೨೧ ,,

1 ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮೇತೀರ್ಥೇ । ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿಲಕ್ಷಣೇ ॥
ಸ್ನಾಯಾತ್ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಭಾವೇನ । ತೀರ್ಥನಾಮಾಸಉಚ್ಯತೇ ॥೧॥

2. ಅರಣ್ಯೇಸಂಸ್ಥಿತೋನಿತ್ಯಂ । ಆನಂದೇನಂದನೇವನೇ ॥
ತ್ಯಕ್ತ್ವಾಸರ್ವಮಿದಂವಿಶ್ವಂ । ಅರಣ್ಯಃಪರಿಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥೨॥

3. ವಿದ್ಯಾಭಾರೇಣ ಸಂಪೂರ್ಣಃ । ಸರ್ವಭಾರಂಪರಿತ್ಯಜನ್ ॥
ದುಃಖಭಾರಂನಜಾನಾತಿ । ಭಾರತೀಪರಿಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥೩॥

[ಮಹಾಮ್ನಾಯಸೇತು.]

೨೫.	ಪುರುಷೋತ್ತಮಭಾರತೀ	೪೨	ವರುಷಗಳು.
೨೬.	ಶಂಕರಾನಂದಃ	೨೬	,,
೨೭.	ಚಂದ್ರಶೇಖರಭಾರತೀ	೧೫	,,
೨೮.	ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ	೧೫	,,
೨೯.	ಪುರುಷೋತ್ತಮಭಾರತೀ	೪೫	,,
೩೦.	ರಾಮಚಂದ್ರಭಾರತೀ	೫೨	,,
೩೧.	ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ	೧೬	,,
೩೨.	ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ	೧೩	,,
೩೩.	ಇಮ್ಮಡೀ ನರಸಿಹ್ಮಭಾರತೀ	೨೩	,,
೩೪.	ಅಭಿನವ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ	೨೩	,,
೩೫.	ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ...	೪೧	,,
೩೬.	ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ	೪೨	,,
೩೭.	ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ	೩೬	,,
೩೮.	ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಃ	೨೬	,,
೩೯.	ನೃಸಿಂಹಭಾರತೀ	೩	,,
೪೦.	ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ	೪೩	,,
೪೧.	ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಃ	೪	,,
೪೨.	ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ	೪೨	,,
೪೩.	ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಿವಾಭಿನವ ವಿದ್ಯಾ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ...	೪೭	,,
೪೪.	ಚಂದ್ರಶೇಖರಭಾರತೀ		